

Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui loquutus est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item, sacram Scripturam, iuxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam umquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vera et proprie sacramenta novae legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre; et, ex his, Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnem administrationem recipio et admitto. Omnia et singula quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et divinitate

Domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvare. Similiter et sanctos, una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse; illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo; sanctam, catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco. Romanoque Pontifici, beati Petri apostolorum principis successor ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereses quascunque ab Ecclesia damnatas, et reiectas, et anathematizatas ego pariter damno, reicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et immaculatam usque ad extremum vitae spiritum constantissime (Deo adiuvante) retinere et confiteri, atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit,

curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo ac iuro: sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, statuti, decreti et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimoquarto, idibus novembris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 13 nov. 1564, pontif. anno v.

CVI.

Forma professionis orthodoxae fidei observanda a provis de beneficiis ecclesiasticis curatis, ac dignitatibus, ecclesiis, monasteriis et aliis locis Ordinum regularium et militarium 1.

**Plus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Iniunctum nobis apostolicae servitutis officium requirit ut ea, quae Dominus omnipotens, ad providam Ecclesiae suae directionem, sanctis patribus in nomine suo congregatis divinitus inspirare dignatus est, ad eius laudem et gloriam incunctanter exequi properemus. Cum itaque, iuxta concilii Tridentini dispositionem, omnes, quos deinceps cathedralibus et superioribus ecclesiis praefici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus et aliis quibuscunque beneficiis ecclesiasticis, curam animarum habentibus, provideri continget, publicam orthodoxae

1 Haec dispositio Concil. Trid. est in cap. 12, sess. XXIV.

fidei professionem facere sequae in Romanae Ecclesiae obedientia permansuros spondere et iurare teneantur.

§ 1. Nos, volentes etiam per quoscunque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus et aliis quibuscunque locis regularium quorumcumque Ordinum, etiam militarium, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem servari; et ad hoc, ut unius eiusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque et certa illius forma cunctis innotescat, nostrae sollicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsam praesentibus adnotatam publicari, et ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius concilii et alios praedictos spectat, recipi et observari, ac, sub poenis per concilium ipsum in contravenientes latis, iuxta hanc et non aliam formam, professionem praedictam solemniter fieri, auctoritate apostolica, tenore praesentium, districtae praecipiendo, mandamus huiusmodi sub tenore:

§ 2. Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas. Et ascendit ad coelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos,

Extensio dicti concilii.

Forma professionis fidei observanda sub poenis hic expressis.

cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquiasque eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item, sacram Scripturam, iuxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam umquam, nisi iuxta unanimum consensum Patrum, accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vera et proprie sacramenta novae legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre; et, ex his, Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnibus administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substan-

tiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvare. Similiter et sanctos, una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco. Romanoque Pontifici, beati Petri apostolorum principis successor ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereses quascumque ab Ecclesia damnatas et reiectas et anathematizatas, ego pariter damno, reiicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et immaculatam usque ad extremum vitae spiritum constantissime, Deo adiuvante, retinere et confiteri atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo ac iuro; sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia.

Iussu publicandi.

Sanctio poenalis.

Publicatio.

§ 3. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica de more legantur et, ut omnibus facilius pateant, in eius quinterno describantur, ac etiam imprimantur.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae voluntatis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus novembris, pontificatus nostri anno v.

Lectae et publicatae fuerunt suprascriptae literae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero sabbati, nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pii Papae IV anno v.

A. Lomellinus, custos.

Dat. die 13 nov. 1564, pontif. anno v.

CVII.

Approbatio confraternitatis sub invocatione Duodecim Apostolorum nuper in Urbe institutae pro decentiori sanctissimi Eucharistiae sacramenti veneratione, et egenorum mendicare erubescientium, vel alias oppressorum subventionem; et elargitio indulgentiarum.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

In apostolicae dignitatis culmine, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, ad ea nostrae considerationis aciem libenter dirigimus, per quae, nostrae provisionis auxilio, divinus cultus cum animarum salute ubilibet activum suscipiat incrementum; et his, quae propterea ex pia fidelium devotione instituta et ordinata dicuntur, ut firma perpetuo et inconcussa permaneant, cum a nobis pe-

titur, apostolici muniminis praesidium propensius impartimur, ac fideles ipsos spiritualium gratiarum muneribus prosequimur, ut exinde divinae gratiae aptiores reddantur, et caritatis devotio in eis per amplius augeatur.

§ 1. Sane dilecti filii confratres confraternitatis sub invocatione Duodecim Apostolorum, in ecclesia conventus eorumdem Sanctorum Duodecim Apostolorum de Urbe, Ordinis fratrum Minorum Conventualium nuncupatorum, institutae, nobis nuper exponi fecerunt quod alias nonnulli christifideles, pia devotione ducti, considerantes sanctissimum Eucharistiae sacramentum, inter cetera Ecclesiae sacramenta praecipuis honore, reverentia et veneratione dignum, praesertim dum ad infirmos defertur, a nonnullis vel paucis admodum christifidelibus, et minus quam deceat honorifice, comitari, idque aegroferentes, et singulari zelo devotionis cupientes ut eidem sacramento debitus cultus, honor et veneratio exhiberentur, quantum in eis erat, providere, unam utriusque sexus christifidelium confraternitatem, sub invocatione praefata, ad omnipotentis Dei sacratissimique Corporis dominici laudem, gloriam et honorem, instituerunt et ordinarunt: ac pro eius salubri directione et incremento, piorumque operum exercitio, inter alia, nonnullos ex eis, qui curam et regimen monasterii monialium Domus Piae nuncupati, regionis Sancti Eustachii de Urbe, sub Regula Sanctae Clarae dicti Ordinis, mulierumque ibi pro tempore degentium, noviter erecti et ab ipsa confraternitate trahentis originem, haberent; et alios, qui christifidelium eleemosynas perquirerent, ut exinde pauperibus erubescens et miserabilibus personis in suis necessitatibus, eorumdem christifidelium ope, secrete et alias subveniretur; alios vero, qui alia pietatis et caritatis opera erga quos-

Quidam christifideles instituerunt in Urbe confraternitatem pro decentiori Eucharistiae sacramenti veneratione et regimine monasterii domus Piae et subventionem egenorum mendicare erubescientium vel alias oppressorum;

1 Forte legi debet nullis (n. 7.).

cumque pauperes ope destitutos, ac indigentia, paupertate et litibus et aliter oppressos, illos consulendo et iudicibus pro iustitia commendando ac visitando, et eorum et aliorum christifidelium eleemosynis, quantum possent, eis subveniendo, exercebant, constituerunt et deputarunt.

Protectorem dictae confraternitatis cardinalem Vitellium nuncupatum, sanctae Romanae Ecclesiae camerarium, in suum et dictae confraternitatis confratrem et protectorem elegerunt et receperunt, prout in instrumentis seu capitulis aut aliis documentis desuper forsan confectis plenius dicitur contineri.

Et modo supplicanti Pontifici, pro confirmatione praedictorum.

Hic Pontifex dictam institutionem, et protectoris deputationem et ordinationes confirmavit et approbat;

§ 2. Necnon dilectum filium nostrum Vitellotium, Sanctae Mariae in Via-Lata diaconum cardinalem Vitellium nuncupatum, sanctae Romanae Ecclesiae camerarium, in suum et dictae confraternitatis confratrem et protectorem elegerunt et receperunt, prout in instrumentis seu capitulis aut aliis documentis desuper forsan confectis plenius dicitur contineri.

§ 3. Quare pro parte confratrum praedictorum nobis fuit humiliter supplicatum quatenus institutioni societatis ac constitutioni, deputationi, electioni et receptioni praefatis, pro firmiori illarum subsistentia, robor apostolicae confirmationis adiacere ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, qui pia et salubria fidelium vota, ex quibus divinus cultus propagatur, et salus animarum provenire dignoscitur, pii patris affectione libenter prosequimur et, ut optatum sortiantur effectum, operam efficacem attentius impendimus; ac tam venerabile sacramentum a cunctis christifidelibus, ut per hoc eorum desideratam salutem consequi valeant, peramplius honorari, venerari, laudari et magnificari sinceris exoptamus desideriis; ac omnipotenti Deo, quod tam salubria, necessaria et utilia opera exerceantur, immensas gratias agentes; et ut illa perpetuo frequententur, ac christifideles ipsi eis ferventius insistant, quo nos erga eos amplioribus et specialioribus gratiis liberales esse, seque propterea maiori coelestis gratiae devotione refici posse cognoverint, quantum cum Deo

possumus, providere volentes; necnon veteriores praemissorum instrumentorum et aliorum documentorum desuper confectorum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, institutionem et ordinationem confraternitatis, necnon constitutionem et deputationem, ac protectoris electionem et receptionem huiusmodi, aliaque omnia et singula per eosdem confratres circa praemissa gesta, statuta et ordinata ac, prout illa concernunt, reliqua in instrumentis seu capitulis aut aliis documentis praedictis contenta, et inde secuta quaecumque (licita tamen et honesta), apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac illa omnia et singula apostolici muniminis praesidio roboramus, omnesque et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus. Et nihilominus eundem Vitellotium cardinalem et quemcumque, qui ad id per ipsos confratres pro tempore electus fuerit, in eiusdem confraternitatis protectorem constituimus et deputamus.

§ 5. Et insuper eisdem confratribus quaecumque statuta, ordinationes, capitula et decreta, felix regimen et gubernium dictae confraternitatis concernentia (licita tamen et honesta ac sacris canonibus non contraria), edendi, condendi et faciendi, conditaeque mutandi, alterandi, ac penitus tollendi seu cassandi, et alia de novo edendi, condendi et faciendi. Quae, postquam edita, condita, facta, alterata, mutata et pro tempore per existentem vicarium almae Urbis approbata fuerint, eo ipso, dicta auctoritate, approbata sint et esse censeantur; seque in dicta ecclesia congregandi et congregationes faciendi, ac dilectis filiis fratribus dicti conventus confraternitatem suosque confratres huiusmodi in dicta ecclesia recipiendi et admittendi ac inibi congregari

Aliaque statuta de aeterno edendi facultatem tribuit;

permittendi, plenam, liberam et omnimodam potestatem, licentiam et facultatem, eisdem auctoritate et tenore, concedimus et impartimur.

Indulgentias confratribus e-largitur.

§ 6. Et insuper, ut ecclesia et confraternitas in ea instituta huiusmodi congruis frequententur honoribus, ac confratres ipsi alique christifideles ad praefatum Eucharistiae sacramentum, dum processionaliter ac alias ad infirmos deferunt, devote et honorifice comitandum alliciantur, et etiam, ut se eo promptiores ad id exhibeant, quo se exinde aeternae vitae praemia facilius consequi speraverint, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis ipsius confraternitatis confratribus pro tempore existentibus, et illam pro tempore ingredientibus, ceterisque utriusque sexus christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, seu statutis a iure temporibus confitendi propositum habentibus, qui dictam ecclesiam in singulis diebus festivitatum Duodecim Apostolorum annis singulis devote visitaverint, ac processionaliter cum eisdem confratribus dictum Eucharistiae sacramentum, dum illud tam ad infirmos quam alio pro tempore deferretur, honorifice ac cum debitis reverentia et honore, Deum orando et mente recolendo, piisque preces ad Eum effundendo, comitati fuerint; ac qui missae, ultimo quoque die dominico cuiuslibet mensis, in dicta ecclesia alta voce et alias solemniter celebrandae, interfuerint, vel inibi confessi et corde contriti ipsum sanctissimum Eucharistiae sacramentum sumpserint ac praemissa adimpleverint, et quoties orationem quadraginta horarum nuncupatam per eosdem confratres fieri contigerit, in dicta ecclesia seu eorum cappella interfuerint, quoties id fecerint, toties plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem in

forma Iubilei sancti, auctoritate et tenore praefatis, misericorditer in Domino concedimus et elargimur. Ac institutionem confraternitatis, ac constitutionem, electionem et receptionem protectoris, capitulaque et alia per eosdem confratres gesta huiusmodi, perpetuis futuris temporibus, observari debere.

§ 7. Necnon indulgentias et alia praemissa, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus aut derogationibus similium vel dissimilium indulgentiarum et gratiarum nullatenus comprehendendi, sed semper ab illis excepta fore et censeri; dictosque confratres suosque officiales aut eorum aliquem, super praemissis seu eorum aliquo, a quoquam, quovis praetextu, etiam pro informatione Curiae, tam ex officio quam ad instantiam fisci, quomodolibet molestari seu perturbari non posse.

§ 8. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere. Ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac conventus, monasterii et Ordinis praefatorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis eorumque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, per quoscumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, ac nos et Sedem praedictam, etiam motu proprio et ex certa scientia, et alias quomodolibet, etiam ite-

Clausula huius bullae praeservanda.

Clausula sublata.

Derogatio contrarium.

ratis vicibus, concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenorés huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Filos exemplorum.

§ 10. Volumus autem quod transumptis praesentium, manu alicuius notarii publici vel secretarii ipsius confraternitatis subscriptis, et sigillo praedictae confraternitatis seu protectoris illius, aut alicuius curiae ecclesiasticae seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur et adhiberi debeat, quae literis ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitae forent vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimasexta novembris, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 16 nov. 1564, pontif. anno v.

CVIII.

De spoliis clericorum extra residentiam decessentium.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In suprema militantis Ecclesiae specula, meritis licet insufficientibus, divina dispo-

sitione constituti, cunctos non solum vigilantiae nostrae commissos dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus intensa nostrae mentis acie collustrantes, studium efficax operamque sedulam ad hoc omnino statuimus adhibere, ut quemadmodum operosum sacrosancti concilii Tridentini progressum felicemque exitum, Domino cooperante, praestitimus, ita sanctissima illius decreta, ipsorum praesertim, qui in apostolicae sollicitudinis partem vocati sunt, pastorum officium concernentia, non tepide neque dissimulanter exequamur.

§ 1. Sane, licet in concilio praefato saluberrima fuerit ordinatione decretum quod omnes et singuli venerabiles fratres nostri patriarchae, primates, archiepiscopi et episcopi et alii beneficiati apud ecclesias sponsas suas residere teneantur, nonnulli tamen (quod non sine animi nostri moerore referimus), adeo sui gregumque, quos olim deperditos Salvator noster proprio sanguine redimere dignatus est, sibi creditorum obliti sunt, ut etiam nunc, in alma Urbe vel alibi commorantes, et sacrosancta spiritualis matrimonii inter eos suasque ecclesias solemniter contracti iura confundentes, sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, et praedictas ecclesias quomodocumque sibi concessas invisere et apud illas, ut probos et providos patresfamilias decet, residere non curent, in perditione animarum suarum et subditorum suorum ac perniciosum exemplum et scandalum plurimorum.

§ 2. Nos, hanc illorum contumaciam alicuius, etiam temporalis, poenae metu, frangendam seu convincendam esse censes, motu proprio et ex certa scientia nostra ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis praefatis ac aliis quibuscumque, etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu vel

1 Sess. vi, cap. 1; sess. xxiii, cap. 1.

Concilium
Trident., sess.
vi, capite 1, et
sess. xxiii capite
1, decrevit
curatos apud
eorum ecclesias
residere debe-
re 1.

Hic Pontifex
etiam monet et
hortatur eos-
dem ad resi-
dentiam;

praeeminentia praefulgentibus, dictas ecclesias in commendam vel administrationem, aut alio quovis nomine obtinentibus, et aliis quibuscumque beneficiatis curam animarum habentibus, qui, iuxta decreti super residentia in concilio praedicto promulgati tenorem, personalem in suis ecclesiis residentiam facere tenerentur, in virtute sanctae obedientiae, ultra poenas in dicto decreto concilii contentas, etiam sub privationis eorum a regimine et administratione ecclesiarum suarum, ac aliis nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis successoris nostri arbitrio imponendis, poenis, districtae praeciipiendo, per apostolica scripta mandamus quatenus, omni mora cessante, in eisdem suis ecclesiis, iuxta formam et tenorem dicti concilii, personaliter resideant.

Et non resi-
dentium bona
vel spolia ad Ca-
meram spectare
deceant, non
attenta licentia
testandi, si ex-
tra residentiam
decesserint.

§ 3. Et nihilominus, si quos mandato nostro huiusmodi, quod absit, non parere contigerit, ne etiam tales absentes melioris in hac parte conditionis, quam ceteri in suis ecclesiis residentes existant, hac nostra perpetuo valitura sanctione, per praesentes statuimus et ordinamus quod deinceps omnia et singula mobilia et immobilia, etiam in Urbe vel eius districtu existentia et semoventia, res et bona, iura et actiones, cuiuscumque qualitatibus et valoris ac ubicumque locorum consistant, ad patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos et alios quoscumque, etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu et praeminentia praefulgentes, ecclesias praedictas in titulum vel commendam sive administrationem aut alio quovis nomine obtinentes, et alios quoscumque beneficiatos curam animarum habentes, qui extra praedictas ecclesias ac dioeceses, etiam in Romana Curia aut alibi degentes, et iuxta decretum et formam concilii huiusmodi non residentes, decesserint, pertinentia, et per illos suarum ecclesiarum ac quorumcumque monasteriorum, priora-

tuum, praepositarum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et regularium, quae illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, reddituum et proventuum ecclesiasticorum, necnon pensionum annuarum sibi super similibus fructibus, redditibus et proventibus reservatarum et assignatarum, occasione quaesita, etiam si facultatem specialem de illis aut eorum parte testandi et alias libere disponendi, a nobis et a quibuscumque aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus et successoribus nostris, etiam cum clausulis quod facultates huiusmodi revocari non queant, aliisque irritantibus decretis, obtinuerint, et in vim illarum literarum desuper confectarum de rebus et bonis huiusmodi iamque disposuerint, tamquam spolia ad Cameram Apostolicam legitime pertineant.

§ 4. Liceatque dilectis filiis moderno et pro tempore existenti commissario nostro generali et suis dictae Camerae deputatis, in eventum decessus huiusmodi, solitum inventarium super rebus et bonis praefatis conficere, illaque, prout de reliquis clericorum spoliis fieri solet, ad dilecti filii nostri moderni et pro tempore existentis generalis thesaurarii manus redigere dictaeque Camerae applicare, cuiusvis licentia desuper minime requisita.

§ 5. Ac facultates et desuper confectas literas praedictas, etiam motu et scientia similibus, etiam in recompensam laborum et obsequiorum, etiam nobis et Ecclesiae Romanae dictaeque Sedi impensorum, quomodolibet concessas et etiam iteratis vicibus approbatas, illarum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis et ad verbum insertis habentes, in eventum obitus huiusmodi, etiam si in Urbe aut eius districtu vel alibi extra suas ecclesias, ut praefertur, contigerit, ex nunc, prout ex tunc et e contra, in dictae contumaciae poena, eiusdem potestatis

Iussio decessi-
bendi dicta bo-
na, et Camerae
applicandi.

Licentia in-
standi non resi-
dentibus tolli,
disposition. eo-
rum annullat.

plenitudine et tenore; revocamus, cassamus et annullamus, et tam eas quam earum praetextu quomodolibet pro tempore condita factaque testamenta, codicillos, legata, donationes et alias dispositiones quaslibet, etiam ad pias causas vel in remunerationem servitorum, nulla et invalida, nulliusque roboris vel momenti fore, neque cuiquam contra praesentium tenorem suffragari.

Decretum irritans.

§ 6. Et sic, per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis alias iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Declaratio quod aliae ordinationes apostolicae circa spolia firma remaneant.

§ 7. Per hoc autem nostris et Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum ordinationibus, reservationibus et decretis, quoad praelatorum et aliorum beneficiariorum, etiam in suis ecclesiis aut dioecesibus residentium et ibi decedentium, quae etiam ampliamus et extendimus ad habentes ecclesias in Urbis districtu, ibique residentes et decedentes, spolia Camerae Apostolicae applicata, hactenus emanatis, nullatenus praeiudicare neque quicquam in eis alterare intendimus, sed ea in suo robore, ut antea, manere volumus, praeterquam quo ad eos qui in suis ecclesiis, iuxta formam praedicti concilii, resederint, et specialem licentiam testandi habuerint; hanc enim tantum salvam eis esse volumus, ita ut generalis licentia testandi eis, quamquam residentibus, minime suffragetur, sed sola speciali, si quam habuerint, tueri se possint.

Forma et effectus publicationis.

§ 8. Ceterum, ut praeceptum, mandatum, statutum, ordinatio, revocatio, cassatio, decretum et alia praemissa, prae-

sentesque literae ad eorum, quorum interest, notitiam, nulliusque possit aliquam illorum ignorantiam praetendere vel excusationem allegare, sed illa perpetuo firma et illibata permaneant, volumus et mandamus quod eadem praesentes in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae nostrae valvis ac acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibi dimissa, ab ea die omnes perinde arceant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac in favorem curialium per felices recordationis Sixtum quartum, Leonem decimum, Iulium tertium et quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam per nos editis et approbatis, necnon aliis literis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, vii kalendas decembris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 25 nov. 1564, pontif. anno v.

CIX.

Revocatio cuiuscumque privilegii communitatibus, confraternitatibus et aliis quibuscumque, etiam locis piis, concessi, homicidam in die Veneris Sancti aut alio tempore e carceribus liberandi, et reservatio eiusmodi gratiae, consulto Pontifice, ab eius officialibus de cetero concedendae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Dum ad solitam Romani Pontificis, Iesu Christi vicarii, clementiam, tamquam ad exuberantem pietatis fontem, pro gratiis impetrandis undequaque concurratur, ip-

1 Cherub. legit notitiam deducantur. nullusque loco notitiam, nulliusque (N. T.).

sique, more pii patris, omnes uti filios dilectissimos in intimis caritatis et misericordiae visceribus indulgenter amplectimur, usu nonnumquam evenit inde privilegia flagitando reportari, quae, licet prima petitionis specie nihil incommodi secum afferri videbantur, illorum tamen concessionem subsequens experientia reipublicae damnosam, meritoque esse convincit improbandam.

Causa huius constitutionis.

§ 1. Sane, quoniam et nostri pastoralis officii cura, et praesentium temporum conditio plane nos cogit, modum diversis abusibus, qui iampridem in mores hominum, quos Dei providentia vigilantiae nostrae committere dignata est, sensim irrepserant, aliquando salubriter imponere, prout in his, non solum circa spirituales universales Ecclesiae, cui, licet immeriti, praesidemus, sed etiam circa temporalem Sedis Apostolicae statum videlicet reformandum, aciem nostrae mentis intendere dudum, cooperante Domino, non desistamus. Nos etiam non minimum operae precium facturos esse censemus, si cunctas, quoad eius fieri poterit, occasiones homicidiorum, quae, in divinae Maiestatis offensam et publicae quietis perturbationem, in dies passim increbrescunt, patratorum, conabimur e medio submovere. Considerantes itaque privilegia variis civitatum, terrarum et locorum nobis et sanctae Romanae Ecclesiae in temporalibus immediate subiectorum communitatibus, universitatibus ac confraternitatibus et aliorum piorum locorum rectoribus et hominibus super uno homicida singulis annis, Veneris in Parasceve vel alio certo die, e carceribus meritisque suppliciis liberando et salutiferae cruci vel altari praesentando, aut patriae dimittendo, per nonnullos Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem praedictam, in christianae caritatis divinique cultus et fidelium subditorum

favorem, diversimode concessa, nonnumquam improbis, sicariis et sceleratis paricidis ansam in proximum quemque suum, sub spe liberationis huiusmodi, crudeliter saevienti et humanum sanguinem effundendi praebuisse; ac illos, in quorum manu privilegiorum usus aut executio sita est, eis ut plurimum non ad christianam pietatem uti, sed potius ad quaestum et favores importunos, in animarum suarum perniciem, et bonorum scandalum, imprudenter abuti solere, perditissimos homines, a necessaria nec ulla ratione condonandi morte, coelo terraque multum indignantibus atque reclamantibus, impie, sub praetextu pietatis, eripientes.

Revocatio privilegiorum confraternitatibus et aliis concessorum liberandi homicidas carcerales.

§ 2. Nosque propterea omnino praestare censes quod huiusmodi gratiae, a nostro et, qui, cum sit omni corruptela superior, an tales huius immanitatis damnati homines misericordiae locum reliquerint sincerius rimabitur, Romani Pontificis pro tempore existentis, quam incertae multitudinis corruptorumve rectorum arbitrio dependeant. Necnon quorumcumque privilegiorum communitatibus, universitatibus ac collegiis praedictis et aliis quibuslibet, etiam quorumvis imperatorum, regum vel Religionis contemplatione, seu in damni recompensam vel aliter quomodolibet concessorum, ac pluries, etiam per nos, approbatorum et innovatorum, literarumque desuper expeditarum et inde secutorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnia et singula privilegia praemissa, tam in alma Urbe, quam extra eam in universo eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae dominio temporali, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque effica-

cioribus et insolitis, etiam vim contractus inducentibus, clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam consistorialiter ac motu et potestatis plenitudine similibus, per quoscunque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam vel eius legatos quibusvis civitatibus, oppidis, castris, locis seu communitatibus, universitatibus, confraternitatibus, collegiis, ecclesiis, hospitalibus, piis locis et aliis personis, tam saecularibus quam ecclesiasticis, etiam cuiusvis Ordinis regularibus, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, qualitatis et praeminentiae fuerint, hactenus quomodolibet concessa, ac etiam pluries approbata et innovata, tenore praesentium revocamus, cassamus, irritamus et annullamus, nulliusque roboris vel momenti fore, neque deinceps cuiquam suffragari; neque civitates, oppida, castra, loca seu communitates, universitates, collegia, confraternitates aut eorum rectores vel alios quoslibet, eorundem privilegiorum praetextu, alicuius homicidae gratiam, absolutionem aut remissionem praetendere, requirere vel homicidam absolvendum nominare, seu praesentare, vel huiusmodi privilegiis alias uti; neque civitatum, terrarum aut locorum praedictorum gubernatores, rectores vel magistratus pro tempore existentes nominationes aut praesentationes huiusmodi admittere seu aliquem ita nominatum vel praesentatum dimittere et absolvere posse.

Reservatio gratiarum de cetero concedendae.

§ 3. Sed si quis casus gratia et miseratione dignus occurrat, illum ad nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, ut in hoc, pro facti personarumque qualitate, fiat quod convenire videbitur, referri debere; ac quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac con-

stitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque. Ut autem praesentes ad omnium notitiam facilius deducantur, volumus et mandamus quod illae, in Cancellariae Camerae Apostolicae valvis, ac in acie Campi Florae de Urbe per aliquem ex nostris cursoribus affixae, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, intra mensem a die affixionis huiusmodi computandum, perinde afficiant ardentque ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, xix kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 14 dec. 1564, pontif. anno v.

CX.

Confirmatio plurimarum gratiarum et privilegiorum fratrum militum hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani, a Pontificibus praedecessoribus concessorum, in his quae concilio Tridentino non adversantur; et concessio aliarum immunitatum et indultorum 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Inter assiduas dominici gregis nobis divinitus commissi, non solum a spiritualibus, sed etiam a corporalibus noxis periculisque imminentibus, quantum nobis ex alto permittitur, praeservandi curas, illi potissimum, post divini numinis auxilium frequentibus cordis nostri suspiriis imploratum, omni conatu nobis in-

1 Quoad praecedentes gratias habes etiam in Alexandri IV constitutione x, *Cum a nobis*, tom. III, pag. 602; et Clementis IV const. IV, *Cum dilectis*, ibidem, pag. 727, et const. VII, *Venerabilibus*, ibidem, pag. 742.

Causae huius constitutionis.

cumbendum esse statuimus ut adversus inexplabilem christiani sanguinis sitim, quae, in teterrimo illo Turcarum tyranno, cum longo annorum numero pariter in dies adaugeri conspicitur, bellica etiam fidissimorum commilitonum praesidia comparemus; et nedum temporalis ditionis nostrae totiusque Italiae hostilis classis incursioni undique expositae portus et littora validis arcibus propugnaculisque firmemus, verum etiam strenuis militibus, qui, cruce Redemptoris et Domini nostri, tamquam dominico stigmati, conspicui, sese perpetuos pro salute domus Israel propugnatores fore iurerando profiteantur et praestent, praesidia nostra roboremus, antiquasque Ecclesiae Dei militias ac hospitalitates, et praesertim pauperum leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani hospitalitatem, ab illo sanctissimo viro Basilio Magno usque a recolendae memoriae Damasi I, Romani Pontificis praedecessoris nostri, ac Iuliani apostatae et Valentiniani imperatorum temporibus illustratam, et per orbem varie ampliatam, et iniuria temporum imminutas et quasi exauthoratas, pristinae dignitati restituamus; ac illis, quo promptius votis nostris respondeant, et prisca sua privilegia confirmemus, et illa subinde novorum concessione liberaliter cumulemus.

§ 1. Dudum siquidem, postquam felices recordationis Innocentius III et successive Honorius etiam III varias ac diversas exemptiones et alias gratias tunc et pro tempore existentibus magistro et fratribus hospitalis seu domus Sancti Lazari Hierosolymitani, sub Regula Sancti Augustini, et leprosariis concesserant, eorumque personas, leprosarias et alia loca sub sua et Sedis Apostolicae protectione suscepserant.

§ 2. Et Gregorius IX omnibus christifidelibus manus caritativas magistro et fratribus domus Sancti Lazari Hierosoly-

Greg. IX indulgentiam con-

Bull. Rom. Vol. VII.

43

mitani, vel eorum nunciis eleemosynas petituris, pro solutione debitorum suorum et fratrum eorundem sustentatione, porrigentibus, viginti dies de iniunctis sibi poenitentis, per quasdam relaxaverat.

§ 3. Et per alias suas literas tunc episcopo Tridentino mandaverat ut ipsis fratribus, in suis domibus sive locis profiteri volentibus aliquam Regulam ex approbatis, iuxta petitionem sibi ab eis factam, concederet, si expedire videretur.

§ 4. Et Innocentius IV, per eum accepto quod, licet de antiqua, approbata et eatenus pacifice observata consuetudine obtentum esset ut miles leprosus domus Sancti Lazari Hierosolymitani in eius magistrum assumeretur; verum, quia fere omnes milites leprosi dictae domus ab inimicis fidei miserabiliter interfecti fuerant, et huiusmodi consuetudo nequibat commode observari: idcirco tunc episcopo Tusculano per quasdam commiserat ut, si sibi, secundum Deum, visum foret expedire, fratribus ipsis licentiam aliquem militem sanum ex fratribus praedictae domus Sancti Lazari in eius magistrum (non obstante consuetudine huiusmodi) de cetero eligendi auctoritate apostolica concederet.

§ 5. Et per alias suas literas, medietatem molendini, quod Ecclesia Romana tunc cum quondam Boetio, camerario suo, in Nympha habebat, magistro et fratribus domus leprosorum Sanctae Mariae Magdalenae Terracinensis, sub annuo censu duodecim denariorum senatus in perpetuum concesserat.

§ 6. Et Alexander etiam IV, narrans per quasdam quod, sicut canonica constitutione cavebatur quod monachi et canonici regulares, quocumque modo se in clauastro percussissent, non essent ad Apostolicam Sedem mittendi, sed, secundum discretionem et prudentiam sui abbatis, disciplinae subdendi: quod si abbatis

Deditque eis licentiam propterea unam ex Regulis approbata.

Innoc. IV dedit facultatem eligendi militem sanum in magnum magistrum.

Medietatem que molendini in Nympha concessit.

Alex. IV prioribus concessit facultatem abbatibus, fratribus quocumque se percussissent.

cessit dantibus eleemosynam.

discreti ad eorum correctionem non sufficeret, providentia esset dioecesanis episcopi adhibenda, nisi excessus difficilis foret et enormis, propter quem merito esset ad Romanam Ecclesiam recursus habendus; statutum huiusmodi ad magistrum et fratres hospitalis leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani, Ordinis Sancti Augustini, duxerat extendendum; statuendo ut in tali casu (nisi maior esset providentia requirenda) per priores suos, qui (sicut audiverat) presbyteri esse noscebantur, fratribus absolutionis beneficium impenderetur.

Et professio-
nem Regulae S.
Augustini;

§ 7. Et per alias suas Regulam Beati Augustini, quam iidem fratres se asserebant professos esse, sicut illam eatenus servaverant, eisdem, dicta auctoritate, confirmaverat atque communiverat, eadem auctoritate nihilominus statuendo ut Regula ipsa ab eisdem fratribus et successoribus suis, perpetuis futuris temporibus, observaretur.

Donationem
Federici Imperatoris appro-
bavit;

§ 8. Et per alias suas, donationem alias factam magistro et fratribus hospitalis leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani, Ordinis Sancti Augustini, a Federico Romanorum imperatore, ante latam in eum depositionis sententiam, diversarum terrarum, possessionum ac startiarum de suo dominio existentium in Sicilia, Calabria, Vallegratis, Apulia et Terra Laboris, cum diversis saecularium exactionum exemptionibus, ratam et firmam habens, eam, auctoritate apostolica, confirmaverat atque communiverat.

Ecclesiam de
Galbis conce-
ssit;

§ 9. Ac eidem hospitali, in quo (sicut acceperat) conventus nobilis strenuorum militum et aliorum, tam sanorum quam leprosorum, pro expugnandis inimicis christiani nominis, manere solebat: et quod ad extremam fere paupertatem, propter guerrarum discrimina, erat redactum, possessionibus suis pro magna parte a paganis et hostibus Ecclesiae oc-

cupatis, suisque magistro et fratribus, eadem auctoritate, concesserat ut ecclesiam de Galbis, Lincolnensis dioecesis, in qua iuspatronatus (sicuti asserebant) obtinebant, cedente vel decedente ipsius rectore, pro sua relevanda inopia, suis usibus deputare possent; ita tamen quod perpetuo vicario in ea servituro de ipsius proventibus portio competens, ex qua congrue sustentaretur, et episcopalia ac alia ipsius ecclesiae onera supportarentur, assignaretur, dioecesanis episcopi iure in omnibus salvo.

§ 10. Et similiter, per alias suas magistro et fratribus huiusmodi, eorum necessitatem paterno compatiens affectu, auctoritate praedicta, duxerat concedendum ut de usuris, rapinis et aliis male acquisitis, dummodo illi, quibus eorum restitutio fieri deberet, omnino inveniri et sciri non possent, necnon de redemptionibus votorum, auctoritate dioecesanorum prius factis (Hierosolymitano dumtaxat excepto), usque ad summam ducentarum marcharum argenti recipere valerent, si pro similium receptione alias non essent ab ipso huiusmodi gratiam consecuti: ita quod, si aliquid de ipsis ducentis marchis dimisissent vel restituis- sent vel dedissent illis a quibus eas accepissent, huiusmodi dimissum vel restitutum seu datum nihil ad liberationem eorum prodesset, nec, quantum ad illud, haberentur aliquatenus absoluti.

§ 11. Et cum ad eius notitiam pervenisset quod in nonnullis religiosis et leprosorum domibus in districtu regni Navarrae, Campaniae et Briac, comitis Palatini, consistentibus, locorum dioecesanis rectores seu administratores de novo ponere seu instituere praesumebant pro suae libito voluntatis, in earumdem domorum non modicum praeiudicium et gravamen, contra antiquam, approbatam et eatenus pacifice observatam in talibus consuetu-

Facultatem
componendi de
usuris etc. tri-
buit;

Dioecesanos
non posse po-
nere rectores
in domibus ho-
spitalis declara-
vit.

dinem veniendo, volens earumdem domorum gravamen indebitum auferre, tunc abbati monasterii Orbacensis dicti vel alterius Ordinis, Suessionensis dioecesis, dederat in mandatis quatenus, si ita esset, praefatos dioecesanos ut ab huiusmodi praesumptione omnino desisterent, monitione praemissa, dicta auctoritate apostolica, appellatione remota, praevia ratione, compelleret.

Nicolaus III
exemit a solu-
tione decima-
rum.

§ 12. Praeterea Nicolaus III declaraverat quod de redditibus et proventibus leprosarium huiusmodi, qui in usus miserabilium et infirmorum convertebantur, decima non solveretur.

Clemens IV
facultatem un-
dique colligen-
di leprosos con-
cessit.

§ 13. Et Clemens etiam IV per quasdam universis archiepiscopis et episcopis ac aliis ecclesiarum praelatis, exemptis et non exemptis, in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis poena, quam inobedientes ipso facto incurrere voluit, nisi mandatum huiusmodi diligenter exequi curarent; et nihilominus, sub poena privationis officii et beneficii suorum, praecipiendo mandaverat quatenus, dum aliqui de dictis magistro, fratribus et procuratoribus domorum Sancti Lazari Hierosolymitani ad archiepiscopos et alios praelatos et eorum loca, pro capiendis infirmis leprosis, pervenissent, eis in hoc adesse curarent; memores Dominum in lege Moysi praecepisse quod omnes leprosi eiicerentur extra, volens et ordinans, ut Domino complacebat, quod tam mares quam mulieres, clerici et laici, religiosi et saeculares morbo leprae laborantes, per eosdem fratres et procuratores eorum caperentur et eiicerentur extra, cum omnibus eorum bonis, tam mobilibus quam immobilibus, ad habitationem cum aliis infirmis domorum Ordinis Sancti Lazari huiusmodi. Si vero clerici vel laici mandatum suum in aliquo negligerent adimplere, voluit quod ipsi fratres aut illorum procuratores illos peremptorie

citarent ut coram se comparerent, facturi iustitiae complementum.

Eleemosynas
quo colligendi;

§ 14. Ac rursus per alias suas mandaverat quod fratres ipsi ipsius confratriae ad aliqua loca accedentes pro eleemosynis colligendis benigne reciperentur et honeste tractarentur: ipsique locorum ordinarii et ii, ad quos spectat, ut permitterent eosdem fratres in ecclesiis suis populum admonere ac eleemosynas colligere, ac etiam confraternitates facere, illud praecaventes ne, occasione illorum, eleemosynae pauperum Christi deperirent, et impedirent opera pietatis.

Ordinarios
militiae moles-
tias tollere ius-
sit;

§ 15. Necnon ipsis archiepiscopis, episcopis et aliis praelatis iniunxerat ut curarent defendere et manutenere fratres praefatos adversus parochianos, qui domos illorum invadebant aut indebitis molestiis opprimebant. Nec a fratribus et personis Religionis huiusmodi pro sepultura quicquam exigeretur vel acciperetur, nisi ipsa spontanea decedentium liberalitas vel parentum devotio eis contulisset.

Exemptionem
a decimis con-
cessit;

§ 16. Nec ab eis, contra privilegiorum dictae Sedis tenorem, de omnibus fructibus terrae, quibus propria industria aut expensis colerent et laborarent, ac etiam de nutrimentis animalium suorum, sed nec de ipsis animalibus decimas exigere praesumerent.

Oratoria con-
strui posse vo-
luit;

§ 17. Quodque ipsi archiepiscopi et episcopi oratoria pro usu fratrum et personarum praefatorum ac suae familiae dedicare, ac coemeterium benedicere procurarent.

Dimittentes
habitum coer-
ceri iussit;

§ 18. Ac quod de caetero fratres seu milites ac donatos militiae hospitalis huiusmodi, qui crucem et regularem habitum deponerent, et per abrupta saeculi vagarentur, quive prioribus suis contumaces et rebelles existebant, et bolinas detinerent contra voluntates ipsorum, monerent instanter, ac pro officii sui debito compellerent ut habitum depositum reas-

sumerent, in obedientia praelatorum suorum devote et humiliter perseverarent, et bolinas sive alia officia per violentiam nullo modo detinere praesumerent, mandatorum suorum contemptores excommunicationis sententia compellerent, eamque, usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari facerent.

§ 19. Et nihilominus quibuscumque, qui de facultatibus sibi a Deo collatis fratribus hospitalis praelati subvenissent, seque tam sanctae fraternitati collegas adscribi studuissent, eisque beneficia persolvissent, annuatim septimam partem iniunctae sibi poenitentiae relaxaverat.

§ 20. Eisdemque locorum ordinariis et aliis curam animarum habentibus, commutandi cuiusvis abstinenciae et quarumcumque peregrinationum vota (Hierosolymitano ac beatorum Petri et Pauli apostolorum dumtaxat exceptis), in pecuniarum subsidium praelatis fratribus vel nunciis exhibendum, cum super hoc ab eis vel eorum aliquo fuissent requisiti, dummodo, conditione inspecta, nunciorum et fratrum praelatorum necessitate pensata (super quibus eorum conscientias oneraverat), pretio vel precibus, amicitia, favore vel odio cuiuscumque nihil circa hoc, super quibus sciret se unumquemque eorum redditurum in examine districti iudicii rationem, ageretur in fraudem vel diminutionem subsidii suprascripti, plenam et liberam facultatem concesserat. Volens ut huiusmodi pecuniarum subsidium praestandum per voventes peregrinationes easdem ad tantam pecuniae summam extenderetur, quantam voventes ipsi pro complendo voto peregrinationis huiusmodi personaliter expendissent. Votum autem huiusmodi abstinenciae iuxta illius arbitrium intenderat redimi, qui votum huiusmodi commutaret.

§ 21. Personis autem ecclesiasticis volens plenius provideri, dioecesanis earum

dispensandi cum eis qui cum a canone vel ab homine latam excommunicationis sententiam incurrissent, irregularitatis notam, immiscendo se divinis officiis, contraxissent, vel ob id contrahere ipsos contigisset, dummodo tantum erogassent fratribus vel nunciis supradictis, quantum expendissent eundo ad Romanam Curiam, et morando in ipsa pro dispensatione huiusmodi obtinenda, et redeundo etiam ab eadem, nisi forsitan in episcopos, abbates vel alios superiores proprias iniecissent manus temere violentas, postquam ab excommunicationum sententiis, quas incurrerent vel incurrere ipsos contigisset, iuxta formam Ecclesiae fuissent absoluti, concesserat potestatem.

§ 22. Volens, ob reverentiam ipsius venerabilis domus, ut iis, qui eorum fraternitatem assumpsissent, si forsitan ecclesiae ad quas pervenissent a divinis officiis interdictae forent, ipsis morientibus, sepultura ecclesiastica minime negaretur, nisi nominalim excommunicationis vinculo fuissent innodati. Liceretque eis confratres suos, quos ecclesiarum praelati apud ecclesias suas malitiose sepeliri non permisissent, nisi excommunicati vel in interdicto nominati fuissent, aut publici usurarii, tumultuos deferre ad ecclesias huiusmodi hospitalis.

§ 23. Et oblationes, tam pro eis quam pro aliis, qui in eorum coemeteriis requiescunt, exhibitas, sine alicuius praeiudicio, retinere.

§ 24. Quodque receptiones fraternitatis eiusdem seu etiam collectarum, salvo iure dominorum suorum, sub beati Petri et sua protectione consisterent. Et si qui eorumdem fratrum, qui ad eas fraternitates missi fuissent, vel collectas in quamlibet civitatem aut castellum vel vicum aut alium locum devenissent, si forte locus ille fuisset a divinis officiis interdictus, in eorum iucundo adventu, semel in anno,

Absolvendi-
que ab irregu-
laritate dato si-
milli subsidio;

Mortuos sepe-
lire in eorum
ecclesiis per-
misit;

Oblationesque
recipere,

Etiam tempo-
re interdicti;

aperirentur ecclesiae, et eiectis excommunicatis, divina officia ibi celebrarentur, salva tamen in omnibus declaratione concilii generalis.

§ 25. Mandans etiam eisdem archiepiscopis et episcopis, ut si qui de clericis ecclesiarum suarum praelati hospitalis fratribus, cum licentia praelati et capituli sui, sponte ac gratis per annum vel biennium decrevissent deservire, nequaquam impedirentur.

§ 26. Et subsequenter Ioannes XXII universis archiepiscopis, episcopis et aliis ecclesiarum praelatis mandaverat quatenus in praelatos magistrum et fratres ac milites clericosque, donatos vel nuncios, aut ecclesias eorum (quippe qui nullum habebant episcopum vel praelatum, praeter Romanum Pontificem, supra se, et speciali praerogativa gaudebant, et in quibus ordinarii locorum auctoritatem aut ecclesiasticam potestatem nequaquam habebant) excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare nullatenus praesumerent, nec eos indebita vexatione gravarent, sed erga ipsos se taliter gererent, quod adversus eos materiam querelandi suscitare non haberent.

§ 27. Insuper Gregorius X seu Alexander IV, eisdem magistro et fratribus hospitalis S. Lazari Hierosolymitani paternae sollicitudine providere volens, adversus nonnullos religiosos et clericos saeculares et laicos, qui, sub praetextu quaestionis inter eosdem existentis et cuiusdam pravae consuetudinis, animalia et alia bona dictorum fratrum militum temeritate propria audebant invadere, et tamdiu detinere praesumebant, donec esset eis de huiusmodi quaestionibus, iuxta eorum beneplacitum, satisfactum, licet iurisdictionem ordinariam seu delegatam in eos non haberent, qua ipsis hoc facere permissum esset, per suas literas, auctoritate apostolica, inhibuerant ne qui, occasione prae-

dictae consuetudinis, tamquam nullo iure subnixae, eisdem fratribus ac aliis supranominatis seu eorum nunciis ab eis per totum orbem destinandis, memoratas inferrent molestias. Neve fratres et bona sua sine iuris ordine, occupare, invadere seu quomodolibet detinere praesumerent.

§ 28. Quodque de omnibus fructibus terrae, quibus propria industria aut expensis colerent et laborare facerent, ac de animalibus aut de ipsis nutrimentis animalium, ac aliis quibuscumque bonis suis, si contingeret quod bona praefata aut fructus huiusmodi aut animalia ipsa, vel ex eis provenientia, aliquid per ipsos fratres, milites vel donatos venderetur aut emeretur, tam pro substantatione cuiuslibet eorum aut pauperum leprosororum, quam pro reparatione cuiusvis domus aut hospitalis sive ecclesiae praefatae militiae, et per civitates aut castra et oppida, portus, pontes ac navigia et alia loca quorumcumque regum et reginarum, aut ducum, marchionum, comitum, vicecomitum, baronum et aliorum dominorum in toto orbe existentium, in quibus pro tempore stare vel transire et reverti deberent, absque aliquo impedimento, eos permitterent vendere vel emere aut transire ac reverti, et praesertim sine cuiusvis pedaggi, datii, gabellae, bullectarum et quarumcumque exactionum solutione mandaverat.

§ 29. Et Paulus II magistros et fratres domus leprosororum S. Lazari extra muros Capuanos eorumque personas et locum, in quo divino erant obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quae tunc rationabiliter possidebant, aut ex tunc in futurum iustis modis possent adipisci, sub Beati Petri et sua protectione suscepit. Omnesque libertates et immunitates a praedecessoribus suis, sive per alia privilegia sive indulta, eis et dictae domui concessas, necnon libertates et exemptiones saecula-

Exemptionis
concesso a so-
lutione gabellae
etc. pro eorum
bonis.

Paulus II le-
prosar. Capua-
nam sub pro-
tectione Sedis
Apost. suscepit,
et exemptionem
ab omni onere
concessit.

Indulgentias
benefact. con-
cessit;

Ordinaria fa-
cultatem dedi-
tuta commutan-
di subventio-
nem hospitali,

Clericos hos-
pitali servire
permitt.

Ioann. XXII
exemptionem a
iurisdic. ordi-
nariarum con-
cessit.

Greg. X seu
Alex. IV fra-
tres non mole-
stari iussit;

rium exactionum a regibus et principibus aliisque christifidelibus rationabiliter eis et eorum domui indultas, specialiter autem domos, prata, pascua, hortos, vineas et alia bona mobilia et immobilia eorum, sicut ea iuste et pacifice possidebant, eis, et per eos eidem domui, praedicta auctoritate apostolica confirmaverat, districtius inhibens, ne quis de hortis, virgultis seu eorum animalium nutrimentis decimas ab eis exigere praesumeret.

Alex., Urban., Clem. et Greg. visitantibus leprosum Pe-
rusin. et eleemosynam danti-
bus indulgen-
tias concessit.

§ 30. Et similiter Alexander, Urbanus, Clemens et Gregorius, Romani Pontifices similiter praedecessores nostri, consideratis caritatis et pietatis operibus, quae erga infirmos et pauperes hospitalis leprosorum de Colle Perusinae Dioecesis iugiter exercebantur, et quod ad id eiusdem hospitalis propriae non sufficiebant facultates, cupientesque ad eorumdem pauperum consolatoria subsidia Christi populum spiritualibus muneribus invitare, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui devote ad hospitale memoratum accederent, manumque caritatis porrigerent, Gregorius videlicet unum annum et unam quadragenam; singuli vero reliquorum praedecessorum eorumdem centum dies de iniunctis eis poenitentiis misericorditer relaxarant.

Nic. IV illas confirmavit, et alias concessit;

§ 31. Et postmodum Nicolaus IV remissiones et indulgentias huiusmodi per suas literas approbaverat et confirmaverat, aliasque indulgentias et peccatorum remissiones christifidelibus diversa pauperum et leprosorum loca et hospitalia huiusmodi visitantibus, et manus adiutrices ac pias eleemosynas pro ipsorum pauperum leprosorum subventionem erogantibus, per quasdam concesserat et relaxaverat.

Exemptionem-
que dedit hospi-
tali de Vallon-
cellis a procu-
rationibus loga-

§ 32. Ac per alias suas, ad instar dicti Clementis IV, custodi et fratribus hospitalis leprosorum S. Lazari de Valloncellis, ut illi ad praestationem procuratorum legatis Sedis Apostolicae vel nunciis, aut

exactionum, collectarum seu subsidiorum quorumcumque minime tenerentur, nec ad ea solvenda per literas dictae Sedis legatorum, rectorum vel nunciorum, cuiuscumque tenoris existerent, aut alia quavis auctoritate in perpetuum compelli non possent, concesserat. Decernens irritas et inanes interdicti, suspensionis et excommunicationis sententias, si quas propter hoc in eos vel eorum aliquem aut hospitale praefatum in posterum contigisset promulgari.

§ 33. Et Leo X clarae memoriae, ad Caroli Romanorum et Hispaniarum regis tunc in humanis agentis preces, hospitalia S. Ioan. leprosorum Panormitanum et S. Agathae Messanen., Ordinis S. Augustini, olim hospitali S. Lazari subiecta, adversus suppressionem Innocentii VIII; Leo X restituit hospitalia S. Ioannis leprosorum Panormitan. et S. Agathae Messanen. olim hospitali S. Lazari subiecta, adversus suppressionem Innocentii VIII;

§ 34. Ac praefatorum hospitalium possessionem per se vel alium seu alios, propria auctoritate, libere apprehendere et eiusdem Religionis nomine retinere valeret, indulsit, districtius inhibens ne quis eundem magistrum super praemissis aliquo modo molestare, impedire seu perturbare valeret.

Facultatemque dedit capiendi possessionem eorumdem hospitalium S. Ioannis leprosorum Panormitan. et Sanctae Agathae Messanen.

Alex. VI ac alii Rom. Pontifices quamplura alia indulta et gratias concesserunt.

§ 35. Ac Alexander VI, Nicolaus II, Honorius etiam IV, Bonifacius VIII, Clemens etiam V, Innocentius VI, Urbanus etiam IV, Eugenius similiter IV, Sixtus etiam IV, Innocentius etiam VIII, Alexander similiter VI, Clemens VII, Paulus III, Iulius etiam III et diversi alii Romani Pontifices praedecessores nostri eisdem magistro et fratribus, donatis et Ordini, illorumque nunciis, officialibus et aliis personis, necnon eorum hospitalibus, ecclesiis, praeceptoribus et membris, illasque et illa visitantibus ac illis beneficientibus varia privilegia, indulta, libertates, immunitates et alias gratias concesserant.

Hic Pontifex Pius IV illa confirmavit, praesertim circa iurisdictionem M. magistris;

§ 36. Postremo nos illa confirmavimus, et praesertim super iurisdictione per magistrum generalem hospitalis et militiae praedictorum inter eorum milites et personas exercenda et iustitiam suis praeceptoribus, militibus, fratribus, eorumque vassallis, subditis, cappellanis, familiaribus, servitoribus, clericis, nunciis, collectoribus, donatis ac quibuscumque aliis personis dicti hospitalis, pro quibuscumque rebus illud eiusque militiam, personas, beneficia et bona concernentibus, annexis, connexis vel dependentibus, aut super dignitatibus, administrationibus, praeceptoribus, officiis, iuribus, iurisdictionibus, proprietatibus, bonis, fructibus, censibus, possessionibus, in quacunque instantia, etiam usque ad ultimam sententiam inclusive, etiam summarie, simpliciter et de plano, per magistrum generalem hospitalis huiusmodi seu ab eo delegatos iustitiam ministrando, innovavimus et alias indulsimus, prout in diversis tam ipsorum praedecessorum quam nostris literis desuper confectis plenius continetur.

Et modo praedicta omnia, quatenus Concilio Trid. non

§ 37. Nos igitur, volentes dilectum filium Ioannottum Castilioneum, modernum hospitalis et militiae praedictorum magistrum, eiusque successores

magnos ipsius hospitalis magistros pro tempore existentes, ac hospitale et militiam huiusmodi, eorumque conventum, etiam amplioribus quam quispiam nostrorum praedecessorum praedictorum eos prosecuti fuerint, favoribus et gratiis prosequi; ac hospitalitatem ipsius S. Lazari, eiusque militiam, ad miserabilium pauperum leprosorum utilitatem et contra piratarum et infidelium christianae religionis incursionem (quantum in Domino possumus), restaurare augereque; ac eosdem Ioannottum magistrum, milites, fratres et alias personas, ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; necnon singularum praedictarum literarum tenores praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad Ioannotti aut priorum, praeceptorum, militum, fratrum vel personarum praedictarum seu aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, institutionem et erectionem hospitalis et militiae huiusmodi eiusque translationem olim ad praeceptoriam vel domum Capuanam praedictam factam, ac praeceptoriae seu domus huiusmodi incorporationem, declarationes, revocationes, voluntates, irrationes, monitiones, requisitiones, promulgationes, uniones, incorporationes, concessionem, etiam facultatum assignationes, decreta, remissiones, inhibitiones, inunctionem, renovationem, approbationes, confirmationes, suppletionem, restitutionem, repositionem, commissionem, mandatum, susceptionem, liberationem, exem-

ptionem, subiectionem, prohibitionem, extensionem, ampliationem, indultum et dispensationem, regulam et ordinationem praenominatorum et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum huiusmodi; necnon omnia et singula privilegia, immunitates, antelationes, exemptiones, libertates, praerogativas, indulgentias, indulta spiritualia et temporalia, favores et gratias, etiam per modum communicationis et extensionis eisdem hospitali et militiae ac suis magno magistro, militibus, personis et membris, per Romanos Pontifices et Sedem huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis hactenus, in genere vel in specie, concessa, approbata et innovata; necnon cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, singulas eorundem praedecessorum, tam sub plumbo quam in forma brevis expeditas, literas ac ordinationes, statuta, stabilimenta, usus, consuetudines et naturas in eisdem hospitali, militia et Religione edita et introducta, et quascumque apostolicas aliasque desuper confectas literas, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu et scientia similibus ac alias quomodolibet concessa, cum omnibus et singulis decretis et aliis clausulis in eis contentis, aliaque omnia et singula inde secuta quaecumque, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti forent, praesentibus pro expressis et insertis habentes (quatenus decretis concilii Tridentini tamen non repugnent), apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus, confirmamus ac etiam plenarie innovamus et concedimus, ac innovata et concessa esse volumus.

§ 38. Necnon illa ad hospitale praefatum ad praesens in Capuana et non Hierosolymitana civitate consistens, illiusque magistrum, priores, praeceptores, fratres et

personas praefatos extendimus et ampliamus; eaque omnia valida et efficacia existere et perpetuam roboris firmitatem obtinere, suosque effectus sortiri ac ab omnibus, quavis dignitate et praeminentia fulgentibus, etiam sub sententiis, censuris et poenis in eis contentis, perpetuo inviolabiliter observari decernimus.

§ 39. Necnon hospitale, eiusque membra et pertinentia universa adversus suppressiones et extinctiones, appropriationes, applicationes, uniones, annexiones, incorporationes et alias contrarias dispositiones olim per sanctae memoriae Innocentium VIII et Pium II ac forsitan alios Romanos Pontifices etiam praedecessores nostros, et Sedem praefatam, etiam consistorialiter, vel motu et scientia ac potestatis plenitudine similibus, hactenus quomodolibet emanatas, in pristinum et eum, in quo, antequam illae emanarent, erant, statum, eisdem auctoritate et tenore restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, ac restituta, reposita et plenarie reintegrata esse decernimus et declaramus. Necnon literas inde emanatas, omniaque et singula in eis contenta suppressiones et extinctiones huiusmodi concernentia, auctoritate et tenore praedictis revocamus, cassamus, irritamus et annullamus, ac pro revocatis, cassis, irritis ac nullis et infectis et viribus omnibus vacuis haberi volumus.

§ 40. Et potiori pro cautela, in praefato hospitali eandemmet praeceptoriam quae in eo, ut praefertur, erat, quae conventualis et caput aliarum praeceptoriarum dicti Ordinis existat, ac privilegiis, indultis, favoribus, exemptionibus, libertatibus, iurisdictionibus, auctoritatibus et facultatibus, ac demum iuribus omnibus, quibus ante illius suppressiones et extinctiones praedictas utebatur, potiebatur et gaudebat, uti, potiri et gaudere debeat, ac in eorum omnium possessione reali

Omnemque suppressionem revocari;

Illudque caput militiae S. Lazari constituit;

et actuali, in qua prius erat, ex nunc existat et esse censeatur in omnibus et per omnia, perinde ac si praeceptoriam praefata numquam suppressa et extincta seu aliis unita fuisset, de novo erigimus et instituimus.

Electio enim M. magistri ad conventum et milites spectare decernit;

§ 41. Et eisdem hospitali, militiae, suisque magno magistro, conventui, fratribus ac militibus quod, ipso Ioannotto et pro tempore existentibus magnis magistris cedentibus, vel etiam apud eandem Sedem decedentibus, seu ipsum magnum magistratum alias quomodolibet, etiam per liberam resignationem, in nostris vel successorum nostrorum pro tempore existentium Romanorum Pontificum manibus dimittentibus vel amittentibus, et illo quovis modo vacante, conventus eiusdem militiae, insimul, ubi voluerint, pro tempore congregati, alium magnum magistrum, iuxta eiusdem Religionis et militiae stabilimenta, de consensu sui protectoris edita vel edenda, quae dicto concilio Tridentino minime sint contraria, eligere, qui ex nunc prout ex tunc et e contra, postquam sic electus fuerit, eadem auctoritate apostolica confirmatus sit et esse censeatur, et ita perpetuo statuimus et ordinamus.

Sedis principalis translationem concedit;

§ 42. Necnon eisdem pro tempore existenti magistro et conventui principalem ipsius militiae sedem ad quemcumque locum, etiam maritimum, eisdem magistro et conventui visum, etiam quoties sibi placuerit, transferre.

Habitus, crucis et statutorum reformationem permittit;

§ 43. Habitusque suum regularem ac etiam crucem, etiamsi de suis antiquis habitu cruceque appareat vel non appareat, in eum meliorem, qui sibi videbitur, modum (citra tamen aliarum militiarum et Religionum praeiudicium) reformare, in toto vel in parte immutare vel stabilire ac innovare, Regulamque, stabilimenta et statuta dictae Religionis et militiae de consensu sui protectoris

Bull. Rom. Vol. VII.

44

instituere et reformare seu de novo condere, edere, et, quoties eis placuerit, illas et illa corrigere et immutare (dummodo licita et honesta, nec eidem concilio contraria existant) toties quoties voluerint.

§ 44. Necnon eidem Ioannotto et pro tempore existenti magno magistro ut quaecumque, quotcumque et qualiacumque, etiam qualitercumque qualificata, beneficia ecclesiastica, de iure patronatus laicorum ex fundatione vel dotatione existentia, et personale servitium in cathedralibus et collegiatis insignibus non requirentia (dummodo illis animarum cura non immineat); etiamsi illa archipresbyteratus rurales aut dignitates vel nomen dignitatis habentia (extra tamen cathedrales et collegiatas ecclesias consistentia), etiamsi praestimonia aut praestimoniales portiones existant vel alia simplicia, aut monasteria (non tamen consistorialia) vel alia beneficia ecclesiastica regularia, cura tamen et conventu carentia, fuerint, accedente tamen consensu patronorum, et sine praeiudicio ea obtinentium, et ipsis cedentibus vel decedentibus, in praeceptorias, commendas, cappellas aut ecclesias ipsorum hospitalis et militiae perpetuo erigere, instituere, dictaque suae militiae perpetuo incorporare, applicare et appropriare.

§ 45. Ac illarum fundatoribus vel dotoribus ius patronatus et praesentandi dictis magistro et conventui vel eorum deputato personas idoneas ad praeceptorias, domos, cappellas seu ecclesias et hospitalia huiusmodi, pro tempore vacantia, perpetuo praeservare et concedere; et eisdem magistro et conventui sic a patronis praesentatos, iuxta stabilimenta dictae Religionis, ordinariorum locorum et quorumvis aliorum consensu minime requisito, in illis instituere, ac illas conferre et de eis providere. Ita tamen quod ibi debitus divinus cultus per personas

Erigendi in commendas et praeceptorias, beneficia qualitercumque qualificata de iure patronatus laicorum, etiam si dignitates aut monasteria non tamen consistorialia etc.;

Praeservandi ius patronatus et praesentandi personas et instituendi praesentatos, ac alias conferendi dicta beneficia.

idoneas, etiam si Ordinis fuerint, ab ordinario approbandas, in eisdem exercentur.

Hospitalia, leprosariorum et alia loca, ad hospitalitatem leprosorum destinata, hospitalia et militiae S. Lazari esse censeantur, etiam si sint iurispatroni laicorum.

§ 46. Necnon quod hospitalia, leprosariorum et alia loca quaecumque, ubi ullumquam tempore fuerit, sit vel erit hospitalitas leprosorum seu infirmorum sancti Lazari nuncupatorum, etiam si iuris patronatus laicorum sint, militiae et hospitali S. Lazari huiusmodi subiecta et incorporata, et ad ius et proprietatem ac ad omnimodam dispositionem, institutionem et collationem moderni et pro tempore existentis magni magistri et conventus eorumdem, iuxta ipsius militiae seu Religionis stabilimenta (salvo tamen iure patronatus), pertinere censeantur, prout alia etiam dictae Religionis seu militiae hospitalia, cappellae, oratoria, beneficia et loca spectant et pertinent; dummodo in illis hospitalitas debita servetur, et cultus divinus nullatenus diminuatur, ac in illorum fundatione vel dotatione secus non fuerit ordinatum.

Praeservatio iurisdictionis ordinarii, et exemptio huius militiae cum militia S. Ioannis in non exceptis.

§ 47. Salvis tamen legitimis titulis et praescriptionibus et salva iurisdictione ordinarii, tam ea quae de iure communi eis competit, quam quae ex decretis dicti concilii Tridentini eisdem est attributa. Praeterquam tamen in iis casibus in quibus concilium praedictum expresse, ut praefertur, exemptit et exceptit Religionem S. Ioannis Hierosolymitani, in quibus et haec S. Lazari Religio pariter excepta et exempta sit et esse censeatur.

Facultas retinendi pensiones ducatorum.

§ 48. Et insuper militibus ac presbyteris et cappellanis hospitalis et militiae S. Lazari huiusmodi, nunc et pro tempore existentibus, ac eorum singulis, tam clericis quam laicis, etiam coniugatis et bigamis, ut unam vel plures pensiones annuas, usque ad summam quingentorum ducatorum auri de Camera novorum, super quarumvis cathedralium, etiam metropolitandarum, et aliarum ecclesiarum ac

earum mensarum, etiam patriarchalium, archiepiscopalium et episcopalium, necnon etiam monasteriorum, etiam consistorialium, prioratum, canonicatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, qualitercumque qualificatorum, fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus quotidianis alias canonice sibi reservatas seu reservandas, vel loco pensionum annuarum, omnes et singulos ac quoscumque similes fructus, redditus et proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, ac etiam distributiones quotidianas sibi reservata et reservanda, etiamsi, post illarum vel illorum reservationem, uxorem duxerint et bigami effecti fuerint, recipere seu retinere et ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere.

Easque transferendi.

§ 49. Illasque, cum primum ipsa militia S. Lazari in aliqua expeditione contra infideles militare coeperit, in toto vel parte, simul vel successive, quando sibi videbitur, etiam in mortis articulo, in cuiusvis personae in dignitate ecclesiastica constitutae aut canonici cathedralis ecclesiae manibus et in fratrum militum dictae militiae S. Lazari vel cuiuscumque personae seu quarumvis personarum, etiam quaecumque, quocumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentium et expectantium, favorem, absque aliquo possessorum beneficiorum huiusmodi desuper habendo consensu, etiam absque, super praesentibus, conficiendarum literarum, tamquam notariarum, praesentia seu ostensione vel visione aut alia solemnitate in Romana Curia vel extra eam, in omnibus et per omnia, perinde ac militibus S. Pauli, Piis nuncupatis, per Se-

dem Apostolicam indultum est, etiam citra cruciatae obligationem, transferre, ac eisdem personis nominandis ipsas pensiones reservare, etiam absque aliqua literarum apostolicarum expeditione, ac alia desuper necessaria facere libere et licite valeant, eisdem auctoritate et tenore, de speciali gratia concedimus et indulgemus, ac plenam et liberam licentiam et facultatem illis impartimur. Et cum ipsis militibus desuper ac etiam ut ipsas pensiones una cum dictae militiae S. Lazari hospitalibus vel praeceptoribus aut aliis beneficiis quoad vixerint retinere possint, dispensamus.

M. Magistri et totius militiae subscriptio sub protectione Sedis Apostolicae.

§ 50. Et insuper idem hospitale Sancti Lazari ac illius prioratus, praeceptorias, domos, cameras, hospitalia et loca quaecumque; necnon magistrum, priores, praeceptores, milites et personas, ac eorum subditos, vassallos, colonos et servitores, nunc et pro tempore existentes, etiam presbyteros curam animarum exercentes, quamdiu illam exercuerint et in illorum obsequiis fuerint, ac illorum res, animalia, praedia, domos, molendina et bona quaecumque, quae obtinent et possident, ac in futurum canonice obtinebunt et possidebunt, sub beati Petri et dictae Sedis atque nostra protectione suscipimus.

Exemptio a iurisdictione omnium dominorum temporalium et spiritualium.

§ 51. Ac ab omni iurisdictione, correctione, onere, statutis, bannis, dominio, superioritate et potestate quorumcumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, praelatorum, necnon quorumcumque temporalium dominorum, quavis potestate, etiam imperiali, regali et ducali, fulgentium, ac universitatum et illarum regentium, etiam (praeterquam dicti hospitalis) ordinarii, tam spiritualium quam temporalium, ubicumque, tam citra quam ultra montes et mare, constitutorum, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis ex-

stentium, illorumque vicariorum et officialium, locatenentium et iudicum nunc et pro tempore existentium quorumlibet.

Exemptio a decimis etc.

§ 52. Necnon a solutione et exactione passagii, arreragii, gabellae, datii, tractae, collectae, procurationis, iucundi adventus, iurium, etiam synodali, censuum et decimarum, etiam novalium, hortorum, pratorum, piscationum et molendinorum (ad quae cuilibet accessus nullatenus, directe vel indirecte, prohiberi possint) et terrarum, quas per se ipsos vel alios eorum nominibus, etiam colonos, arrendatarios et emphyteutas, excolunt, et de quibus fructus percipiunt, et cuiusvis alterius oneris personalis, realis seu mixti, ordinarii vel extraordinarii, ubicumque et ex quacumque causa impositi vel imponendi pro tempore, liberamus et eximimus, ac nobis et dictae Sedi immediate subiicimus. Illosque et illa, etiam si in quibuscumque statutis, literis, constitutionibus et regulis, etiam per nos et Sedem praefatam pro tempore editis, nominatim, specialiter et expresse gravarentur seu onerarentur, semper immunes, liberos et exemptos ac exceptos et nobis ac successoribus nostris Romanis Pontificibus immediate subiectos, ac immunita, libera, exempta et subiecta esse decernimus. Ita quod archiepiscopi, episcopi, praelati, ordinarii, vicarii, officiales, locatenentes et iudices praefati, etiam ratione delicti vel contractus seu rei de qua agatur, ubicumque committatur delictum, ineatur contractus aut res ipsa consistat, nullam in eos vel ea iurisdictionem, correctionem seu potestatem exercere. Aut excommunicationis aliasve sententias, censuras et poenas promulgare; aut etiam, ratione personarum vel rerum, animalium ac bonorum suorum, ad aliquam solutionem pontium, fontium, furnorum, murorum seu etiam aliarum ecclesiarum, quam dictae Religio-

nis, etiam si forsitan hactenus per abusum seu alterius privilegium aut negligentiam, etiam per longissimum tempus, taliter observatum non fuerit. Quae omnia, etiam praescriptiones, nullo pacto, saltem in posterum, quo minus huiusmodi exceptionibus uti possint, obstare volumus, et decernimus eos coarctare; aut alii quicumque, cuiuscumque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis aut praeminentiae, status vel conditionis existant, etiam locis et terris S. R. E., etiam immediate, subiectis, et ad instantiam cuiuscumque principis seu communitatis, sub excommunicationis latae sententiae, seu quadrupli, ultra damna et expensas, restitutionis poenis per contrafacientes eo ipso incurrendis, ne eos, in iudicio vel extra, super praemissis vel eorum usu seu possessione vel quasi, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, molestare, impedire, vexare, aut alias quomodolibet impetere praesumant, debeant seu etiam valeant.

§ 53. Sed priores, milites et aliae personae hospitalis et militiae S. Lazari huiusmodi de iustitia coram solo magno magistro et conventu vel eorum deputato respondere debeant. Decernentes quoscumque processus contra illos vel eorum aliquem, tam per ipsos locorum ordinarios vel eorum vicarios seu quosvis alios, quam magistrum vel eius deputatum praefatos, pro tempore factos, et quaslibet etiam excommunicationis vel suspensionis, aliasque sententias promulgatas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 54. Nec omnino aliquis ex hospitalis et militiae S. Lazari fratribus, donatis, servitoribus, vassallis et colonis in prioratibus, commendis, domibus, hospitalibus, leprosariis, membris aut aliis quibuscumque beneficiis, praesidiis sive grangiis quomodocumque a dicto hospitali depen-

dentibus, in quibuscumque locis, sub quocumque patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, universitatum, hospitalium, rectorum ecclesiarum limitibus et iurisdictione constituti, decimas aut canonicam portionem seu caritativum subsidium aut quartas nuncupatas seu alias quascumque collectas seu contributiones, tam ex antiquis eorum culturis, quam ex recentioribus cultis novalibus, alicui quovis modo solvere teneatur. A quibus omnibus exactionibus atque etiam novo subsidio dilecto filio nostro Philippo Hispaniarum regi in suis regnis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores concesso, et canonica portione, quarta nuncupata, in Franciae regnis imposita, necnon a quibuscumque aliis facultatibus, regibus huiusmodi et aliis principibus concessis vel concedendis in futurum, omnia dicti hospitalis loca, ut praefertur, necnon ecclesiarum quomodocumque a dicto hospitali dependentium fabricas, libera et liberae et exemptas esse declaramus atque volumus.

§ 55. Et insuper, quod praefati magister et conventus, priores, praeceptores aut quicumque alii ex dicti hospitalis fratribus, per quoscumque locorum aut terrarum dominos, tam spirituales quam temporales, etiam si regali dignitate praefulgeant, etiam in terris S. R. E., ab extractione frumenti, hordei, vini, olei, leguminum et quorumvis fructuum atque etiam pecuniarum, ex prioratibus, commendis, membris, domibus, grangiis aliisque praefati hospitalis locis provenientium, nullo umquam modo impediri possint quo minus praefata omnia, pro sua possessorum voluntate, in quaecumque fidelium loca ab omni pedagio, datio seu tracta, libera et exempta valeant asportare.

§ 56. Et bona, etiam patrimonialia, magistri, priorum, praeceptorum et fratrum

spaniarum, ac quarta in Franciae regnis imposita.

Facultas extrahendi frumentum et quoscumque alios fructus et pecunias ex locis dictae militiae et hospitalis ad quaecumque fidelium loca, sine datio.

Exemptio etiam pro bonis

patrimonialibus post emissam professionem.

Iurisdiclio M. magistri et conventus, seu eorum delegatorum inter personas dictae Religionis et militiae.

Citati coram magistro et conventu, seu eorum delegatis, comparere teneantur.

ac aliarum personarum huiusmodi, tam acquisita, quam in posterum acquirenda, aut illis quovis modo, etiam ex concessione apostolica vel magistrali, pertinentia, ex die emissae per eosdem priores et praeceptores, fratres et personas professionis, ut praefertur, ab omnibus decimis et aliis oneribus libera, immunita et exempta existant.

§ 57. Et quod quaelibet querelae, quaestiones, lites, causae et controversiae, quae ex nunc inter fratres et subditos hospitalis et militiae S. Lazari, nunc praesentes et futuros, ex quibuscumque occasionibus oriri et moveri contigerit, quovis modo, cum omnibus suis incidentibus, emergentibus, connexis, annexis, ac omnium cuiusvis appellationis (praeterquam in defectus aut denegatae iustitiae vel illati perperam contra stabilimenta et consuetudines dicti hospitalis gravaminis casibus) remoto obstaculo, per pro tempore existentem magistrum et conventum dicti hospitalis, seu illos ex fratribus, quibus ipsi magister et conventus id commiserint, etiam usque ad tertiam definitivam sententiam, inclusive audiantur.

§ 58. Necnon, iuxta laudabiles consuetudines et stabilimenta hospitalis huiusmodi et alias, prout iuris fuerit, debito fine decendantur. Omnesque et singuli priores et praeceptores, milites et fratres hospitalis praefati, postquam, de mandato seu auctoritate magistri seu conventus praefatorum, in quibusvis ex praedictis contra eos intentandis causis ad comparandum coram ipsis et commissariis per eos, ut praefertur, deputatis, in locis quantumcumque ab eodem hospitali remotis, citati fuerint, coram eisdem magistro, conventu et commissariis, prout contigerit, legitime comparere debeant et teneantur, iuri et iustitiae, secundum stabilimenta, approbationes, usus et laudabiles consuetudines praefati hospitalis, parituri.

§ 59. Quodque illi ex prioribus, praeceptoribus, fratribus et subditis praefatis, qui contra eorum aliquem, super quibusvis querelis, rebus vel negociis (praeterquam in casibus praefatis), coram alio quam praefatis magistro et conventu ac per eos pro tempore datis commissariis in causam traxerint, et ad alium quam ad eosdem appellationes quascumque interposuerint, causas huiusmodi prorsus perdant, et excommunicationis sententiam incurrant, reque, super qua contenderint, privati existant eo ipso.

§ 60. Necnon moderno et pro tempore existenti magistro et conventui hospitalis huiusmodi, iuxta illius stabilimenta et laudabiles consuetudines ac mores, in prioratus et praeceptorias, domos, hospitalia, membra, bona et loca quaecumque, necnon quoscumque priores, praeceptores, fratres et personas hospitalis et Religionis huiusmodi, ac illorum vassallos, subditos et servitores, ubicumque, tam citra quam ultra montes, nunc et pro tempore constitutos et commorantes, qui omnes magistro et subdelegatis ab eo firmiter, tam personaliter quam realiter, omni exceptione cessante, et quocumque a nobis vel Sede praedicta obtento vel obtinendo indulto non obstante, parere et obedire tenerentur, plenariam et omnimodam etiam meri et mixti imperii iurisdictionem et superioritatem.

§ 61. Ipsique magistro contra rebelles et suis mandatis non obediens, etiam vigore literarum apostolicarum, etiam in forma brevis, a nobis et successoribus nostris pro tempore emanatarum, servatis quatuor terminis ad docendum se paruisse et satisfecisse in loco conventus hospitalis huiusmodi, post legitime executam primam citationem, ad mulctam sive poenam personaliter, iuxta mores et stabilimenta praedicta, seu etiam privationem habitus et beneficiorum, domorum et praediorum

Milites et aliae personae hospitalis prohibentur coram aliis litigare seu comparere pro iustitia, quam coram iudicibus Religionis.

Potestas et iurisdiclio M. magistri et conventus super personis et rebus iuxta stabilimenta.

Facultas M. magistri procedendi contra inobedientes et rebelles etiam per edictum publicum etiam ad privationem quorumcumque beneficiorum, per eos quomodolibet obtinentium.

Fratres et aliae personae hospitalis aique militiae de iustitia coram solo magno magistro et conventu, vel ab eis delegatis respondere teneantur.

Exemptio a decimis et novalibus ac quartis nuncupatis, seu canonica portione vel caritativo subsidio etiam concessa Regi Hi-

per eos obtentorum procedendi; vel etiam, si magis expedire videbitur, beneficia, domos et praedia ipsa ad manus suas seu receptorum dicti hospitalis reducendi, et donec ipsi inobedientes contumaciam purgaverint vel debita onera persolverint, sive saeculares aut alterius Ordinis regulares beneficia dicti hospitalis possidentes fuerint, pro suo arbitrio retinendi, illorumque fructus, redditus et proventus arrendandi et percipiendi.

Avocatio
quarumcumque
causarum, et
commissio ma-
gistro et con-
ventui termi-
nandi.

§ 62. Necnon causas praedictas, ac omnes et singulas lites et querelas, sive in Romana Curia, tam in auditorio nostro quam per commissiones, sive extra eam, super quibusvis dicti hospitalis beneficiis ac bonis et pecuniis aerarii et fratrum quorumcumque, seu super eorundem delictis, etiam si ex adverso aliqui clerici saeculares vel regulares aut laici extiterint, et active seu passive, alias iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, in dictis causis quomodolibet, et in quacumque instantia intervenerint, hactenus motas, in quibus tamen non conclusum sit, et in futurum quovis praetextu movendas, in quibusvis instantiis pendentes, quarum status et merita etiam praesentibus haberi volumus pro expressis, ad nos advocamus, ac illas eisdem magistro et conventui, per eos vel ab eis deputatos, iuxta formam dictorum stabilimentorum et laudabilium consuetudinum praedictorum, in statu debito reassumendas et decidendas committimus; eosque, quorum intererit, citandi, et quoties opus fuerit, inhibendi, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, tam in Curia praedicta, quam extra eam, facultatem concedimus.

Facultas ex-
equendi senten-
tias et rem lu-
dicatam.

§ 63. Necnon illorum sententias et rem iudicatam per priorem ecclesiae dicti conventus, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, contra condemnatos, etiam in Curia praedicta, tam realiter quam personaliter, exequi mandamus, ita quod

alibi quam in dicto hospitali, aut extra illud ex magistri et conventus commissione, iuxta stabilimenta et usus huiusmodi, cognosci et terminari nequeant.

§ 64. Nec a sententiis per iudices dicti hospitalis pro tempore latis, ad alium quam magistrum et conventum praedictos seu iudices ab eis deputatos, in quavis instantia; neque a sententiis per ipsum magistrum et consilium latis, alio quam ad ipsum generale capitulum, sive per ipsius hospitalis fratres sive per ipsos subditos et vassallos quomodolibet appellari possit: quinimmo illi usque ad tertiam sententiam in eodem conventu procedere teneantur.

§ 65. Et similiter quod omnes sententiae per eosdem magistrum et conventum latae, omnes item commissiones et citationes, collationes et omnia denique eorundem rescripta ad omnes suae iurisdictioni subditos ac reliquos etiam quorum intererit causas, lites seu querelas coram ipsis pertractari, directe exequi, et a nullis locorum et terrarum dominis, etiam ducali aut regali dignitate fulgentibus, aliqua ratione expectandi consensus, seu alio quovis quaesito colore, in eorundem executione impediri possint, servato tamen in eis exequendis datae ordine. Ita quod eorum ultima primis anteferri nequeant.

§ 66. Ac quod contra clericos saeculares seu laicos, prioratus, praeceptorias, domos et alia beneficia hospitalis huiusmodi occupantes, seu illi aut eius communi aerario seu fratribus, occasione responsionum annuarum, vacantium, mortuorum, annatarum, passagiorum, arreragiorum seu alias quomodolibet debentes, sive agant sive conveniantur, et in quavis instantia ad causam veniant, magister et conventus praefati, modo et forma, quibus contra ipsius hospitalis fratres procedi consueverit, libere procedere, et eos prioratibus, praeceptoribus, domibus et aliis be-

Appellationes
a sententiis de-
legatorum ad
M. magistrum
et conventum,
et ab eis ad Ca-
pitulum gene-
rale iuxta formam
stabiliment. de-
volvuntur.

Expositiones
et executiones
M. Magistri et
conventus ex-
equantur absque
alicuius licen-
tia, quae a ne-
mine impediri
possint.

Facultas pro-
cedendi contra
clericos seu al-
ios detinentes
loca et bona dic-
tae Religionis,
seu non solven-
tes debita com-
muni aerario,
prout contra
personas dicti
Ordinis.

neficiis huiusmodi, alias iuxta formam privilegiorum praedictorum, privare valeant, concedimus et indulgemus.

Quaelibet per-
sonae in digni-
tate ecclesiasti-
ca constitutae
possint eligi in
conservat. cum
facultatibus op-
portunis et ne-
cessariis;

§ 67. Necnon personas in dignitate ecclesiastica ubilibet constitutas et quoscumque locorum ordinarios, ac eorum vicarios et officiales, necnon canonicos metropolitanarum et aliarum cathedralium, aliarumque ecclesiarum praelatos et rectores, per eosdem priores, praeceptores et fratres, ac eorum singulos pro tempore eligendos in eorum conservatores, qui, quamdiu exercuerint dictum officium, a nemine, quo minus illud exercent, sub aliquo praetextu impediri vel molestari possint, deputamus: ita quod ipsi electi, sub excommunicationis latae sententiae poena, eosdem priores, praeceptores et fratres ac eorum singulos adversus inferentes eis aut eorum servitoribus et familiaribus iniurias seu gravamina vel damna in personis, rebus et bonis, seu exigentes ab eis vectigalia, datia, pedagia, gabellas, collectas aut alia onera, defendere et praeservare; ac omnem eorum iurisdictionem exercere, necnon sententias, censuras et poenas ecclesiasticas contra rebelles et inobedientes cum effectu promulgare; ac omnibus facultatibus, conservatoribus dicti hospitalis et illius personarum per quascumque literas apostolicas quomodolibet concessis, uti; ac privilegia prioribus, praeceptoribus et fratribus praefatis pro tempore concessa, eis observari facere debeant et teneantur.

Et iura mor-
tuorum et va-
cantium solvi
debent sub po-
enis etc.

§ 68. Ac iura mortuorum et vacantium, necnon arreragiorum, passagiorum et aliorum quorumcumque, ita ut quaevis personae, cuiuscumque ecclesiasticae dignitatis existentes, beneficia hospitalis huiusmodi pro tempore obtinentes, illa solvere omnino teneantur et adstricti sint; ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac alias iuxta eorundem privilegia, privationis et apprehen-

sionis beneficiorum ad manus suas remediis cogi possint, solvi mandamus.

§ 69. Necnon exemptionem et liberationem praefatas, ita quod magister, priores, praeceptores et dicti hospitalis fratres, cappellani a quocumque catholico antistite sub Romanae Sedis obedientia constituto sacros ordines, etiam extra tempora a iure statuta, tribus diebus festivis suscipere, et in quibusvis tam saecularium quam regularium ecclesiis, absque alicuius licentia, celebrare possint.

§ 70. Et ipsi magister et conventus, necnon prior ecclesiae, alique priores et praeceptores intra limites suarum iurisdictionum et administrationum veri ordinarii, iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, existant et esse censeantur.

§ 71. Necnon magistrum et conventum quoscumque et singulos priores ac commendatores suorum prioratuum et commendarum fratres seu religiosos delinquentes vel inobedientes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, praeminentiae existentes, etiam si quavis, etiam apostolica, exemptione fungantur, in quocumque loco, quantumvis privilegiato, et quavis, etiam imperatoris, regum seu aliorum principum, etiam ecclesiasticorum, curia, per se aut suos officiales et ministros, capere et incarcerare, ac captos a se vel eorum nomine liberare, et ad hospitale praefatum per magistrum et conventum praefatos, iuxta eorum constitutiones et stabilimenta, puniendos sub debita custodia transmittere et transmitti facere, libere et licite posse.

§ 72. Ac tam ecclesiasticos, quam saeculares officiales et locorum potestates ad eisdem magistro et conventui, prioribus, commendatoribus aliisque in praemissis assistendum, auxilium, consilium, favorem et iuvamen praestandum, sub excommunicationis et aliis censuris et poenis ecclesiasticis, teneri et obligatos fore.

Facultas su-
mendi ordines
a quovis anti-
stite, etiam ex-
tra tempora, et
celebrandi in
quibusvis eccle-
siis.

M. magister,
conventus, prio-
res et praecep-
tores intra limi-
tes suarum iur-
isdictionum veri
ordinarii sunt.

Magister et
conventus quos-
cumque delin-
quentes ubique
incarcerare et
ad locum con-
ventus vel alium
transmitti pos-
sint;

Officiales qui-
cumque tenean-
tur praestare
auxilium pro ca-
piendis et trans-
mittendis delin-
quentibus.

Annulatio reservationum, n-
tionum ac alia-
rum gratiarum
praeventivarum,
quomodocumque
cessarum super
locis dictae Re-
ligionis, et fa-
cultas providen-
di de illis per
magnum magi-
strum.

§ 73. Ac omnes et singulas, speciales et generales, etiam mentales, reservationes, expectativas, mandata de providendo, coadiutorias, concessiones, uniones, etiam perpetuas, necnon alias praeventivas gratias et literas apostolicas super prioratibus, praeceptoris, rectoris, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis ecclesiasticis dicti hospitalis, quovis modo nuncupentur, etiam in Angliae, Castellae, Legionis ac Valentiae regnis ac principatu Cathaloniae et comitatu Flandriae, quomodocumque et qualitercumque, etiam cum quibusvis fortissimis et insolitis, etiam derogatoriis derogatoriis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis ac inhibitionibus quibusvis, etiam non dicti hospitalis, personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis vel praeminentiae fuerint, etiam cardinalatus honore fungentibus et functuris, etiam ex quibusvis iustissimis et urgentissimis causis, etiam per nos et Sedem praefatam, tam in genere quam in specie, concessas et concessa, et quasvis etiam praeventivas et restitutorias ac praeservativas clausulas in se continentes et continentia, eorum vim et effectum revocamus, cassamus et annullamus, nulliusque roboris vel momenti fore et esse, ac nemini suffragari posse neque debere, nec per eas cuiquam in prioratibus, praeceptoris, dignitatibus, domibus, locis et membris ac aliis beneficiis hospitalis huiusmodi, vel ad illa ius acquiri potuisse vel posse, neque coloratum titulum possidendi tribuere, sed, illis non obstantibus, magistrum et conventum praefatos, coniunctim vel divisim, iuxta consuetudines et stabilimenta huiusmodi hospitalis, de prioratibus, praeceptoris, domibus, locis et membris ac aliis hospitalis beneficiis huiusmodi libere disponere potuisse et posse, et sic iudicari debere; ac quicquid

secus super his attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 74. Ac omnes et singulas expectativas, reservationes, antianitates, mandata de providendo, concessiones, coadiutorias sine consensu, et omnes alias gratias et literas super prioratibus, praeceptoris ac quibusvis aliis beneficiis dicti hospitalis, quomodocumque et qualitercumque (absque magistri et conventus praefatorum consensu), quibusvis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, etiam cardinalatus honore fungentibus, ex quibusvis causis, etiam onerosis, hucusque concessas et concessa, etiam quasvis clausulas illarum ab huiusmodi revocationibus praeservativas in se continentes et continentia, similibus scientia et potestatis plenitudine, pro revocatis, cassatis et annullatis, huius perpetuo valiturae constitutionis edicto, per praesentes decernimus et ordinamus.

§ 75. Necnon omnes et singulas collationes, provisiones, uniones, annexiones et incorporationes ac quascumque alias concessionem et dispositiones de praeceptoris, cameris magistralibus pro tempore nuncupatis, seu illarum fructibus, redditibus et proventibus, quibusvis personis, cuiuscumque status, ordinis vel conditionis extiterint, quavis consideratione et sub quacumque verborum forma ac cum quibusvis clausulis derogatoriis, etiam motu et scientia similibus, ac cum expressa derogatione iurium magistri dicti hospitalis seu annuae responsionis illi faciendae, hucusque auctoritate apostolica factas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fuisse et esse decernimus. Et quatenus viribus subsistere diceantur, revocamus, cassamus, irritamus, ac illas et quas in futurum, etiam cum expressa derogatione literarum nostrarum huiusmodi, fieri contigerit, pro infectis haberi volumus.

Alia cassatio similiter quomodocumque expectativarum, reservationum, antianitatum, concessionum, etc. etiam ex causa onerosa, sine consensu magistri et conventus.

Cassatio et revocatio quomodocumque collationum, provisionum, unionum, annexionum, incorporationum ac aliarum concessionum et dispositionum huiusmodi factarum, etiam si vero sortitae sint effectum, et in futurum fenderum.

Monitorium adversus occupantes et non restituentes loca et bona Religionis infra duos menses.

§ 76. Monentes et requirentes omnes et singulos earumdem camerarum magistralium et seu locorum detentores seu possessores, qui nunc sunt aut pro tempore erunt, praetextu concessionum, provisionum et dispositionum quarumlibet, quae ab alio quam pro tempore existente magistro dicti hospitalis hactenus emanaverint et in futurum emanabunt, etiam a dicta Sede, ut, infra duorum mensium terminum, camerarum et locorum per eos pro tempore detentorum seu possessorum huiusmodi possessionem vacuum, liberam et expeditam magistro dicti hospitalis aut illius legitimo procuratori tradant et assignent. Alioquin ex nunc, prout ex tunc, in omnes et singulos, qui non paruerint, seu aliis ut non pareant suaserint, aut alias auxilium, consilium vel favorem praestiterint, excommunicationis sententiam promulgamus, et eos in illas incidisse declaramus, a qua, nisi in mortis periculo constituti, ab alio quam a Romano Pontifice pro tempore existente absolutionis beneficium obtinere nequeant. Et, praeter sententiam excommunicationis huiusmodi, si dicti hospitalis fratres fuerint, et excommunicationis sententiam huiusmodi per mensem animo substinnerint indurato, prioratibus, praeceptoris et officiis praefati hospitalis per eos tunc obtentis eo ipso privati, et inhabiles ad illa et alia in posterum obtinenda existant.

Magnum magistrum et conventum possint disponere de bonis vacantibus per privationem.

Facultas magistri et conventus apprehendendi, propria auctoritate, possessionem bonorum, per alios occupatorum.

§ 77. Possitque per magistrum et conventum praefatos de illis sic vacantibus per privationem huiusmodi libere disponi.

§ 78. Liceat quoque magistro pro tempore existenti hospitalis huiusmodi, dicto termino decurso, per se vel procuratores suos possessionem camerarum et locorum earumdem propria auctoritate libere apprehendere, ac illorum fructus, redditus et proventus percipere, ac in suos et eius magistralis mensae usus et utilitatem con-

vertere et retinere, cuiusvis licentia super eo minime requisita.

§ 79. Praeterea similiter perpetuo statuimus et ordinamus quod ex nunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, prioratus, praeceptoris et membra quaecumque dicti hospitalis, quae pro tempore qualitercumque vacaverint, tam in Romana Curia quam extra eam, sub quibusvis generalibus vel specialibus reservationibus apostolicis factis et quas fieri contigerit de beneficiis ecclesiasticis, etiam apud Sedem praefatam pro tempore vacantibus, utpote ad hospitalem et fidei tuitionem ordinata, nullatenus includantur, nec reservata vel affecta existant, sed hospitalium pauperum, quae sub reservationibus ipsis non includuntur, quoad id, sortiantur naturam.

§ 80. Debeatque de illis per pro tempore existentem magistrum et conventum praefatos dumtaxat et non alium, iuxta stabilimenta praefata, fratribus dicti hospitalis provideri; et quas fieri contigerit per nos aut successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac dictam Sedem vel eius aut alia quacumque auctoritate de illis reservationes, provisiones, collationes, commendas, uniones et quascumque alias similes vel dissimiles dispositiones.

§ 81. Et exemptiones priorum, praeporum et fratrum a magistri et conventus praefatorum obedientia et superioritate, aut debitis per eos praefato aërio responsionibus annuis et aliis iuribus, quacumque ratione vel causa, etiam motu, scientia ac potestatis plenitudine similibus, etiam cum expressa derogatione posteriorum literarum quarumcumque, quae etiam per nos in contrarium fortasse fieri contigerit, nullius penitus sint roboris vel momenti et habeantur prorsus pro infectis.

§ 82. Nec censeatur statuto huiusmodi Hospitalitatem, Cherub. (A. T.).

Loca huius Religionis non comprehendantur sub reservationibus apostolicis, sed sint manualia.

Loca huius Religionis per magistrum et conventum dumtaxat, et non alios, conferri debeant personis dictae Religionis.

Exemptiones concessae prioribus et militibus non suffragantur adversus debita per ipsos communi aërio dicti hospitalis, et obedientiam magistri et conventus.

Praesentibus litteris non censetur derogatum nisi modis et formis hic expressis.

umquam derogatum per quascumque clausulas, etiam derogatarum derogatorias, fortiores et efficaciores, nisi dum et quoties ipsarum posteriorum literarum de verbo ad verbum, vere et non per clausulas id importantes, inserto tenore, de ipsorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio, derogari contigerit, nec etiam tunc, nisi ad id magistri et conventus praefatorum expressus accedat assensus, et non aliter nec alio modo.

Clausula de consensu magistri et conventus temporis subintelligatur.

§ 83. Et semper in huiusmodi, quae sic fient de consilio praefato, derogationibus censeatur apposita clausula quod effectum sortiantur de consensu magistri et conventus praefatorum, et non aliter nec alio modo.

Prohibitio dispositionis locorum dictae Religionis, nisi de consensu M. magistri et conventus.

§ 84. Decernentes collationes, provisiones, commendas, uniones, reservationes et alias dispositiones quaslibet, quas per alium quam magistrum et conventum praefatos de eisdem prioratibus, praepatoriis et membris, etiam apud Sedem ipsam pro tempore, per cessum vel decessum, seu quamvis aliam dimissionem vacantibus, fieri contigerit, etiam si per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem fient, et illis, quibus sic fient, nullum ius nullumque coloratum titulum tribuere possidendi. Et eos, quoad omnes effectus, etiam constitutionis nostrae de triennali possessore non molestando, pro meris detentoribus sine titulo haberi et reputari.

Rescriptum contrarium et aliarum alienationum, donationum, occupationum in damnum Religionis factarum.

§ 85. Ac quascumque donationes, concessionem, locationes, investituras et alias alienationes censuum, reddituum, iurium, iurisdictionum et locorum quorumcumque ad prioratus, praepatorias, domos, hospitalia, beneficia et loca hospitalis huiusmodi pertinentium, in illorum laesionem, iacturam vel detrimentum, et per personas dictae Religionis, etiam cum renunciationibus, pactis, iuramentis et poenis desuper apposis et adiectis, ac

1 *Refractiones*, Cherub. (R. T.).

instrumentis et literis desuper confectis, et confirmationibus forsitan inde secutis, etiam de licentia dictae Sedis, absque tamen consensu seu expressa licentia magistri et conventus praefatorum, quacumque praescriptione seu longissima, pacifica possessione et detentione non obstantibus.

§ 86. Necnon quoscumque accessus, ingressus et regressus, ac coadiutorias ad prioratus, praepatorias, domos, hospitalia et alia beneficia hospitalis huiusmodi (praeterquam ex causa onerosa et de consensu dictorum magistri et conventus), etiam per nos et praedecessores nostros praefatos concessos, similiter cassamus, revocamus et annullamus ac irritamus, nulliusque roboris vel momenti fore et pro infectis haberi decernimus.

§ 87. Ac census, redditus, iura, iurisdictionem et bona alienata huiusmodi, ac etiam per quoscumque, etiam saeculares, occupata, usurpata et detenta, ad ius et proprietatem dicti hospitalis seu illius prioratum, praepatorias, domorum, hospitalium et beneficiorum praedictorum reducimus. Illaque in integrum adversus concessionem, donationes et alias quaslibet alienationes praedictas, necnon investituras, illarum praetextu quomodolibet, quavis auctoritate factas et concessas, in integrum ac pristinum et eum statum, in quo antea erant, restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, illarumque detentores, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentes, ad illorum relationem et per censuras ecclesiasticas et alia iuris remedia cogi et compelli posse volumus.

§ 88. Et similiter alienationes de cetero, sub excommunicationis latae sententiae et privationis beneficiorum per eos obtentorum poenis, per contrafacientes eo ipso, absque aliqua declaratione, incurrendis, fieri prohibemus; et, si fiant, illas viribus omnino carere decernimus.

1 *Relaxationem*, Cherub. (R. T.).

Cassatio et extinctio accessuum, regressuum etc., praeterquam ex causa onerosa et de consensu magistri et conventus.

Loca et bona ac iura quaecumque occupata et usurpata reducuntur ad ius et proprietatem dicti hospitalis, ac eius membrorum per censuras et poenas ecclesiasticas.

Prohibitio alienationum in futurum faciendarum.

Concessio et incorporatio hospitalium et locorum quorumcumque sub invocatione Sancti Lazari constructorum et aedificatorum.

§ 89. Et quod hospitalia, leprosariae, cappellae, oratoria, beneficia et alia pia loca huiusmodi, etiam in alma Urbe et aliis quibuscumque terris, dominiis et locis sub dicti Sancti Lazari invocatione fundata, constructa, aedificata et erecta, et quae in posterum, perpetuis futuris temporibus, fundari, construi, aedificari et erigi contigerit, cum eorum applicationibus, unionibus, annexionibus et incorporationibus factis et deinde faciendis, ad magistrum et conventum ac Religionem huiusmodi spectent et pertineant, illisque subiiciantur et subiecta existant, et a dicto hospitali dependeant.

Intabilitas omnium, praeterquam militum dictae Religionis ad obtinenda hospitalia et beneficia sub invocatione S. Lazari constructorum.

§ 90. Illaque per eiusdem Religionis fratres et religiosos, non autem per alias ecclesiasticas et saeculares, etiam oppidorum, locorum, villarum et communitatum, personas, nisi de magni magistri et conventus praefatorum expresso consensu, regi et gubernari debeant.

Facultas imponendi annuum subsidium.

§ 91. Et in signum recognitionis et superioritatis huiusmodi, de aliquo annuo rationabili canone seu censu, per eosdem magistrum et conventum et definitores generalis concilii huiusmodi imponendo et eis singulis annis persolvendo, respondere debeant et teneantur. Ac in eventum rebellionis aut non subiectionis ac responsionis, singulares communitatum et aliae personae huiusmodi maioris excommunicationis sententia per nos et successores nostros praefatos innodatae, earumque ecclesiae interdictae sint et esse censeantur, nec ab huiusmodi maiori excommunicatione per nos aut successores praefatos absolvi, aut interdicta ipsa relaxari possint, nisi ad id magistri et conventus praefatorum expressus per eorum patentes literas accedat assensus.

Et demolendi loca quaecumque sub invocatione Sancti

§ 92. Licetque Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui, necnon praepatoribus et prioribus huiusmodi beneficia, oratoria, hospitalia et

alia loca, sub nomine Sancti Lazari pro tempore, etiam in Urbe et Curia praefatis, fundata et dotata, quae eidem Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui ac praepatoribus huiusmodi obedire seu subiici aut annuam responsionem solvere recusare contigerit, solo aequare et demoliri, et imagines a parietibus delere, seu per easdem communitates et alias personas ecclesiasticas et saeculares solo aequari et demoliri, ac imagines huiusmodi deleri, sub excommunicationis latae sententiae, interdicti ac aliis censuris et poenis, etiam cum invocatione auxilii brachii saecularis, facere.

§ 93. Quodque omnia et singula alia hospitalia, praepatoria, leprosariae, membra et pia loca dicti Ordinis, sub vocabulo Sancti Lazari intitulata, etiamsi non sint possessa vel recepta per magistrum, conventum aut fratres praefatos, nihilominus ab ipso hospitali Sancti Lazari dependere, nullique alii monasterio, praepatoria sive alii pio loco, praeterquam dicto hospitali, etiam si longaeva consuetudo aut submissio aliqua repugnarent, pleno iure subesse, auctoritate et tenore praemissis, decernimus pariter et declaramus.

§ 94. Statuentes ac etiam decernentes quod ipsius Ordinis hospitalia, praepatoria, leprosariae, membra et loca, nulli, cuiuscumque dignitatis, status, gradus vel conditionis fuerit, praeterquam ipsius hospitalis fratribus et Ordinem ipsum expresse professis, eis tamen pro solo nutu dicti magistri et conventus existentis, et pro tempore ad claustrum, quoties expedierit, revocandis, in titulum vel commendam conferri valeant sive possint.

§ 95. Quinimmo presbyteri saeculares illa ad praesens in commendam seu alias quomodolibet obtinentes, commendae huiusmodi cedere aut illa alias dimittere nequeant, nisi de consensu eorum ad

Lazari pro quibus obedientia recusabitur.

Alia concessio locorum et beneficiorum sub invocatione S. Lazari intitulatorum, etiamsi non sint possessa per magistrum et fratres praefatos, et non obstant consuetudine aut submissio tributa.

Alia intabilitas auctoritatis ad obtinenda loca dictae Religionis, praeterquam a fratribus eiusdem Ordinis professis.

Presbyteri saeculares obtinentes beneficia dicti Ordinis illa cedere non possunt, nisi de consensu etc.

quos praesentatio seu collatio spectat, et in favorem dicti hospitalis seu personarum, quae habitum per fratres cappellanos eiusdem hospitalis deferri solitum suscipiant, et professionem per eos emitti solitam emittant; nec illa deinceps ipsi, nisi infra sex menses a die intimationis habitum ipsius Religionis susceperint et regularem professionem infra alios sex menses emisierint, possidere possint.

Cessiones et provisiones de beneficiis sine clausula et de consensu magistri magistri nullius sint roboris.

§ 96. Et si secus fiat, aut cessionem seu resignationem huiusmodi ac de dicti Ordinis beneficiis, etiam in manibus nostris, in futurum fieri contingat, huiusmodi cessiones, resignationes et provisiones nullius sint roboris vel momenti, nisi in illis expresse dicatur *et de consensu magistri magistri*, et de illis, iuxta formam privilegiorum dictae Religionis, provideatur.

Revocatio iurisdictionis, nisi ex fundatione vel dotatione.

§ 97. Et insuper statuimus et ordinamus quod ius patronatus et praesentandi personas idoneas ad prioratus, praeceptorias, hospitalia, membra, alia beneficia et loca hospitalis huiusmodi, nisi ratione fundationis aut dotationis saltem ad tertiam partem illorum fructuum, quo casu liceat magistro et conventui praefatis, si dicta eorum beneficia et loca hospitalis huiusmodi a dicto iure patronatus liberare voluerint, aut dotantibus bona restituere seu illorum pretium persolvere, ac ex nunc prioratus, praeceptorias, hospitalia, membra et beneficia huiusmodi conferre.

Prohibitio reservandi pensiones super beneficiis dicti hospitalis nisi in favorem fratrum.

§ 98. Et quod nulla pensio annua super alicuius praeceptoriae, commendae vel alterius beneficii militiae huiusmodi fructibus, etiam ex resignatione in manibus Romani Pontificis aut alia quavis probabili causa, nisi in persona personae dictae Religionis et militiae, etiam per ipsum Pontificem, reservari; neque commendae et alia beneficia dictae Religionis pensionibus huiusmodi, aliter quam ut praefertur, onerari possint. Et si pensio

1 Bull. Ord. Ss. Mauriti et Laz. addit *aut* (n. r.).

nes desuper aliter assignari contingat, assignationes ipsae nullius sint roboris vel momenti, nec titulares beneficiorum huiusmodi ad illarum solutiones teneantur, neque ad id censuris ecclesiasticis aliisve poenis compelli possint.

§ 99. Quodque omnes et singuli eorum prioratum, praeceptoriarum, domorum et beneficiorum, in vim dictarum collationum, possessores, saeculares aut alterius Ordinis regulares, seu pensiones super illorum fructibus, redditibus et proventibus huiusmodi hucusque, etiam per Sedem eandem reservata, percipientes, illas et illa, infra sex menses a die intimationis praesentium literarum, in manibus magistri et conventus praefatorum, iuxta formam stabilimentorum dictae Religionis, dimittere, transferre seu illarum cassationi consentire teneantur, alioquin beneficia et pensiones huiusmodi, nisi illa possidentes et illas percipientes infra dictum tempus habitum susceperint et professionem regularem illius Religionis emisierint, lapsis mensibus ipsis, vacent, ac cassae et extinctae sint et esse censeantur eo ipso.

§ 100. Et magistro singulisque prioribus, praeceptoribus, militibus et fratribus hospitalis huiusmodi, ut, pro eorum libito voluntatis, parochiales, ac etiam sine cura ecclesias vel earum vicarias seu cappellanas perpetuas aut cappellas vel altaria seu alia beneficia simplicia, ad eorum collationem, provisionem, praesentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem, ratione prioratum, praeceptoriarum, etiam camerarum magistralium nuncupatarum, domorum et aliorum beneficiorum dicti hospitalis per eos pro tempore obtentorum, de iure, statuto, consuetudine, fundatione aut privilegio seu alias quomodolibet spectantia et pertinentia, et ab ipsis prioratibus, praeceptoris, domibus, hospitalibus et aliis beneficiis dependen-

Obtinentes beneficia et pensiones cedant in manibus M. magistri infra sex menses, vel habitum suscipiant et professionem emittant.

Ad parochiale et alias ecclesias dicti Ordinis deputari possint fratres cappellani, non obstante quod per abusum aut alias, etiam per longiss. tempus, presbyteris saecularibus fuerint collatae, aut conferri consueverint.

tia seu illis annexa, et quae dudum forsitan fratribus saltem cappellanis eiusdem hospitalis, et ab eisdem magistro, prioribus et praeceptoribus et aliis praefatis conferebantur, et longo tamen et forsitan longissimo tempore citra, de cuius initio memoria hominum forsitan non existit, per ipsos magistrum, priores, praeceptores, milites et fratres, per abusum aut ex defectu fratrum cappellanorum vel aliarum personarum eiusdem hospitalis ad id idoneorum, clericis seu presbyteris saecularibus collata, aut conferri, et per ipsos presbyteros vel clericos saeculares obtineri solita, etiam fratribus hospitalis huiusmodi.

Fratres cappellani a presbyteris saecularibus non differunt nisi per gestationem crucis ad pectus.

§ 101. Praesertim cappellanis nuncupatis, qui a saecularibus presbyteris seu clericis, nisi quoad gestationem crucis vel habitum dicti hospitalis ad pectus, non differunt, si ad id alias idonei et habiles reperiantur, conferre, ac alias de illis providere et disponere. Ipsique fratres, quibus beneficia huiusmodi conferri contigerit, illa, si sibi canonice alias conferantur aut eligantur, presententur vel alias assumantur ad illa, et instituantur in eis, recipere, et in titulum, etiam quoad vixerint, retinere.

Presbyteri milites unum curatum beneficium ecclesiasticum a dicto Ordine dependens, etiam si parochiale existat, retinere possint.

§ 102. Et tam magister quam singuli presbyteri, milites eiusdem Religionis et militiae, unum curatum beneficium ecclesiasticum a dicta militia et Religione dependens, seu illis unitum et incorporatum, etiamsi parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria fuerit, si ad hoc sufficientes et idonei fuerint, et beneficium huiusmodi alias sibi canonice conferatur, recipere et retinere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae, indulgemus, secumque pariter dispensamus.

Res indicata super iurisdictione et civili

§ 103. Et per quaecumque rem indicatam magistro et conventui praefatis, nisi specialiter ad causam vocati fuerint, super

iurisdictione praedicta et sua civili eorum possessione praeiudicari aut praeiudicatum censi non posse, sed eos semper, re iudicata huiusmodi non obstante, super possessorio huiusmodi ac etiam spolio agere posse.

§ 104. Ipsosque magistrum, priores, praeceptores, milites, fratres et personas, vassallos, subditos et servitores in ipsius hospitalis et religiosorum causis in omni iudicio et contra quoscumque, ubi aliae probationes non existunt, in testes adhiberi.

Ecclesiis dicti Ordinis non nisi per cappellanos eiusdem deserviantur, qui praesentati, ab ordinariis, absque alia examinatione, admittantur.

§ 105. Et quod presbyteri, qui in dicta Religione professionem non emisierint, nisi de expressa licentia vel consensu magistri seu priorum, praeceptorum vel fratrum, quos id tangeret, ad deservendum parochialibus et aliis ecclesiis aut cappellis ipsius Religionis nullatenus admittantur, sed in quibuscumque parochialibus et aliis ecclesiis ac cappellis hospitalis huiusmodi cappellani eiusdem Religionis per locorum ordinarios, sub eadem excommunicationis latae sententiae poena, si contrafecerint, eo effectu incurrenda, ad requisitionem seu praesentationem dictorum priorum, praeceptorum et fratrum, absque aliqua exactione et oneris impositione, recipi et admitti debeant.

Privilegiis dumtaxat gaudeant, qui habitum susceperint.

§ 106. Quodque illi dumtaxat privilegiis praesentibus gaudeant, qui a praefato magistro seu de eius licentia habitum susceperint et professionem emisierint, seu de habitu suscipiendo et professione huiusmodi emittenda infra certum tempus aetati fuerint.

Vagabundi non gaudeant privilegiis.

§ 107. Nullusque priorum, praeceptorum et fratrum praefatorum, absque mandato seu licentia praefati magistri, aut saltem sui prioris seu procuratoris ipsius hospitalis in dicta Curia existentis, privilegiis praedictis in eadem Curia uti valeat, nec illa, absque huiusmodi licentia, vagantibus suffragentur.

Non ulla autem manus violenta in confugientes ad ecclesias dic- ti Ordinis.

§ 108. Ac manus violentas in eos, qui ad ecclesias seu domos eiusdem Religio- nis pro sua salute confugerint per quem- piam iniici, sub excommunicationis latae sententiae poena, prohibemus.

Iura mortua- riorum et arre- ratorum et va- cantium solvet exigi debeant quacumque ex- ceptione non obstante.

§ 109. Ac iura mortuorum et vacan- tium, necnon arreragiorum, passagiorum ac aliorum quorumcumque, ita ut quae- vis personae, cuiuscumque ecclesiasticae dignitatis existentes, beneficia hospitalis huiusmodi pro tempore obtinentes, illa solvere omnino teneantur et adstricti sint, ac ad id, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac alias, iuxta eorum- dem privilegia, privationis et apprehensio- nis beneficiorum ad manus suas remediis cogi possint.

Facultas de- putandi vica- rium, cum fa- cultate confe- rendi beneficia, concedendi an- tianitates et ex- igendi respon- siones

§ 110. Ac Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conventui praefatis, ut in singulis prioratibus ipsius hospitalis unum vicarium, cum facultate conferendi praeceptorias et alias domos hospitalis huiusmodi, deputare; antianitates, tam spe- ciales quam generales, dare et concedere; ac pensiones seu responsiones et onera super domibus, praeceptoris, leprosariis et aliis beneficiis hospitalis huiusmodi im- poni solita, a quibuscumque, etiam clericis saecularibus, illa in commendam obtinen- tibus, eorumque colonis et inquilinis, etiam laicis, eo modo quo a fratribus dicti ho- spitalis exiguntur, exigere.

Dispensandi- que super acta- to et defectu natalium. Cre- datur literis ma- gistri et con- ventus ut h'c.

§ 111. Et cum inhabilibus ratione aeta- tis et defectus natalium, quoad prioratus, praeceptorias et alia beneficia dicti hospi- talis dumtaxat, dispensare possint. Ac quod verbis in ipsorum magistri et conventus literis circa professionis emissionem, ha- bitus susceptionem, debitorum et obse- quiorum praestationem plena fides adhi- beatur, facultatem concedimus.

Litterae antia- nitates et provi- sionis magistri et conventus eo

§ 112. Et quod quaecumque literae an- tianitatis seu provisionis a magistro pro tempore existente et conventu praefatis hucusque concessae, et in posterum con-

cedendae, eo ipso apostolica auctoritate confirmatae et approbatae censeantur.

Ipsa confirmata censeantur.

§ 113. Et quod provisiones beneficiorum quorumcumque dicti hospitalis, quae per cessationem solutionis praefato hospitali vel inobedientiam dumtaxat vacaverint, nunquam ad nos et Sedem praefatam de- volvi censeantur, quo ad hoc ut dictus magister pro tempore existens impediatur quo minus illa quandocumque libere con- ferre possit.

Devolutio ad Sedem Apostol. non datur.

§ 114. Ac in Romana Curia procurato- rem generalem, cum generali vel speciali aut limitata potestate et facultate, consti- tuendi seu deputandi; et in eadem Curia, per se seu dictum procuratorem ad id po- testatem a magistro et conventu praefatis habentem, quaecumque eiusdem hospitalis beneficia, cuiuscumque qualitatis existen- tia, apud Sedem praefatam quomodolibet, praeterquam per resignationem in mani- bus nostris et successorum nostrorum Romanorum Pontificum, pro tempore va- cantia, iuxta ipsius hospitalis et militiae stabilimenta, libere conferendi.

Facultas de- putandi procu- ratorem gene- ralem in Rom. Curia cum fa- cultate confe- rendi beneficia.

§ 115. Et tam magistro quam conven- tui praefatis, etiam de illis, de quibus hucusque dispositum fuerit, de novo ac aliis beneficiis huiusmodi, etiam tamquam privatis praediis, in titulum perpetui bene- ficii ecclesiastici seu etiam ad nutum aut amovibiliter, uni vel diversis personis as- signari solitis, etiam dictae Sedi reserva- tis, seu alias affectis, aut ad Sedem ipsam devolutis, libere providendi.

Facultas con- ferendi benefi- cia etiam reser- vata, affecta vel devoluta, etiam in titulum per- petui beneficii, vel ad nutum aut amovibiliter;

§ 116. Et illa uniendi, dismembrandi et alias de illis disponendi. Necnon antiani- tates, tam generales quam speciales, super eisdem beneficiis fratribus eiusdem hospi- talis concedendi.

Uniendi et dismembran- di et concedendi an- tianitates;

§ 117. Ac resignationes dictorum bene- ficiarum recipiendi et admittendi, illaque resignantibus titulum seu dominationem ac omnes illorum fructus, seu illorum partem aut super illis quascumque pen-

Admittendi resignationem, ac reservandi titu- lum, etc.

siones annuas, quae etiam transeant ad successores in eis, etiam sub censuris et poenis ecclesiasticis, etiam privationis in talibus apponi solitis, ad vitam vel ad tempus reservandi, concedendi, instituendi et assignandi.

Facultas pu- blicandi indul- gentias et colligendi eleemo- synas;

§ 118. Ipsique magistro et conventui privilegia, exemptiones et indulgentias, eis et dicto hospitali concessa, ubique lo- corum, etiam absque alicuius ordinarii licentia, sub sigillo tamen prioris illius provinciae vel conservatoris in ea degen- tis, publicandi, et seu eleemosynas et fraternitatum obventiones colligendi et recipiendi.

Sepeliendi in eorum parochia- libus etiam ex- communicat. et interdict. dum- modo etc.;

§ 119. Necnon coemeteria in eorum pa- rochialibus ecclesiis habendi, et quorum- cumque christifidelium cadavera, etiam- si excommunicati ac interdicti forent (dum- modo interdicto causam non dederint), salvo iure rectori parochiano debito, abs- que aliquo onere et solutione episcopo facienda, recipiendi et sepeliendi.

Exigendi do- nata et legata;

§ 120. Legata et donata, tam inter vivos quam qualibet ultima voluntate, exigendi et percipiendi.

Sacramenta et ordines a quocumque reci- piendi;

§ 121. Necnon prioribus et praecepto- ribus, militibus, fratribus et personis praefatis quaecumque ecclesiastica sacramenta ac omnes, etiam sacros, ordines, a quo- cumque maluerint catholico antistite, gratiam et communionem dictae Sedis ha- bente, nihil oblato vel soluto, recipiendi.

Arma defe- rendi;

§ 122. Et tam ipsis quam eorum fami- liaribus arma quaecumque et ubicumque locorum, pro sui defensione et hostium dictae Sedis offensione, gestandi.

Audiendi con- fessiones, mini- strandi sacra- menta, ac cele- brandi off. divi- na pro fratribus cappellanis, o- riam tempore interdicti;

§ 123. Necnon cappellanis eiusdem ho- spitalis, priorum, praeceptorum, militum, fratrum, personarum, vassallorum, sub- ditorum et familiarium praefatorum con- fessiones audiendi, et poenitentiam saluta- rem eis iniungendi, ac Eucharistiae et alia sacramenta ecclesiastica ministrandi. Nec- non tempore interdicti (dummodo illi cau-

sam non dederint), excommunicatis et in- terdictis exclusis, clausis ianuis, submissa voce, missas et alia divina officia celebrandi.

Erigendi prae- ceptorias etc., absque licentia ordinarii. lo- corum, quae gaudeant privi- legiis.

§ 124. Necnon quibusvis christifidelibus, in quibusvis civitatibus, locis, dioecesi- bus, praeceptorias et domos et hospitalia sub dependentia et subiectione dicti ho- spitalis et militiae, per eius fratres et mi- lites obtinenda, quae iisdem privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, concessioni- bus et indultis, quibus aliae dicti hospi- talis praeceptoriae, domus et hospitalia utuntur, fruuntur et gaudebunt, utantur, potiantur et gaudeant, assignata illis con- grua dote, ordinariorum locorum et quo- rumvis aliorum licentia minime requisita, et nulla praeterea in illis ordinariis ipsis iurisdictione aut oneris imponendi facul- tate reservata, construi et erigi faciendi, plenam et liberam facultatem et auctori- tatem concedimus.

Facultas com- municandi in- dulgentias et a- lias gratias per- sonis quibusvis dicti hospitalis et ecclesiarum ab eo dependen- tibus ac contra- ventibus o- riam;

§ 125. Et insuper dictis Ioannotto et pro tempore existenti magistro et conven- tui omnia et singula privilegia, faculta- tes, indulgentias, gratias, immunitates, exemptiones, libertates, concessionem, in- dulta praesentia quibusvis prioratibus, ec- clesiis, cappellis, hospitalibus, leprosariis, oratoriis, eremitoriis ac eiusdem S. La- zari confraternitatum confratribus, mem- bris et aliis locis ab eisdem hospitali et militia dependentibus, ac ministris et ser- vientibus in eisdem communicandi, dandi et concedendi, ac easdem facultates im- partiendi.

Hospitalia etc. erigendi.

§ 126. Necnon quascumque confrater- nitates et ecclesias, oratoria, hospitalia, leprosarias, cappellas, cappellarias, alta- ria et alia beneficia ecclesiastica, ubique locorum, sub invocatione S. Lazari, cum reservatione annui census, ad eorum be- neplacitum, in membrum hospitalis et mi- litiae S. Lazari huiusmodi erigendi et in-stituendi: ac dotes illis distribuendi; ac constituentibus huiusmodi dotes ius patro-

natus et seu praesentandi personas idoneas ad illa, illorum pro tempore occurrente vacatione, reservandi; ac inibi cappellanos perpetuos seu temporales ad eius nutum ponendi et destituendi; ac ei vel eis, cui vel quibus sibi videbitur, similem aut limitatam potestatem concedendi; ac omnia et singula alia faciendi, gerendi, exercendi et exequendi, quae ad divini cultus augmentum, ac Religionis et militiae conservationem et manutentionem ac christifidelium spiritualem consolationem in Domino cognoverint fore necessaria et opportuna, plenam et liberam licentiam et facultatem concedimus et impartimur.

§ 127. Ac omnibus prioribus, praeprioribus ceterisque militibus ac fratribus et ministris, etiam presbyteris et beneficiariis eiusdem Religionis et militiae, ut de quibuscumque, tam stabilibus quam mobilibus, bonis, pecuniarum summis, gemmis et lapidibus pretiosis aliisque rebus, cuiuscumque qualitatibus et quantitatis ac valoris existant, per eos, etiam ratione beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque per eos obtentorum, ac alias undecumque et quomodolibet acquisitis et ad illos quovis modo spectantibus (dummodo quintam illorum partem conventui praefato relinquunt), inter quoscumque consanguineos, filios, etiam spurios et alios illegitimos, aliasque quantumvis incapaces personas testari; ac alias, etiam per codicillos, donatione inter vivos, causa mortis et alia quacumque via, prout sibi videbitur, disponere, ac illa in pias (alias tamen licitas) causas erogare.

§ 128. Ac priori ecclesiae dicti conventus pro tempore existenti ut, quoties sibi placuerit, missam et alia divina officia in praefata aliisque dictae Religionis ecclesiis, in habitu pontificali, cum mitra et baculo pastoralis, celebrare; ac post missarum solemniam (dummodo ibi non sit praesens aliquis catholicus antistes, vel de illius

consensu) ibidem benedictionem Christi populo impartiri.

§ 129. Et insuper quod nullus ex magistro et militibus ac fratribus pro tempore existentibus, aliisque personis dictae militiae et Religionis, propter eius Regulam, capitula ac statuta, nunc et pro tempore edita, non observata vel minus rite adimpleta, in peccatum mortale incidat, praeterquam inobedientiam et contumaciam pluries commissam et continuatam, et ab ipsa Religione rebellionem et alios casus peccatum huiusmodi ex divinis praeceptis sacrisque canonibus generantes.

§ 130. Quodque magister pro tempore existens dicti hospitalis et conventus fratres cuiusvis Ordinis seu Religionis (Ordine Cartusianorum dumtaxat excepto) in fratres dicti hospitalis recipere, et de quocumque Ordine, quem antea professi erunt, ad hospitale et Ordinem Sancti Augustini huiusmodi transferre; et ipsi sic translati, in hospitali et Ordine Sancti Augustini huiusmodi, quoad vixerint, remanere (eorumdem superiorum licentia desuper requisita) libere et licite valeant.

§ 131. Et ut ipsi milites Ecclesiae catholicae fideliumque defensionem contra infideles animo ferventiori minorique perdendae lucis humanae, si ad aeternam inde nanciscendam prospectant, metu suscipiant, de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis militibus et aliis eiusdem militiae personis, qui in expeditione, tam maritima quam terrestri, contra infideles vel haereticos, nedum hostilibus armis, sed etiam aliquo quovis mortis genere, de peccatis suis corde contriti et ore confessi, vel saltem statutis a iure temporibus confitendi propositum habentes, in unitate fidei catholicae decesserint.

§ 132. Ac tam militibus et personis praefatis, quam quibusvis aliis utriusque

Militis et alii etc., non incurunt peccatum mortale propter Regulam non servatam, nisi propter inobedientiam et contumaciam pluries commissam et rebellionem a Religione.

Licentia recipiendi fratres de quocumque Ordine, praeter Cartusianum, in fratres Ordinis praedicti de consensu suorum superiorum.

Indulgentia plenaria pro personis eiusdem militiae Sancti Lazari in aliqua expeditio contra infideles vel haereticos decesserint.

Indulgentia plenaria omnibus christifidelibus

libus visitantibus ecclesias dictae Religionis die festivitatis illius Sancti sub cuius invocatione consecratae fuerint.

sexus, etiam vere poenitentibus et confessoribus, seu confitendi propositum habentibus, ut praefertur, qui ecclesias conventus et hospitalis huiusmodi, ubicumque existentes, in singulo die festivitatis illius Sancti, sub cuius invocatione consecratae fuerint, a primis vespere usque ad occasum solis festivitatis huiusmodi, annuatim devote visitaverint, ac pro pace inter principes christianos confovenda ter Orationem Dominicam et totidem Angelicam Salutationem recitaverint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

§ 133. Qui vero de bonis sibi a Deo collatis unam eiusdem militiae commendam fundaverint vel dotaverint, aut conventui et militiae praefatis, ad eius subventionem et onerum illi incumbentium supportandorum faciliorem supportationem, aliquid, iuxta facultatem suarum modum piamque intentionem, donaverint vel legaverint, easdem omnes indulgentias, quas hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe benefactores consequuntur (sine illorum praediuicio), misericorditer in Domino similiter perpetuo concedimus et elargimur. Et ne, propter locorum distantiam, fideles ipsi eorum piis desideriis frustrentur, utque commodius eleemosynae ad hospitale praefatum, pro fratrum militum, qui in fidei catholicae defensionem contra infideles militaverint, subventionem, ac pauperum leprosororum et aliorum onerum suorum supportatione, pervenire possint, ipsam confraternitatem, cum omnibus et singulis concessionibus, indultis, facultatibus, indulgentiis et peccatorum remissionibus, illius confratribus pro tempore existentibus concessis, ad omnia et singula membra, ecclesias et loca, tam ab ipso hospitali pro tempore dependentia, quam alia, in quibus similes confraternitates per magistrum et conventum dicti hospitalis pro tempore existentes seu eorum commissarios

rios, nuncios vel procuratores, pro tempore ad id ab eis specialiter deputatos, instituentur, ordinabuntur et erigentur, extendimus et ampliamus.

§ 134. Omnibusque et singulis utriusque sexus christifidelibus, tam ecclesiasticis quam saecularibus, et quorumcumque, etiam Mendicantium, Ordinum, etiam regularis observantiae, nunc et pro tempore existentibus, aliisque christifidelibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et conditionis existentibus, qui certam pecuniarum summam, cuius valor de praesenti ad quintam partem unius ducati auri de Camera seu ad duas aquilas monetae regni Siciliae ascendit, vel summam per praefati hospitalis magistrum et conventum pro tempore taxandam, in dictae societatis seu confraternitatis ingressu, ex bonis suis persolverint.

§ 135. Et singulo anno certam aliam quantitatem taxandamolvere promiserint, et in libro dicti hospitalis et non alio describentur, ut presbyterum saecularem vel cuiusvis Ordinis regularem in suum confessorem possint eligere, qui, eorum confessione diligenter audita, semel in vita et singulo anno in festo Sancti Lazari, eorum vita durante, ab omnibus et singulis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis et promulgatis (sine tamen tertii praediuicio), etiam occasione simoniae super ordinibus et beneficiis assequendis ubicumque contractae.

§ 136. Ac votorum et dierum dominorum et festivorum, necnon aliorum Ecclesiae mandatorum transgressionibus, perjuriorum ac poenitentiarum iniuncturarum, necnon divinarum officiorum in toto vel in parte omissionibus, ac omnibus eorum peccatis et criminibus, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, etiam si talia fuerint propter quae Sedes Apo-

Taxatio eleemosynae pro ingredientibus confraternitatem.

Concessio eligendi confessorem facultatem absolventi in vita et singulo anno in festo S. Lazari, ab omnibus excommunicationis, suspensionis, etc.

Ac votorum et dierum dominorum et festivorum et aliorum Ecclesiae mandatorum transgressionibus etc.

stolica merito consulenda foret, etiam Romano Pontifici et dictae Sedi quovis modo reservatis, praeterquam contentis in bulla in die Coenae Domini quotannis legi consueta.

Plenarie absolvendi in mortis articulo, aliasque in aliis casibus gratias elargiendi;

§ 137. Ac etiam in mortis articulo plenariam omnium peccatorum huiusmodi absolutionem et remissionem impendere; et si tunc mors non subsequatur, quoties in tali casu constituti fuerint, illam reiterare; in aliis vero non reservatis casibus, toties quoties opportunum erit, illos absolvere, et eis poenitentiam salutarem iniungere. Nec non vota quaecumque (ultramarino, Religionis et castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare possit et valeat. Ita tamen quod confessor ipse, ubi pro enormibus delictis poenitentia iniungenda vel commutatio votorum fienda veniet, ultra subsidium, ut praefertur, taxatum, aliud subsidium per eundem confessorem, delicti et voti huiusmodi ac confitentis qualitate pensata, arbitrandum, in capsula pro indulgentia dicti hospitalis colligenda per eius commissarios deputanda, ad commodum et utilitatem dicti hospitalis et militiae persolvi faciat, conscientiam dicti confessoris super id onerantes. Quodque idem confessor sic electus cum eisdem confratribus cum in confessorem eligentibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae fuerint, clericali militiae adscriptis, etiam religiosis, etiam quaecumque beneficia ecclesiastica obtinentibus, qui, praemissis sententiis ligati, missas et alia divina officia celebrando aut se illis alias immiscendo, vel alias quomodolibet irregularitatem contraxerint (bigamia et homicidio voluntario dumtaxat exceptis), ut ad omnes superiores, etiam sacros, ordines promoveri, et in illis ac per eos susceptis ordinibus huiusmodi, etiam in altaris ministerio, ministrare; ac dignitates, et beneficia ecclesiastica quaecum-

que se invicem compatiencia retinere et recipere; necnon monasteriis et ecclesiis cathedralibus, etiam metropolitanis ac patriarchalibus, praefici et praesesse, libere et licite possint dispensare, ac eis de illis, quae tunc detinerent, dignitatibus et beneficiis huiusmodi providere, et eis quibus minus canonice praerunt ecclesiis et monasteriis huiusmodi praeficere, in foro conscientiae dumtaxat, praefata auctoritate apostolica, valeat.

§ 138. Et insuper si iidem confratres ut supra in dicta confraternitate descripti, tempore interdicti, quovis modo a Sede Apostolica impositi, a vita decesserint, illorum cadavera (absque tamen funerali pompa) ecclesiasticae sepulturae tradi possint, dummodo causam non dederint interdicto.

§ 139. Necnon quadragesimalibus et aliis temporibus et diebus stationum Urbis Romae, unam vel duas ecclesias, ac unum vel duo altaria visitando in partibus, in quibus illos residere contigerit, easdem gratias, indulgentias et remissiones peccatorum consequantur seu consequi possint, quas si dictis diebus et temporibus basilicas et ecclesias stationum urbis Romae, et extra eam ad id deputatas, personaliter visitarent.

§ 140. Praeterea, quadragesimalibus et aliis temporibus et diebus, quibus esus ovorum, butyri et aliorum lactiniorum, de iure, consuetudine vel alias quovis modo prohibitus existit, eisdem ovis, caseo, butyro et aliis lactiniis, de consilio alterius; necnon carnibus, tempore necessitatis tantum, et de utriusque medici consilio, vesci.

§ 141. Necnon mulieribus in confraternitate ipsa descriptis, etiamsi viduae remanserint, ut cum una seu duabus honestis mulieribus quaecumque monasteria monialium, cuiusvis Ordinis, etiam Sanctae Clarae, de licentia eorundem monaste-

Mortuos sepe-
liendi in eccle-
siis Ordinis;

Stationes Ur-
bis consequen-
di;

Ova et lacti-
cinia et carnes
comedendi.

Mulieribus Ur-
bis monasteria
ingredi permittuntur.

riorum, abbatissarum seu priorissarum, quater quolibet anno ingredi, et cum eisdem monialibus loqui et conversari et refectionem corporalem sumere (dummodo ibidem non pernotent) possint et valeant.

Personae Or-
dinis gaudeant
gratiis hospitali-
bus Sancti Spiritus
de Urbe;

§ 142. Quodque, cum primum ipsi confratres in praefata confraternitate describentur, omnibus et singulis privilegiis, suffragiis, indulgentiis, spiritualibus et temporalibus, per nos et alios praedecessores nostros praefatis hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe necnon illius confratribus, quibus, inter cetera, concessum existit.

Confratres in ar-
ticulo mortis
indulgent. con-
sequantur;

§ 143. Ut quicumque poenitens et contritus nomen Iesu in mortis articulo nominaverit, plenariam peccatorum suorum, etiam de quibus, nisi morte praeveniretur, confiteretur, remissionem consequatur.

Ieiuniis, etc.
Terrae Sanctae
gaudeant.

§ 144. Necnon ieiuniis, vigiliis, orationibus, peregrinationibus Terrae Sanctae et indulgentiis plenissimis S. Iubilaei anni quinquagenarii, et stationum et dedicationum sanctae R. Ecclesiae, ac bonis omnibus, quae fiunt in eodem sacro hospitali, ac universali sacrosancta militante Ecclesia, quibus ceteri confratres potiuntur, et in futurum gavisuri sunt, uti, potiri, gaudere et participare debeant.

Decedentes
infra annum etc.
indulgent. con-
sequantur.

§ 145. Et si infra annum obierint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam consequantur. Et si vixerint, praeter stationes Urbis, infrascriptis etiam diebus, sequentes indulgentias consequantur, videlicet singulis diebus vitae eorum, et per omnes dies veneris totius anni, unius anni et quadraginta dierum; in singulis apostolorum festivitibus, duorum millium annorum; in festo Epiphaniae et singulis diebus post octavam, centum millium annorum; in dominica qua cantatur, pro introitu missae, *Omnis terra*, de mense ianuarii et singulis diebus dominicis mensium totius anni, trium millium annorum et totidem quadragenarum, et remissionem

tertia partis omnium peccatorum; in festivitibus D. N. I. C., videlicet Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis et singulis diebus per octavam, duorum millium annorum et octingentarum quadragenarum; in festo Pentecostes et singulis diebus post octavam, octo millium annorum, et totidem quadragenarum; in festo Corporis Christi et singulis diebus post octavam, duorum millium annorum et septimae partis omnium peccatorum; in festo Nativitatis Beatae Mariae et singulis diebus per eius octavam, triginta millium annorum; in festo Omnium Sanctorum, et singulis diebus usque ad festum Sancti Leonardi, trium millium annorum et totidem quadragenarum.

§ 146. Largientibus vero seu transmittentibus, vel in eorum ultimis voluntatibus vel testamentis legantibus aliquid de bonis suis eidem hospitali, in articulo mortis, plenariam a culpa et poena omnium peccatorum suorum remissionem et indulgentiam; ac cuique animae, quae unita Christo in caritate ab hac luce migraverit, in purgatorio existenti, pro qua anima elemosyna, per ipsum magistrum et conventum seu ab eis deputatos taxanda, eidem hospitali erogabitur, ut eandem indulgentiam plenariam a poena et culpa (quantum pietati Maiestatis divinae placuerit) consequatur, concedimus et indulgemus.

§ 147. Notariis vero, qui rogati fuerint de testamentis vel aliis ultimis voluntatibus, in quibus aliquid disponi contigerit in favorem et commodum eorundem hospitalis et militiae, ut, sub excommunicationis poena, dispositionem huiusmodi, quanto citius commode poterunt, magistro et conventui dicti hospitalis, vel alteri, per quem id poterit ad ipsorum magistri et conventus notitiam pervenire, intimare curent.

§ 148. Ipsi quoque notariis et confessoribus eorundem decedentium, in suorum

Donantes ali-
quid hospitali
plenariam ha-
bent indulgentiam.

Notarii noti-
ficent legatos
facta hospitali
et militiae.

Notarii et
confessores et
confratres hor-
tentur infirmos
ad subvenien-
dum huius Reli-
gioni.

remissionem peccatorum, eisdem testanti-
bus et confitentibus commemorare non
omittant ut ad tam pia opera, quae in
dicta Religione exercentur, manus porri-
gant adiutrices, praecipimus. Et quoscum-
que christifideles, ac praesertim confratres
confraternitatis huiusmodi pro tempore
existentes, ad id per viscera misericordiae
D. N. I. C. hortamur.

Decedentes
in hospitali et
insistentes ob-
sequiis hospi-
talis, gaudeant
omnibus privi-
legiis con-
fraternitatis

§ 149. Quodque decedentes pro tempore
in hospitali praefato, et hospitalis ac pau-
perum leprosororum eorundem obsequiis
pro tempore insistentes, utriusque sexus,
quamdiu perseveraverint in obsequiis hu-
iusmodi dumtaxat, eisdem omnibus pri-
vilegiis, facultatibus et gratiis, quibus
confratres in libro hospitalis huiusmodi
descripti pro tempore potentur et gau-
debunt.

M. magistri
facultas compo-
nendi de usuris,
rapinis, incen-
diis, iniuriis
poenitentibus, le-
gatis hospitali,
vel eius mem-
bris debitis et
relictis ad pios
usus.

§ 150. Quodque magister pro tempore
et conventus dicti hospitalis, suique de-
eorum licentia pro tempore legitimi com-
missarii, nuncii vel procuratores, de usu-
ris, rapinis, incendiis (non tamen eccle-
siarum damnis datis), et alio quocumque
nomine, titulo vel modo male ablatis vel
illicite acquisitis (si tamen verus dominus,
cui eorum restitutio fieri deberet, igno-
retur), de poenitentibus a sacerdotibus con-
fidentibus impositis, redimendis seu com-
mutandis; necnon legatis ad hospitale
ipsum seu eius membra debitis vel alias
indistincte ad pios usus relictis, ad utili-
tatem ipsius hospitalitatis et militiae, com-
ponere possint, ita quod detinentes ad aliam
restitutionem minime teneantur.

Facultas pu-
blicandi indul-
gentias

§ 151. Necnon quod singulis annis, in
die dominica Palmarum usque ad eius
octavam inclusive, et in die festo Nativi-
tatis SS. D. N. Iesu Christi et aliis diebus
benevisis magistro et conventui et eorum
commissariis, quibuscumque christifide-
libus manus adiutrices, pro sustentatione
dictae Religionis eiusque membrorum, por-
rigentibus, indulgentias plenarias et ge-

nerales peccatorum omnium remissiones
ubique solemniter, etiam cum processione
et appositione truncorum et crucis in
medio ecclesiarum, publicare et impartiri.
Poenitentiarios cum virgis (ut moris est)
desuper deputare, et alia facere, quae circa
huiusmodi facultatum et indulgentia-
rum ac peccatorum remissionem, exe-
cutionem et confessionem quomodolibet
necessaria et opportuna fuerint.

Confratrias
quo instituendi.

§ 152. Quodque antiquas et novas san-
ctas confratrias S. Lazari omni tempore
et in quibuscumque locis erigere, ordi-
nare et instituere, ac publicari facere,
ac quoscumque christifideles in confrat-
res recipere, illisque confessionalia con-
cedere. Ita quod quaecumque institutio-
nes, erectiones et ordinationes dictarum
confraternitatum, absque moderni et pro
tempore existentis magistri dicti hospitalis
expresso consensu, in membris, ecclesiis
et locis huiusmodi pro tempore factae,
nullius sint roboris vel momenti.

Omnia loca
sub invocatione
Sancti Lazari
sint huius Ordinis
subiecta;

§ 153. Ac omnia et singula hospitalia,
oratoria, ecclesias, cappellas, altaria et
loca Religionis et militiae huiusmodi, in
quibuscumque partibus existentia, sub
invocatione S. Lazari intitulata, etiam si
non sint possessa vel recepta per magi-
strum ac fratres praefatos, nihilominus
moderno et pro tempore existenti magi-
stro generali et conventui huiusmodi sub-
iecta et, tamquam membra dicti hospita-
lis ab eo dependentia (adinstar aliorum
annuatim respective contribuentium), con-
tributorias et contributoria esse; ac per
ipsum generalem magistrum et conven-
tum seu eorum legitimos commissarios
visitari et reformari; illorumque rectores
et gubernatores (si de iure amovendi fue-
rint) amoveri: et aliae personae idoneae
loco eorum deputari possint.

Eiusque privi-
legiis utantur.

§ 154. Et cum eis confratribus tantum,
ut commodius Altissimo deservire pos-
sint, omnibus et singulis facultatibus,

Priores hospi-
talis S. Lazari
quando possint
indulgentias pu-
blicare;

Confessiones
que audire,
vel confessores
deputare;

Eleemosynas
nolis sonantibus
colligere;

Nolas anima-
libus oblatas
appendere;

privilegiis, immunitatibus, gratiis, plena-
riis indulgentiis et peccatorum remis-
sionibus praedictis, quocumque tempore
et in quibuscumque locis, libere uti, etiam
in illis partibus et locis, in quibus indul-
gentiae pro fabrica basilicae Principis
Apostolorum de Urbe publicatae extiterint.

§ 155. Necnon quod priores et prae-
ceptores quorumcumque hospitalium et
domorum, a dicto hospitali Sancti Lazari
dependentium et illud in caput suum
recognoscentium, praedictam plenariam
indulgentiam et peccatorum generalem
remissionem in die festo Dominicae Pal-
marum et per eius octavam et aliis be-
nevisis diebus, ut supra, publicare.

§ 156. Et si in sacerdotio constituti
fuerint, per se vel alium seu alios probos;
si vero sacerdotes non fuerint, per alios
probos, idoneos et honestos viros, saecu-
lares vel cuiusvis Ordinis regulares sacer-
dotes, in suis hospitalibus ac domibus
praefatis tantum, confessiones quorum-
cumque audire, et cum huiusmodi con-
fidentibus quibuscumque facultatibus et
indulgentiis ac peccatorum remissioni-
bus uti, ac easdem illis (de licentia ta-
men expressa magistri pro tempore exi-
stentis et conventus praefati hospitalis
singulis annis renovanda) impartiri plene
et libere possint; aliis vero temporibus
sint sicuti alii sacerdotes nullam a Sede
praefata facultatem habentes.

§ 157. Possint tamen collectas solitas
et consuetas nolis et campanellis sonan-
tibus (citra tamen publicationem indul-
gentiarum ac traditionem confessionalium)
omni tempore, in terminis suis (de licen-
tia magistri pro tempore et conventus
huiusmodi singulis annis renovanda, et
non aliter) facere.

§ 158. Ac nolas seu campanas porcis
seu aliis quibusvis animalibus, quae ei-
dem S. Lazaro offerri contigerit, appen-
dere, seu aliqua nota subsignare.

§ 159. Quodque magister et conventus
ac eorum nuncii ac commissarii praefati,
etiam in locis, in quibus fratres Ordinis
Minorum de Observantia vel commissarii
apostolici pro fabrica basilicae huiusmodi
pro tempore deputati fuerint, quascum-
que facultates et indulgentias solemniter
ubique, cum appositione truncorum et
crucis in ecclesiis, publicare, et facultati-
bus, privilegiis et gratiis ipsi hospitali
concessis uti.

§ 160. Necnon quod, durante quacum-
que suspensione temporali indulgentia-
rum et gratiarum, etiam pro cruciata
contra infideles, cuicumque imperatori,
regi aut principi christiano concessarum
vel in posterum concedendarum, indul-
gentiae etiam plenariae ac omnes facul-
tates et gratiae, eidem hospitali illiusque
magistro, conventui, fratribus et membris
per praedecessores nostros et nos ac
etiam Sedem praefatam concessae, non
intelligentur suspensae, sed in suo pri-
stino et vero valore et firmitate existant
et permancant.

§ 161. Necnon etiam, ob reverentiam
Sancti Lazari, ut liceat ipsis fratribus in
eorum ecclesiis missas et alia quaecum-
que divina officia legere, vel etiam alta
voce celebrare, vel per alios presbyteros
idoneos celebrari facere.

§ 162. Ac omnibus et singulis christi-
fidelibus et leprosis pauperibus infirmis,
in dictis hospitalibus pro tempore degen-
tibus, ecclesiastica sacramenta ministrare.

§ 163. Ac eorum et aliorum quorum-
cumque fidelium corpora mortuorum id
eligentium et petentium, in coemeteriis
et ecclesiis dictorum fratrum ecclesiasti-
cae tradi sepulturae.

§ 164. Ac verbum Dei in ecclesiis ipso-
rum, pauperibus ipsis et leprosis huius-
modi proponere et proponi facere, quo-
ties eis visum fuerit expediri, alicuius

Indulgentias
ubiq. publicare.

Quae Indul-
gentiae non in-
telligentur suspen-
sae.

Fratres pos-
sint in eorum
ecclesiis divina
celebrare;

Sacramenta
infirmis hospit.
ministrare;

Mortuis se-
peli;

Verbum Dei
praedicare.

licentia super hoc minime requisita, similiter volumus et ordinamus.

§ 165. Et insuper eisdem moderno et pro tempore existenti magistro et conventui, ac singulis militibus et aliis personis hospitalis et militiae huiusmodi, quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, iurisdictionibus et exemptionibus, etiam per viam exequutionis ¹ in ipsa onerum impositione, dispensationibus, indultis, concessionibus, dispositionibus, honoribus, gratiis ² hucusque S. Ioannis Hierosolymitani, Sancti Iacobi de Spatha, Sancti Stephani militis, ac Sancti Spiritus in Saxia de Urbe et Sancti Antonii Viennensis hospitalibus, Religionibus et Ordinibus, eorumque locis, personis, rebus et bonis, per quoscumque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, ac etiam per nos et Sedem praefatam seu concilia generalia vel alios quoscumque, in genere vel in specie, etiam ad imperatorum, regum ac aliorum principum instantiam, vel motu proprio aut alias quomodolibet concessis et in futurum concedendis, et quibus hospitalia, Religiones et militiae huiusmodi, ac eorum magni magistri, conventus, fratres et milites utuntur et potiuntur et gaudent, ac uti poterunt quomodolibet in futurum, pariformiter, et absque ulla penitus differentia, uti, potiri et gaudere in omnibus et per omnia libere et licite valeant, eisdem auctoritate et tenore, etiam perpetuo, concedimus et indulgemus; ac ea omnia et singula, prout concessa fuerunt et in dies conceduntur, eorumque omnium et quarumcumque literarum desuper quomodolibet confectarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis et insertis habentes, moderno et pro tempore existenti magistro et conventui ac hospitali Sancti Lazari et militiae, eorumque mili-

¹ Exemptionis loco exequutionis habet Bullarium Ordinis Mauritanici (R. T.). ² Cherub. et Bullarium Ord. Mauritanici hic addunt libertatibus, favoribus, antelationibus, restitutionibus, retentationibus et aliis quibusvis gratiis (R. T.).

tibus et personis, ac eorum hospitalibus, praeceptoris, domibus, leprosariis, beneficiis, cappellis, ecclesiis, locis, rebus et bonis elargimur, ac concessa esse, et eos illis ubilibet, in genere vel specie, uti, potiri et gaudere libere posse volumus, decernimus et declaramus, ordinariorum locorum aut cuiusvis alterius licentia vel consensu desuper minime requisitis. Ita quod super illis vel eorum occasione per ipsos ordinarios aut quosvis alios molestari, perturbari vel inquietari non possint, dummodo concilio Tridentino praedicto non repugnet, et dictis hospitalibus et militis ac iuribus cuiuslibet alterius tertii non praeiudicent. Ita tamen ut (quoad exemptiones) iurisdicatio ordinariorum, tam ea quae de iure communi eis competit, quam quae ex decretis dicti concilii Tridentini eisdem est attributa, semper salva existat.

§ 166. Praeterquam tamen in iis casibus, in quibus concilium praefatum expresse excepit et exemit Religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani, in quibus et haec Sancti Lazari Religio et militia excepta et exempta pariter intelligatur.

§ 167. Et quoad indulgentias, prout hospitali Sancti Spiritus concessae sunt et in futurum conceduntur, concedimus et elargimur.

§ 168. Praeterea volumus et decernimus quod tam praesentium quam aliarum quarumcumque literarum apostolicarum seu earum transumptorum, ac mandatorum magistri et conventus praefatorum publicatio et affixio, in singulis prioratibus, praeceptoris, membris et beneficiis Religionis huiusmodi factae, perinde arceant, ac si contra contentos sub eisdem personaliter factae essent, facta tamen in primis diligentia de illis personaliter reperiendis in dictis locis.

§ 169. Et nihilominus statuimus ac dictis magistro et conventui perpetuo concedimus quod si quisquam priorum,

Exemptio huius Religionis in omnibus casibus, ubi concilium Trident. excepit Relig. Sancti Ioannis Hierosolymit.

Concessio indulgentiar. hospitalis S. Spiritus de Urbe.

Publicatio privilegior. et mandatorum M. magistri arceat, ac si esset personaliter exequuta.

Suscipientes habitum extra conventum, etiam a Rom. Pontif.

infra annum in conventu comparere teneantur, alias priventur.

praeceptorum, militum et fratrum dicti hospitalis, crucem vel habitum extra dictum conventum, etiam a Romano Pontifice vel de eius licentia receptum, gestans, intra annum, postquam illum susceperit, aut sibi de prioratu, praeceptoria, officio vel beneficio hospitalis huiusmodi provisum vel alias in eius favorem dispositum fuerit.

§ 170. Ac quicumque alius dictae militiae beneficium vel pensionem obtinens aut fructus percipiens, quandocumque pro servitiis Religionis aut alias evocatus, seu in solutione iurium communis aerarii morosus fuerit et citatus, coram dictis magistro et conventu personaliter non comparuerit, ac illis obedientiam aliaque iura debita non praestiterit, tempore sibi ad id praefigendo elapso, habitu, dignitate, administratione et beneficio ac quocumque honore et officio, alias iuxta formam stabilimentorum et privilegiorum praedictorum, eo ipso careat, privatusque censeatur, seu, si videbitur, privari possit.

§ 171. Nec ulla huius statuti derogatio aut exemptio realis vel personalis seu alia gratia praeservativa, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus quomodolibet pro tempore facta seu concessa, contra praemissa valeat.

§ 172. Nec magister et conventus praefati illis parere teneantur, sed, illis non obstantibus, de prioratu, praeceptoria, dignitate, officio vel beneficio, sic aut per privationem huiusmodi vacante, iuxta stabilimenta et alia praemissa, libere disponi aut illa alias per eum vel eos, ad quem seu quos antianitatis vel alio iure pertinet, acceptari possint.

§ 173. Decernentes omnia et singula praemissa ac praesentes nostras literas nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari aut argui posse: neque illa om-

Possidentes beneficia dicti Ordinis, vel fructus aut pensiones percipientes, vocati, comparere teneantur.

Nulla exemptio valeat adversus obedientiam M. magistri, quominus vocati comparere teneantur.

Magister et conventus possint dispendere de beneficiis vacantibus per privationem.

Clausulae huius constitutionis praeservativae.

nia et singula praemissa, tamquam eisdem magistro et conventui, militiae vel militibus, partim, videlicet quoad antiqua, restituta; et, quoad nova, ex causa onerosa concessa, sub quibusvis, tam praesentium quam similium vel dissimilium gratiarum, in genere vel in specie, suspensionibus ac derogationibus, revocationibus, limitationibus, alterationibus, aliisque contrariis dispositionibus a nobis et a successoribus nostris, et a Sede praefata, quavis de causa, quantumlibet iustissima, pro tempore emanata, comprehendere, sed semper ab illis excepta, et quoties illa emanabunt, toties in pristinum statum restituta et de novo, etiam sub data per magnum magistrum eligenda, concessa esse et censi. Necnon praemissis ac praesentibus literis, etiam per quascumque literas apostolicas, etiam quasvis clausulas, generales vel speciales, etiam derogationum derogatorias efficaciores et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione, in se continentes, nullatenus derogari posse, nec quoad illa derogatum censi, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insertus, et huiusmodi derogationes consistorialiter factae, et per trinas distinctas literas eundem tenorem continentes tribus distinctis similibus vicibus magistro et conventui praefatis intimatae et insinuatae fuerint, ac ipsorum magistri et conventus ad id expressus accedat assensus; et aliter factas derogationes nemini suffragari, ac magistrum et conventum praefatos ad parendum literis derogatoriis huiusmodi et decretis super illis processibus, ac illorum exequutoribus et subexequutoribus, eorumque mandatis et monitionibus minime teneri, sed illos literarum huiusmodi executionem omnino impedire, nec ratione resistentiae censuris ecclesiasticis per eos-

dem exequutores vel subexequutores latis innodari posse.

Decretum irritans et clausula sublata.

§ 174. Et sic, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere. Et quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Exequutores huius constitutionis eorumque facultates.

§ 175. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Galesinensi et Montisflascenensi episcopis, ac pro tempore existenti Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori per apostolica scripta, motu simili, mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte magistri, priorum, praeceptorum, militum et fratrum Sancti Lazari praedictorum, seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari. Ac easdem militiam et magistrum et conventum, fratres, religiosos, omnesque et singulos alios, quos ipsae praesentes literae concernunt, illis pacifice gaudere. Non permittentes eos vel eorum aliquem desuper contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, perturbari vel impediri. Contradictores et rebelles quoslibet per censuras et poenas ecclesiasticas, et etiam pecuniarias, eorum arbitrio moderandas, ac alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac quoscumque, quorum intererit, etiam per edictum publicum locis

publicis affigendum, constituto summarie de non tuto accessu, citando, ac quibus et quoties inhibendum fuerit, etiam simili edicto, sub eisdem poenis et censuris inhibendo, ipsasque censuras et poenas ecclesiasticas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 176. Non obstantibus praemissis, ac felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant; et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, ac Lateranensis concilii novissime celebrati; ac nostris de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest et exprimendo valore fructuum, tam uniendorum beneficiorum, quam eorum, quibus fit unio; necnon de non expediendis literis reservatis¹ alicuius pensionis, nisi de consensu illam solvere tunc habentis, ac quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus; ac dictorum hospitalium, militiarum et Ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, ac quibusvis privilegiis, indultis ac literis apostolicis, etiam ordinariis et aliis militis praefatis, ac quibusvis ecclesiis, monasteriis, Ordinibus et locis, etiam fabricae basilicae S. Petri de Urbe, ac Cruciatuae Sanctae, eorumque personis, sub quibuscumque te-

¹ Reservationis, Cherub. (n. r.).

Clausulae contrarium et obstantium derogatoriae.

noribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam ad imperatorum, regum, reginarum, ducum et aliorum instantiam, etiam consistorialiter et motu simili et alias quomodolibet, etiam per nos, etiam pluries, concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales id importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse pari motu derogamus et sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Concilii Tridentini praeservatio circa omnia hic disposita.

Transumptio fides.

Praesentium insertionem non egent gratiae M. magistri.

§ 177. Et quoniam per praesentes concilii Tridentini constitutionibus et decretis in aliquo praeiudicare non intendimus, volumus quod in omnibus et singulis gratiarum aliisque capitibus praemissis clausula *dummodo concilio Tridentino non repugnent* apposita et repetita censeatur.

§ 178. Verum, quia difficile foret etc.

§ 179. Quodque in literis seu gratiis praesentium vigore concedendis, easdem praesentes inserere iidem Ioannottus et pro tempore existens magnus magister et conventus minime teneantur; ac gratiae ipsae quibusvis personis per Ioannottum, et pro tempore existentem magnum magistrum et conventum huiusmodi, iuxta tenorem earundem literarum, pro tempore concessae valeant, et illis suffragentur in

omnibus et per omnia, perinde ac si eadem praesentes literae de verbo ad verbum in eis insertae forent.

§ 180. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Sanctio poenalis.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, iv nonas maii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 4 maii 1565, pontif. anno vi.

CXI.

Nuncii apostolici et alii ad principes destinati, favores ab eis procurare, aut illis uti nequeant, ad obtinendas dignitates apud Sedem Apostolicam ipsis vel eorum consanguineis et necessariis conferendas.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Etsi Romanum Pontificem, quem Dominus omnipotens in persona Principis Apostolorum Ecclesiae militanti sponsae suae praeficere dignatus est, in eius universo corpore a noxiis, quae passim in illud irrepunt, praeservando plurimum decet esse sollicitum, in hoc tamen eum multo magis invigilare necesse est, ne per importunum suorum propriorum ministrorum, qui frequenter ab eius latere ad diversos orbis principes peregre mitti solent, ambitum, dum videlicet eorum nonnulli inordinato cursu ad dignitates quaslibet anhelant, et ad hoc, principum favores demerendo, pontificiam et Ecclesiae, pro qua missi fuerunt, causam vel impudenter prodere vel certe remissius agere non verentur, genuinus ille clericalis candor deturpetur, debitus praelatorum pudor inter laicos requiratur, integritatis antiqua persuasio minuatur, et, ob illorum fluxam fidem immoderatamque cupidita-

Proemium

tem, ecclesiasticus ordo scandalose blasphemetur.

Causa istius constitutionis.

§ 1. Sane considerantes quod annis praeteritis aliqui quorundam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, ac etiam nostri et Apostolicae Sedis nuncii ad diversos principes saeculares, etiam pro seriis gravibusque dictae Sedis negociis, missi, muneris sui decorisque nimium obliti, in detestandam praelaturarum aliorumque ecclesiasticorum, atque adeo cardinalatus, honorum ambitionem collapsi, ad illos alia qualibet quam sanctissima Aaronis via pervenire satagentes, commendatitias super hoc literas et indebitos favores ab ipsis principibus emendicare non erubuerunt, et quod eis recto tramite gradiendo non dabatur, assiduis, et quibus non obsequi difficile fuisset, principum efflagitationibus extorserunt, in suimet, qui per ostium non intrarunt, animarum periculum et pravam aliorum exemplum.

Inhibetur nunciis et aliis ne a principibus ad quos mittuntur favores procurent, illisque tantum ad obtinendam dignitatem, sub poenis hic expressis.

§ 2. Nos itaque, reseratum his artibus aditum huiusmodi, ne ceteris item pateat, diligenter occludendum esse censes, habita etiam cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, in consistorio nostro secreto, maturata super hoc deliberatione, ac de illorum consilio et unanimi assensu, hac perpetuo valitura sanctione, universis et singulis nostris et quorumvis Romanorum Pontificum successorum nostrorum nunciis, aliisque, ad quosvis imperatores, reges, reginas, duces et alios saeculares principes pro tempore, ex quavis causa, missis, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel praeminentiae sint, etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia maiori praefulgeant dignitate, in virtute sanctae obedientiae, et sub maioris excommunicationis latae sententiae, ac privationis omnium et singulorum cathedralium, etiam metropolitanarum, et

aliarum ecclesiarum, ac monasteriorum, etiam consistorialium, necnon aliarum dignitatum, etiam maiorum et principalium, personatum, administrationum et officiorum, ac canonicatum et praebendarum, ceterorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, etiam ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum, commendam, administrationem et alias quomodolibet, ac etiam Romanae Curiae et aliorum, etiam saecularium, cuiuscumque qualitatis, etiam quae ex causa onerosa assecuti fuerint, officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa et alia similia vel dissimilia in posterum obtinenda, necnon infamiae perpetuae per contrafacientes eo ipso incurrendis poenis, auctoritate apostolica, harum serie districtius inhibemus ne deinceps similes imperatorum, regum, reginarum, ducum aut aliorum principum saecularium commendationes, preces aut alios, etiam vocales aut in scriptis, favores ad aliquas pontificias aut alias dignitates, saeculares vel regulares, aut etiam cardinalatus vel alios honores et officia ecclesiastica consequendum, aut sibi vel aliis consanguineis et necessariis suis quoquomodo per ipsum Romanum Pontificem conferenda, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, quomodolibet ambire seu procurare, neve illis, etiam ultro sibi per principes sponte oblatis, uti praesumant vel audeant, eadem auctoritate et praesentium tenore statuentes quod omnes et singuli in praemissis delinquentes, nulla alia monitione praecedente, et absque processu desuper habendo, sententias et poenas praemissas irremissibiliter eo ipso incurrant.

§ 3. Quodque ad illos sententias et poenas huiusmodi damnabiliter incurrisse legitime probandum et omnino convin-

Litterae principum, vel eorum oratorum preces, Sedi

Apostol. porrectae sufficient ad condemnandos praefatos inobedientes.

Decretum irritans.

Forma et effectus publicationis.

Clausulae derogatorie.

Sanctio poenalis.

cendum solae principum ipsorum literae vel preces, etiam per suos apud Sedem praedictam oratores verbo tenus porrectae, plenam, indubiam et sufficientem, in iudicio et extra, fidem faciant, nec ad id alterius probationis adminiculum requiratur.

§ 4. Ac decernentes ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; necnon ex nunc irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Ne quis autem inhibitionis et statuti praedictorum ignorantiam praetendere valeat, volumus praesentes literas in basilicae eiusdem Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae Apostolicae valvis per aliquem ex cursoribus nostris, earum exemplum ibi affigendo et dimittendo, publicari; publicationemque et affixionem huiusmodi singulos, et post duos menses immediate sequentes, non secus afficere, ligare et perinde arctare, ac si literae ipsae personaliter illis intimatae fuissent.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, xv kalendas iunii, pontificatus nostri anno vi.

† Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur Cardinalium subscriptiones et publicatio.

Dat. die 18 maii 1565, pontif. anno vi.

CXII.

De computorum exhibitione ac redditione rationis coram officialibus Camerae Apostolicae de iis, quae reformationem praecesserunt ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Volentes opportune providere ne, ex eo quod, in reformatione officii Camerae nostrae Apostolicae novissime a nobis edita, rationibus in ipsa Camera reddendis formula quaedam nonnullorum forsanimis scrupolosorum iudicio subdifficilis sit tradita, ipsarum rationum redditio, potissimum quoad praeteritum tempus, de quo rationes ipsas, more ante ipsam reformationem servari solito, conscriptas esse accepimus, retardetur: quod si fieret, gravi nobis et eidem Camerae damno cederet.

§ 2. Ideirco, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolica potestate plenitudine, decernimus omnia et singula rationes et computa, de quibusvis rebus et negociis ad eandem Cameraam pertinentibus, seu illius interesse quovis modo concernentibus, in quibus scilicet agatur de tempore ante kalendas huius mensis elapso, posse et debere impune exhiberi, et praesentari ac recipi et admitti, necnon videri, dari et solidari, citato tamen dictae Camerae nunc et pro tempore existente commissario generali, et cum illius inventu, iis modo et forma, qui ante editam novissimam reformationem praedictam circa haec servari consueverant.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, in quavis causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus super his a quo-

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Huiusmodi reformationem vide supra in constitutione xxxi, Romanum decet, pag. 97.

quam, quavis auctoritate, scienter vel igno-
ranter, contigerit attentari.

De registra-
da huiusmodi
declaratione in
libris Camerae:

§ 4. Mandantes propterea dilectis filiis
camerario et thesaurario generali nostris,
necnon clericis eiusdem Camerae praesiden-
tibus, ipsius Camerae notariis ceterisque,
ad quos spectat, seu in futurum spectabit,
prout ipsos et unumquemque ipsorum
tangit, et in futurum tanget, sub censuris
ecclesiasticis et duorum millium ducato-
rum auri eidem Camerae inferendorum,
aliisque nostri arbitrii poenis, uti decre-
tum nostrum huiusmodi ac praesentes
nostras et in eis contenta quaecumque in
eadem Camera recipiant et admittant, ac
in libris eiusdem Camerae registrari fac-
ientes, omnino exequantur et observent,
faciantque ab aliis inviolabiliter observari.

Derogatio con-
trarium

§ 5. Non obstantibus dicta novissima
reformatione nostra ac super illa a nobis
editis plumbo literis, quibus omnibus,
etiam si, pro illorum sufficienti derogatione,
de illis eorumque totis tenoribus specialis,
specifica et expressa et individua ac de
verbo ad verbum, non autem per clausu-
las generales idem importantes, mentio aut
aliqua alia exquisita forma servata foret,
tenores huiusmodi, ac si de verbo ad ver-
bum, nihil penitus omisso, et forma in
illis tradita observanda, inserti forent,
praesentibus pro expressis habentes, illis
alias in suo robore permansuris, hac vice
dumtaxat, harum serie specialiter et ex-
presse derogamus, ceterisque contrariis
quibuscumque.

Sola praesen-
tium signatura
tenet

§ 6. Earumdem praesentium solam si-
gnaturam sufficere, et ubique, in iudicio
et extra, in Romana Curia et extra, plenam
fidem faciant, absque aliqua registratura,
datae appositione, regula contraria non
obstante; seu, si videbitur, desuper literas
etiam per breve nostrum, etiam cum om-
nium et singulorum praemissorum alio-
rumque necessariorum specificatione et
expressione, ac scripturarum quarumlibet

ad verbum, si videbitur, insertione aliisque
clausulis, verbis et cautelis necessariis
et opportunis, adeo quod contraria quae-
cumque prorsus tollantur, et non obstan-
tibus, etiam sub die vigesima mensis maii,
anno a nativitate Domini millesimo quin-
gesimo sexagesimo quinto, pontificatus
nostri anno VI, vel alia data, expediri posse
decernentes.

Placet, motu proprio. I.

Dat. die 20 maii 1565, pontif. anno VI.

CXIII.

*De subrogando iudice in locum collateralis
senatoris Urbis absentis vel infirmi.*

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, inter ce-
teros Curiae Capitolinae almae Urbis no-
strae iudices, duo videlicet, primus et se-
cundus senatoris collaterales nuncupati,
qui a Romano Pontifice pro tempore exi-
stente deputantur, iurisdictionemque se-
paratam habent, existant; et saepenumero
accidat quod, ob ipsorum collateralium
infirmiorem seu a Romana Curia absen-
tiam, eorum tribunalia partesque inibi li-
tigantes damnum non modicum ac ex-
pensas patiuntur.

Ali absentia
vel infirmitate
alterutrius col-
lateralis partes
litigantes dam-
num patiebantur.

§ 2. Nos igitur, praemissis, quantum
possumus, providere volentes, motu si-
mili, et ex certa nostra scientia, quod de
cetero de consensu senatoris, aliquo ex di-
ctis collateralibus infirmo, seu a Romana
Curia absente existente, alter eorumdem
collateralium praesens, et non infirmus,
seu locumtenens sive iudex criminalium
eiusdem senatoris pro tempore existens,
eam et talem qualem ipse collateralis
exercet et, si praesens esset, exerceret,
iustitiam exercere: ac ipsius collateralis
infirmi vel absentis locum et loco sui se-
dere. Necnon quascumque, etiam diffini-

In tali casu
sedere potest
locumten. seu
iudex criminalium
senatoris
vel alter colla-
teralium.

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tivas, sententias proferre, ac quaecumque
decreta in quibuscumque contractibus ap-
ponere libere et licite possint et valeant.

Clausulae.

§ 3. Et ita per quoscumque iudices etc.,
sublata etc., iudicari etc. debeat; ac ir-
ritum etc., si secus etc., decernimus et
declaramus.

Obstantium
derogatio.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et
ordinationibus apostolicis ac dictae Curiae
statutis et consuetudinibus, stabilimentis,
usibus et naturis, etiam iuramento, etc.
roboratis, privilegiis quoque, indultis et
litteris apostolicis eidem Curiae per quos-
cumque Romanos Pontifices praedecessores
nostros ac nos et Sedem Apostolicam,
sub quibuscumque verborum formis ac
cum quibuscumque clausulis et decretis,
quomodolibet concessis etc. et conceden-
dis etc., quibus omnibus etc., tenores etc.,
hac vice dumtaxat specialiter et expresse
derogamus, ceterisque contrariis quibus-
cumque, cum clausulis opportunis.

Sola signatura
sufficit.

§ 5. Volumus autem praesentium solam
signaturam sufficere et ubique fidem fa-
cere, in iudicio et extra, regula contraria
non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
decimo kalendas iunii, anno sexto.

Dat. die 23 maii 1565, pontif. anno VI.

CXIV.

*Institutio Archivii Vaticani Sedis Apo-
stolicae, cum deputatione ac facultate
commissarii ubique libros extrahendi.*

**Dilecto filio nostro Marco Antonio
tit. S. Marcelli presb. cardinali Amulio vocato**

Pius Papa IV.

**Dilecte fili noster, salutem et apostolicam
benedictionem.**

Proemium.

Cum inter gravissimas curas, quibus
assidue, pro christiana republica admini-

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

stranda, distinemur, statutum nobis sit cum
ad publicam utilitatem, tum ad privatam
Romanorum Pontificum commoditatem,
tabularium seu archivium eorum omnium,
quae ad nos et Sedem Apostolicam quo-
modo pertinent, conquisitis undique
et transcriptis, non in alma modo Urbe et
ditione nostra ecclesiastica, verum per
universum terrarum orbem, exemplaribus,
libris, voluminibus et aliis scripturis, in
Palatio nostro Vaticano, quanta possumus
diligentia, parare atque instruere.

Recto archi-
vio praefecti
card. Amulium.

§ 1. Animoque nostro revolventes cui-
nam praestantis ingenii viro ex cardina-
lium ordine procuratorem hanc adeo
laudabilem et honorariam demandarem,
tu nobis in primis occurristi, cuius certe
diligentiam et doctrinam, pariquidem cum
industria ac prudentia coniunctam, ma-
xime semper probavimus. Ita quod munus
hoc quemadmodum nos libenti animo tibi
deferimus, ita ut, pro singulari tui animi
in tam egregia monumenta propensione,
alacri studio, opera et sollicitudine, opus
ipsum primo quoque tempore aggredi ac
promovere curabis.

Facultas ubi-
que conquiren-
di libros, codi-
ces, aliaq. mo-
numenta;

§ 2. Nos enim, ut id facilius exequi
valeas, circumspeditioni tuae, ut tam ex
bibliotheca nostra Vaticana, quam qui-
busvis aliis locis, et praesertim ubi su-
pellex nostra custoditur et conservatur,
atque etiam arce Sancti Angeli, ceteris-
que, tam publicis quam privatis, biblio-
thecis eiusdem Urbis ac Status nostri
Ecclesiastici, ac denique ex totius orbis
civitibus, oppidis, provinciis, atque
etiam ecclesiis, monasteriis, sacrisque
domibus quaecumque exemplaria, libros,
volumina, scripturas ac Summorum Pon-
tificum registra, quae ibi esse intellexeris,
per te vel alios probos, eruditos ac fi-
deles viros ad id a te deputandos describi;
et, si id tibi videbitur, etiam scripta ori-
ginalia ex civitatibus nostris Avinionensis,
Bononiae, Perusiae, Assisii.... Anagninae,

Viterbii, Ravennae, Maceratae, ex quibus aliisve facere atque curare; descriptaque ac deleta ¹ in archivio huiusmodi reponere et collocare, ceteraque omnia, ad hoc negotium conficiendum necessaria et opportuna, gerere, mandare et exercere libere et licite valeas, plenam et liberam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem concedimus et potestatem.

Omnes adhortatur, ut eidem tradant codices etc.

§ 3. Quo circa omnes et singulos eadem exemplaria, libros, volumina, scripturas et regestra habentes seu custodientes hortamur et requirimus in Domino, eisque, si opus fuerit, etiam in virtute sanctae obedientiae mandamus ut illa tibi vel tuis scribis, habita per ipsos, ex scripto manu vestra facto, de eis receptis fide ac restituendis promissione, benigne transcribenda, prompte ac liberaliter tradant, concedant et accommodent.

Archivistae singulis vicibus non nisi unum librum licet extrahere.

§ 4. Volumus autem quod tibi non liceat nisi librum vel regestrum unum, singulis vicibus, e bibliotheca Vaticana sumere, nec alium inde habere, antequam primum restitutum fuerit; quodque, quando tibi placuerit, librarios quot volueris, ad transcribendos libros qualescumque eiusdem bibliothecae, in eam intromittere possis.

Harum litterarum transumptis danda fides.

§ 5. Exemplis vero seu transumptis harum litterarum eandem fidem haberi, quae eisdemmet literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae; et nostrae huius voluntati nihil omnino ob stare decernimus.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimaquinta iunii, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 15 iunii 1565, pontif. anno vi.

¹ Legendum hic forsitan ex quibus aliisve describi facere atque deferri curare; descriptaque ac deleta etc. (A. T.).

CXV.

Privilegium abbatum congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae monachorum, Ordinis S. Benedicti, utendi pontificalibus, benedicendique populum et consecrandi lapides pro altarium usu ¹.

Pius Papa IV, dilectis filiis praesidenti et visitatoribus congregationis Cassinensis, alias Sanctae Iustinae de Padua, salutem et apostolicam benedictionem.

Sedis Apostolicae circumspecta benignitas devotorum consuevit iustis annuere votis, et his, quae divini cultus respiciunt augmentum animarumque salutem, libenter intendere.

Exordium.

§ 1. Exhibita siquidem nobis pro parte vestra petitio continebat quod, cum in diversis monasteriis, necnon locis regularibus vestrae congregationis Cassinensis, alias Sanctae Iustinae de Padua, diversa altaria, cappellae, cappellaniae et alia pia loca in dies erigantur, et saepe, crescente numero presbyterorum religiosorum eiusdem congregationis, altaria benedicta deficiant.

Causa concessionis huius indulti.

§ 2. Nos, volentes commoditati religiosorum dictae congregationis, ac eorum devotioni in praemissis opportune consulere, et ipsam congregationem favoribus et gratis prosequi, eidem congregationi et singulis illius abbatibus pro tempore existentibus, qui, licet quinquennales sint, nihilominus, ex privilegio apostolico eidem congregationi concesso, baculo pastoralis ac mitra pontificali in ecclesia monasteriorum, in quibus abbates pro tempore deputati existunt, uti, et benedictionem pontificalem post divina officia christifidelibus inibi existentibus elargiri consueverunt, quoscumque lapides marmoreos vel porphyrios vel alios ad usum altarium portatiliu accommodandos, pro usu quorumcumque utrius-

Indultum pro abbatibus utendi baculo et mitra, et benedictionem dandi, et lapides pro altaribus consecrandi.

¹ Huius congregationis antiquissimam originem et alia vide in Iulii II constitutione II, *Super cathedram*, tom. V, pag. 400.

que sexus dictae congregationis monasteriorum, prioratum, ecclesiarum et aliorum piorum locorum, super quibus, intra claustra eorundem monasteriorum et prioratum seu septa ecclesiarum et aliorum piorum locorum huiusmodi, dumtaxat missae celebrari possunt, consecrare et benedicere, ordinariorum locorum licentia desuper minime requisita, libere et licite valeant, plenam et liberam licentiam et facultatem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus et indulgemus.

Clausulae praeservativae.

§ 3. Decernentes concessionem et indultum huiusmodi, necnon praesentes literas, sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus vel derogationibus, per nos et quoscumque Romanos Pontifices praedecessores et successores nostros quomodolibet factis vel faciendis, nullatenus comprehensas, sed semper exceptas ab illis existere; et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et de novo concessas esse.

Clausulae derogatorias.

§ 4. Non obstantibus quibusvis, etiam revocatoriis, constitutionibus et ordinationibus apostolicis, per nos et per quascumque Cancellariae regulas editis et edendis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vi iulii, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 6 iulii 1565, pontif. anno vi.

CXVI.

Impetrantes aliqua privilegia et gratias interesse Reverendae Camerae Apostolicae quomodocumque concernentes, infra tres menses a die impetrationis, in Camera Apostolica illa praesentare et registrari facere debent; alioquin illis, tamquam invalidis, uti non possunt.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Ingens humeris nostris iugiter incumbens expensarum onus ita nos premit et

Exordium.

excitat ut, nostrorum et Camerae nostrae Apostolicae rerum et iurium, sublati quibusvis obstaculis, solertem curam habentes, eiusdem Camerae indemnitati, quantum in nobis est, consulere studeamus.

Causae huius constitutionis.

§ 1. Cum itaque, sicut nuper nobis innotuit, complures diversi status et conditionis personae varia privilegia, facultates, licentias et indulta sive concessionnes, tam a nobis, quam pro tempore existentibus nostris et apostolicae Sedis legatis, eorum vicelegatis ac gubernatoribus, ac forsitan aliis nostris et dictae Camerae ministris et personis, nimis forsitan ac taediosis quibusdam earundem personarum precibus et instantiis in dies obtineant, seu potius extorqueant, quae cum a nobis seu legatis aut vicelegatis vel gubernatoribus ac ministris et personis huiusmodi, bona quadam fide, reque minus forsitan quam par esset diligenter et accurate perspecta, concedantur, illa nonnumquam, immo saepius, in nostrum ac Camerae praefatae praecudicium, gravamen et detrimentum non leve concessa esse et emanasse conspiciamus.

Impetrantes indulta concernentes Camerae debent infra tres menses illa in Camera praesentare et registrari facere sub poenis nullitatis.

§ 2. Quapropter, in praemissis (ne aliis prodesse cum velimus, nobis ipsis praecudicium inferamus) aliquantisper providere volentes, praesenti nostra perpetua valitura constitutione et ordinatione, quam vim et naturam legis perpetuae ab omnibus observandae penitus habere et obtinere decernimus, apostolica auctoritate et ex certa nostra scientia, harum serie statuimus et ordinamus quod omnes et singuli, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentes, necnon etiam ducali, marchionali, comitali aut alia quavis saeculari ac patriarchali, archiepiscopali, episcopali seu etiam alia quacumque ecclesiastica dignitate, praeminentia et auctoritate, etiam cardinalatus honore, fulgentes, qui aliqua privilegia, gratias, facultates, licentias et indulta aut

concessionem, quae aliqua ex parte, quavis ratione seu causa, directe vel indirecte, principaliter, secundario vel accessorie, aut quovis modo, nostrum aut dictae Camerae quaecumque minimum interesse vel praeiudicium, gravamen seu detrimentum concernere censebuntur, illa, infra tres menses a die eorum impetrationis computandos, in eadem Camera praesentare, ac ibidem registrare facere debeant et teneantur; alioquin, lapsis tribus mensibus eisdem, ac privilegiis, facultatibus, licentiis, gratiis ac indultis vel concessionibus huiusmodi non praesentatis, minusque registratis, illa, in iudicio et extra, nullatenus fidem facere possint, tamquam non concessa, nullaque et ipso iure invalida, ac nullius roboris vel momenti fuisse et esse et fore, neminique suffragari vel prodesse posse seu debere, respective habeantur et censeantur, prout nos illa ex nunc nulla et invalida, irritaque et inania, ac nullius roboris vel momenti fuisse et esse, neminique, ut praefertur, suffragari posse declaramus.

Executoris deputatio pro observantia huius bullae.

§ 3. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae dilecto filio nostro Vitellio Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno, et pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario, quatenus praefatam nostri motus proprii cedulam, ac in ea contenta quaecumque, ab omnibus, quos illa concernunt et concernent in futurum, penitus et omnino ac inviolabiliter et inconcusse observari faciat et procuret.

Decretum irritans.

§ 4. Decernentes ita, ut praefertur, per dilectos filios eiusdem Camerae thesaurarium, praesidentes et clericos, aliosque ministros et personas, ac eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et alios quoscumque iudices, sublata etc., iudicari et definiri debere; irritum quoque etc., attentari.

§ 5. Privilegiis, facultatibus, licentiis, gratiis, indultis et concessionibus, necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Clausula derogatoria.

§ 6. Volumus autem quod praesentis motus proprii cedulae per quaecumque privilegia, gratias et indulta, etiam absque data et registratura, ut praefertur, concedenda, nisi cum illius specifica insertionem, derogari nullatenus possit; quodque eius sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quaecumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante; seu, si consultius fore visum fuerit, literae, etiam ad perpetuam rei memoriam, latissime expediri possint.

Sola signatura sufficit.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Marcum, vii idus augusti, anno vi.

Die xxii augusti MDLXV admissa est haec cedula motus proprii ex decreto Camerae et registrata libro secundo signaturarum sanctiss. D. N. Papae apud me notarium, fol. 74.

Admissio et reg. in Camera.

Hier. de Tarano.

Dat. die 6 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXVII.

Revocatio omnium licentiarum et facultatum, praeterquam ex causa vere onerosa concessarum, extrahendi frumenta, blada et legumina de locis Sedi Apostolicae mediate et immediate subiectis; et prohibitio de cetero extrahendi.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Inter multiplices curas, quibus assidue premimur, eas sollicitudinis partes a nobis non immerito suscipiendas esse arbitramur, per quas illis, quos supremae dignitatis nostrae pontificalis ratione iuris-

Exordium

dictioni nostrae temporali subiectos esse cernimus, etiam in his, quae communem vitae usum et sustentationem concernunt, opportune providetur; ac proinde nonnullas facultates, licentias et indulta hactenus, tam a nobis quam a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, quibusdam certis tunc suadentibus causis, concessa, quae praemissis obesse contuemur, aliis urgentibus magisque necessariis supervenientibus causis, pro nostra in cunctis solita providentia, interdum revocamus et annullamus, aliasque desuper disponimus, prout omnium communi utilitati et commoditati percipimus salubriter expedire.

Causae huius constitutionis.

§ 1. Sane attendentes quod, licet Dei omnipotentis gratia et benignitate in Statu nostro Ecclesiastico ea talis hactenus fuerit ac sit in praesentiarum annonae copia, quod ex ea Status eiusdem populi et subditi nostri facile commodeque ac vili pretio se suasque familias sustentare possent; nihilominus, nimia lucri cupiditate multorum, forsitan praetextu certarum licentiarum et facultatum eis, ut asserunt, concessarum, ex diversis dicti Status partibus et locis frumenta et alia blada ac legumina, in multarum, etiam pauperum, partium earumdem personarum praeiudicium et gravamen, extrahentium et alio asportantium, efficitur ut fere semper populi ac subditi ipsi, nimia annonae huiusmodi caritate rerumque penuria oppressi, quoad eorum qualemcumque sustentationem et victum quotidianum non mediocriter, sed plusquam par sit nostramque deceat providentiam, patiantur.

Revocatio quarumcumque licentiarum et facultatum, praeterquam ex causa vere onerosa concessarum, etc.

§ 2. Nos igitur, quorum est praeter ceteris per debitae provisionis nostrae ministerium praemissis obviare, ac populi et subditorum praefatorum commoditatibus opportune consulere, et ne, licentiarum et facultatum huiusmodi causa,

Bull. Rom. Vol. VII.

48

aliis prodesse quidam cum velint, nostri rerum penuria huiusmodi pergraventur, satagere volentes, auctoritate apostolica et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, praesentibus perpetuo valituris, eas omnes et singulas, praeterquam ex causa vere onerosa, solutionis videlicet et exbursationis pecuniarum, extrahendi frumenta et cuiusvis alterius generis blada et legumina, ex quibusvis provinciis, civitatibus, terris et locis, nobis ditionique nostrae ecclesiasticae mediate vel immediate subiectis, quibusvis communitatibus, universitatibus et personis, tam saecularibus, quam quorumvis Ordinum regularibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existentibus, ac etiam ducali, marchionali, comitali aut alia saeculari dignitate et excellentia, necnon cardinalatus honore fulgentibus, per nos et praedecessores nostros praefatos aut alios quoscumque, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis et irritandis, etiam de necessitate exprimendis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac alias quomodolibet concessas, approbatas et innovatas, illarum singularum veros tenores, ac si de verbo ad verbum praesentibus insererentur, pro sufficienter expressis habentes, revocamus, cassamus et annullamus, ac viribus vacuumus, illasque revocatas, cassatas et annullatas ac invalidas et viribus vacuas, neminique prodesse aut suffragari posse seu debere decernimus et declaramus.

extrahendi frumenta, blada, et legumina ex provinciis, civitatibus, et locis ditionis ecclesiasticae.

§ 3. Necnon hactenus de non extrahendo frumenta, blada et legumina huiusmodi in provinciis, civitatibus, terris et locis praefatis, tam a nobis, quam praedecessoribus nostris constitutiones et inhibitiones emanatas, ac aliis quibusvis factas inhibitiones, bannimenta, prohibitiones et proclamata innovamus, ac sub-

Innovatio prohibitionum emanatarum contra extrahentes.

poenis in illis contentis observari volumus.

Prohibito extrahendi et poenae contravenientium.

§ 4. Districtius inhibentes quibusvis personis, etiam, ut praefertur, qualificatis, ne, in virtute sanctae obedientiae, ac sub nostrae indignationis, necnon confiscationis omnium bonorum, et amissionis feudorum poenis, licentiarum seu facultatum, alias tamen quam ut praefertur, ex onerosa videlicet solutionis exbursationisque causa pecuniarum, concessarum, aut alio quovis praetextu, directe vel indirecte, frumenta et blada necnon legumina huiusmodi ex provinciis, civitatibus, terris et locis praefatis quocumque modo extrahere et alio asportare audeant vel praesumant.

Executories deputatio et facultates.

§ 5. Ac mandantes, in virtute sanctae obedientiae, dilecto filio nostro Vitellotio, Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, sanctae Romanae Ecclesiae camerario, quatenus ipse, ultra ordinariam sui camerariatus officii facultatem, specialem quamdam et praecipuam in praemissis curam habens, praesentem nostri motus proprii cedula ac in ea contenta quaecumque ab eis, quos illa quomodolibet concernent ¹ in futurum, firmiter et inconcusse observari, executionique debita demandari; necnon in provinciis, civitatibus, terris et locis huiusmodi, ac alibi, ubi opus fuerit, publicari et notificari; necnon contradictores quoslibet et inobedientes ac praesentibus et inde pro tempore emanatis proclamationibus, bannimentis et inhibitionibus quibuscumque non parentes, quacumque appellatione et subterfugio remotis, auctoritate nostra compescat: ac si ei expediens et opportunum fore videbitur, legitimis super his habendis servatis processibus, aut etiam simpliciter et de plano, necnon manu regia, ac sine strepitu et figura iudicii, sed sola facti veritate inspecta, illas censuras et praefatas ac

¹ Concernunt et concernent, Cherub. (n. r.).

alias quascumque in eisdem pro tempore subsecutis bannimentis, inhibitionibus, proclamationibus et prohibitionibus contentas poenas incidisse et incurrisse declaret, easque ab illis exigi et recuperari faciat et procuret, sibi in praemissis omnibus et singulis amplam et omnimodam dantes et concedentes facultatem, potestatem et auctoritatem.

§ 6. Ac decernentes omnes et singulos frumenta, blada ac legumina, ut praefertur, extrahentes et alio asportantes, facultates et licentias ex onerosa, solutionis videlicet et exbursationis pecuniarum, causa sibi concessas esse allegantes et praetendentes, antequam ipsi illis modo aliquo deinceps ullo umquam tempore uti possint, illas coram eodem Vitellotio cardinale et camerario verificari debere, ac ad id teneri et obligatos existere; alioquin, ipsis non iustificatis et per eundem cardinalem camerarium non approbatis, easdem facultates et licentias, ac illarum vigore seu praetextu quascumque per eos frumentorum, bladorum et leguminum huiusmodi de cetero factas extractiones et asportationes, nullas et invalidas, ac de facto et nulliter ac praeter mentem et intentionem nostras factas fuisse et esse, ac personas taliter extrahentes et asportantes poenas praefatas incidisse et incurrisse, ac ad illarum totalem satisfactionem penitus teneri.

Licentias habere praetendentes ex causa onerosa, verificent coram camerario, alioquin eis uti non possint.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis, etc., etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus ac personis, etiam, ut praefertur, qualificatis, quomodolibet, etiam motu, scientia, auctoritate et potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, etc. ac alias quomodolibet concessis etc., quibus omnibus et singulis, illorum omnium veros tenores

Clausulae derogatorie.

praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Licentiae extrahendi frumenta a camerario non approbatae non valent.

§ 8. Volumus autem ut deinceps, perpetuis futuris temporibus, nulli quarumcumque licentiarum, etiam ex causa onerosa, etiamsi propria auctoritate extractio illis permissa sit, concessarum et concedendarum vigore, extractiones granorum, bladorum et leguminum huiusmodi, absque eiusdem camerarii cardinalis patentibus desuper concedendis literis, aliquo pacto in toto Statu Ecclesiastico facere possint aut valeant. Alioquin contrafacientes in praefatas poenas incidisse et incurrisse declaramus, et ab eodem cardinale camerario declarandos esse decernimus etc.

Sola signatura sufficit.

§ 9. Quodque sola praesentis motus proprii signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Marcum, idibus augusti, anno vi.

Dat. die 13 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXVIII.

Confirmatio gratiarum, privilegiorum et facultatis quaerendi eleemosynas, abbati, conventui et fratribus Ordinis S. Antonii Viennensis concessarum, quatenus concilio Tridentino non adversentur.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ex debito pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, divina dispositione ¹ De huiusmodi gratiis et privilegiis vide in Bonifacii VIII constitutione xi, In dispositione, tom. iv, pag. 143.

commissi, circa monasteriorum et hospitalium infirmorum aliorumque piorum locorum statum prospere dirigendum, infirmosque in suis necessitatibus sublevandos paternae pietatis oculos intendentes, ea, quae pro illorum subventionem ab Apostolica Sede emanarunt, quantum (salvis sanctorum Patrum decretis) nobis ex alto permittitur, approbationis nostrae subsidio libenter stabilimus, et in his alias disponimus prout, habita temporum ratione, cognitaque miserabilium personarum egestate, conspiciamus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane exhibita nobis, nuper pro parte dilectorum filiorum Ludovici de Langiaco, abbatis, et conventus monasterii ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis S. Antonii de S. Antonio, Ordinis S. Augustini, Viennensis dioecesis, petitio continebat quod, licet in concilio Tridentino statutum sit ut quacstores eleemosynarum, eorumque nomen et usus deinceps in quibuscumque christianae religionis locis penitus abolcantur, nec quacstores ad officium quacstarum huiusmodi exercendum ullatenus admittantur, ipsum tamen concilium indulgentias et alias spirituales gratias, quibus non ideo christifideles privandos esse censuit, in posterum per ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decrevit, dans illi facultatem etiam eleemosynas huiusmodi atque oblata sibi caritatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendi, ut tandem omnes vere intelligant coelestes hos Ecclesiae thesauros, non ad quacstum, sed ad pietatem exerceri.

§ 2. Et cum monasterium ipsum eiusque hospitalia, praeceptoriae et aliae domus per orbem christianum longe lateque dispersa, ad quae miserabiles illae personae horrendo sacri ignis cruciatu

Concil. Trid. quacstum prohibuit.

Sed hospitalia Sancti Antonii eleemosyna destituta remanebant, licet pro eis quacstionetur absque confes-

stionalium et indulgent. communicatione.

corruptae recursum passim habere ibique recipi, ali, medicari et sustentari solent, piis fidelium eleemosynis, sine quibus apud eorundem hospitalium plurimi pauperes infirmi nutrir non possent, hoc praetextu minime destituenda sint, praesertim cum eorum religiosi sive ministri plenarias indulgentias seu confessionalia nusquam circumferant; idcirco praefati Ludovicus abbas et conventus humiliter supplicari fecerunt quatenus sibi, ut necessariis hospitalium suorum sumptibus sufficere, suosque infirmos alere queant, opportune consulentes, privilegia, facultates et gratias eisdem hospitalibus concessa, quae praefato concilii decreto non adversantur, approbare, ac alias eorum necessitatibus subvenire de benignitate apostolica dignemur.

Hic ideo Pontif. quaestiarum et indulgentiarum usum restituit, quatenus concil. Trident. non contrarietur, et alias gratiam confirmat;

§ 3. Nos igitur, qui pauperum, praesertim infirmorum languentiumque, curam nequaquam abiiciendam; sed potius totopiae mentis affectu amplectendam esse censemus, omnia et singula privilegia, facultates, indulta et alias gratias, eisdem monasterio et conventui suisque hospitalibus, praeceptoribus, membris et aliis dependentiis et confraternitatibus ac eorum abbati, conventui, superioribus, praeceptoribus, confratribus et personis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam hactenus quomodolibet concessa, literarumque desuper confectarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eadem privilegia, indulgentias ac quaestuandi et alias facultates et indulta aliasque gratias, quae praefato concilii decreto commode coaptari poterunt, literasque desuper confectas, ad hoc ut illis omnibus et singulis monasterium ac eius hospitalia, praeceptoriae, domus et alia membra, dependentiae atque confraternitates, ad id per praefatum Ludovicum, mo-

dernum, et pro tempore existentem abbatem seu conventum monasterii huiusmodi, vel personam seu personas ad id ab eo vel ab eis deputatas, ad eorum beneplacitum in scriptis designanda et specificanda, iuxta ipsius decreti concilii Tridentini formam et tenorem ubilibet gentium uti, frui et gaudere; ipsique fideles indulgentias et alias apostolicas gratias sibi propterea concessas consequi libere et licite possint, quoad ea tantum, quae sunt in usu, et decretis dicti concilii Tridentini non repugnant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, confirmamus, approbamus et innovamus.

§ 4. Ac adversus quascumque revocationes, cassationes, suspensiones et limitationes, etiam per nos hactenus factas, in pristinum statum restituimus, reponimus et plenarie, iuxta formam dicti concilii, reintegramus; necnon illis perpetuae firmitatis robur adiicimus, ac illa valida et efficacia, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ac monasterio, hospitalibus, praeceptoribus, domibus, confraternitatibus et aliis locis et personis, sic ut praefertur designandis et specificandis, ac eorum personis suffragari.

§ 5. Et sic per quoscumque locorum ordinarios et alios iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 6. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Caesaraugustano et episcopo Venusino, sive eorum in spiritualibus vicariis aut officialibus generalibus ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus

Quascumque suspension. revocat,

Et ita iudicari praecipit;

Executores deputat.

ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ludovici et pro tempore existentis abbatis et conventus praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos confirmatione, approbatione, innovatione, restitutione, repositione, reintegratione et decreto aliisque praemissis pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel eorum aliquem seu deputatos suos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoscumque et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, eadem auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, easdem censuras et poenas etiam iteratis vicibus aggravando; invocando etiam ad hoc, si opus sit, auxilium brachii saecularis.

Contraria derogat.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus dietis (dummodo quispiam ultra tres dietas praesentium vigore non extrahatur), et quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, necnon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac omnibus illis, quae in literis privilegiorum, facultatum, indultorum et aliarum gratiarum huiusmodi non ob stare concessum fuit, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam,

ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 8. Volumus autem quod transumptis praesentium etc.

Transumptis credit libet.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xix augusti, MDLXV, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 19 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXIX.

Erectio civitatis Piae prope arcem Sancti Angeli de Urbe, et privilegia in ea aedificantium, ac ad eandem translatio conventus et ecclesiae Sanctae Mariae Transpontinae nuncupatae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanum decet Pontificem almam Urbem, in qua iussu Dei per vicarium suum beatum Petrum apostolorum principem Sedes Apostolica, ad omnium christifidelium commoditatem ac religionis augmentum, immobilis constituta, et copioso tum eiusdem Principis, tum exuberantis illius gloriosi Vasis electionis, coapostoli sui, innumerabiliumque Christi martyrum sanctissimorum sanguine Domino suo consecrata existit, nimirum ut Ecclesiae caput in ea potissimum civitate foret, quae principatum orbis iam pridem sibi vendicasset, et ad quam, tamquam supremam orbis christiani metropolim communemque mortalium omnium patriam et altitatem, magnus undequaque populi fit concursus, non solum iustitia pietateque moderari, sed etiam eius pomerio, ad populum ibi quotidie, Domino benedicente, non mediocriter augescens recipiendum, dilatato, novis subinde vicorum regionumque additamentis ampliare.

§ 1. Cupientes igitur, vestigiis felicis recordationis Leonis Papae IV, praedecessoris

Exordium.

Burgum Sancti Petri admodum

ornavit Leo X.
et illud voluit
appellari civitatem
Leonina.

nostrum, qui suburbium, quod Burgum Sancti Petri vocant, antea per pia memoriae Nicolai III et alios plerosque Romanos Pontifices, etiam praedecessores nostros, iuxta praefati Principis Apostolorum basilicam, ad curialium commoditatem, institutum, non mediocriter ornavit et ampliavit, illudque suo de nomine civitatem Leoninam appellavit, inhaerendo, pro ipsius Urbis decore et ampliatione, novam apudidem suburbium civitatem construere, populumque, quo libentius ad eam inhabitandam novisque aedificiis replendam se conferat, et in ea cum omni tranquillitate et commoditate aerisque salubritate degere possint, paternis favoribus et gratiis invitare, post varia, quae in Vaticano dictaque Leonina civitate feliciter opera nostra iam pridem consurgere noscuntur aedificia.

Hic vero Pontifex apud dictum burgum aedificare coepit aliud burgum, quod civitatem Piam etiam denominari mandavit;

§ 2. Motu proprio et ex certa scientia nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnipotentis Dei gratia per nos in primis ad hoc supplicibus votis implorata, ad eius laudem et gloriam, tractum illum inter vetera Leoninae civitatis moenia et muros, propugnaculaque ab arce S. Angeli ad Palatium Apostolicum, per nos nuper excitata, interiacentem, quem etiam, ne eius incolis repentinae Tyberis inundationes, aerisque intemperies obesse possint, suggesta passim humo in altum elevari, cloacisque ad sordes elevandas aptis locis fulciri mandavimus, in civitatem Piam similiter de nomine nostro nuncupandam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Conventumque et ecclesiam B. Mariae Transp. transferri ad civitatem Piam ex causa hinc expressa;

§ 3. Et quoniam omne principium ab ipso Deo, summo rerum opifice, civitatumque omnium praeside atque custode, necnon beata et gloriosa semperque Virgine Dei Genitrice Maria, par est auspiciari, conventum eiusdem B. Mariae Transpontinae nuncupatae, Ordinis ipsius S.

Mariae de Monte Carmelo, qui in dicta civitate Leonina olim constructus reperitur, et quem, pro fortificatione struendisque aggeribus arcis nostrae S. Angeli, et alias ad publicam utilitatem dirui et solo aequari expedit, cum suis ecclesia, titulo, denominatione, fratribus et personis, cappellis, cappellanis, altaribus, officiis et beneficiis, necnon cura animarum illi imminente, fonte baptismali, sanctorumque reliquiis et indulgentiis in ea existentibus, ac fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, foundationibus, censibus, redditibus et privilegiis universis, ad eandem civitatem Piam eisdem auctoritate et tenore transferimus.

§ 4. Ita ut dilecti filii prior et fratres illius, in eadem civitate Pia similem curam animarum habitatorumque ibi pro tempore degentium, cum omnibus honoribus et parochialibus ecclesiis debitis, solitis et consuetis, habeant et exercent; dictique habitatores ecclesiam conventus translati huiusmodi pro sua parochiali nanciscantur et recognoscant, parochia-nique dictae ecclesiae existant et nuncupentur. Ac iidem prior et fratres, omnibus et singulis gratiis, favoribus, exemptionibus et libertatibus, privilegiis et indultis, quibus alii dictae civitatis Piae incolae et habitatores utuntur et quomodo libet gaudebunt, similiter uti et gaudere possint.

§ 5. Et insuper, ut devotio non solum dictorum incolarum, sed etiam totius populi Romani ad dictam ecclesiam visitandam et frequentandam augeatur, ultra alias indulgentias et gratias spirituales illi hactenus concessas, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum suorum praedictorum auctoritate confisi, universis et singulis utriusque sexus christifidelibus, vere poenitentibus et confessis, seu statutis a iure temporibus confitendi propositum habentibus, qui in dicta civitate Pia habitantibus, ac fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, foundationibus, censibus, redditibus et privilegiis universis, ad eandem civitatem Piam eisdem auctoritate et tenore transferimus.

1 Et oneribus, Cherub. (n. r.).

Rursusque fratribus concedit omnia privilegia habitantibus in civitate Pia concessa;

Et eandem ecclesiam visitantibus etc. indulgentias concedit;

tibus, qui intra decennium proxime futurum annuatim dictam ecclesiam in singulis Domini N. I. C. ac eiusdem gloriosissimae Virginis Matris festivitibus, ac etiam qui infra triennium proximum singulis dominicis diebus, antequam praefatam nondum dirutam, seu post eius demolitionem noviter construendam, ecclesias praedictas devote visitaverint, et Orationem Dominicam ac Salutationem Angelicam ibi ter recitaverint, quoties id fecerint, toties plenariam omnium peccatorum suorum remissionem misericorditer in Domino concedimus et elargimur in forma Ecclesiae consueta.

Situm pro nova ecclesia et conventu a viarum magistris designari,

§ 6. Et insuper, pro conventu eiusque ecclesia de novo fundandis et construendis, aream situmque convenientem, arbitrio dilectorum filiorum nobilis viri Gabrii Serbelloni, dicti Burgi et militum nostrorum praetorianorum praefecti, nostri, secundum carnem, fratris consobrini, et Horatii Nari ac Hieronymi de Pichis, nobilis Romani, modernorum, et pro tempore existentium ipsius Urbis magistrorum viarum, assignari volumus atque mandamus. Quibus etiam priori et fratribus, pro satisfactione damnorum demolitionis ecclesiae, bis mille scuta solvi et numerari iussimus. Antiquum autem conventus et ecclesiae praefatorum situm, cum primum dicta ecclesia diruta fuerit, ex nunc prout ex tunc profanamus, et pro area ac propugnaculis dictae arcis ad profanos usus reducimus et convertimus.

Et dictam civitatem Piam fonte et iudo litterario ornari mandavit.

§ 7. Vias autem ac domos, palatia ceteraque aedificia solita dictae civitatis Piae in planitie aequali, quoad primum solare ac altitudinem stillicidii grundarum recti vulgariter nuncupati, frigoris aestusque defendendi gratia, eodem pariter arbitrio construi et fabricari; ac, ad publicam dictorum incolarum et habitantium utilitatem et refrigerium, ex Palatio Apostolico destinatis vel aliis commodioribus aquis

fontem in medio dictae civitatis excitari; ludumque literarum seu scholam publicam pro pueris et adolescentibus gratis edocendis similiter institui et aperiri, magistroque et praeceptori, qui literis et bonis moribus eos instruat, de honesto salario, ex proventibus gabellae Studii almae Urbis assumendo, provideri statuimus et ordinamus.

§ 8. Et, ut promptius et alacrius ad aedificandum omnes, cuiusvis gradus et conditionis, alliciantur et invitentur, quibuscumque personis ecclesiasticis, etiam quacumque dignitate fungentibus, ut pro ea quantitate, qua ibi aedificaverint, de rebus et bonis suis quibuscumque in Urbe et alibi ubicumque locorum consistentibus, etiam quae sub nomine spoliolum Camerae Apostolicae debitorum comprehenduntur, ultra aedificia praefata, testari et alias disponere. Necnon ipsis in infirmitate constitutis, ac etiam laicis, ut praefertur, aedificantibus, etiam in alma Urbe et Romana Curia praesentibus, dummodo per viginti dies supervixerint, quaecumque venalia dictae Curiae officia, etiam per procuratorem, pro concurrenti facturum a se fabricarum huiusmodi, resignare ac cedere; et resignationes huiusmodi omnino admitti debere et admissas censeri per simplicem consensum desuper praestandum, ac suum plenarium effectum sortiri. Regularibus vero, ut domos per ipsos in dicta civitate constructas, personis, etiam incapacibus, etiam iuxta privilegia montis fidei de Urbe, et quae dilectis filiis illius portuarii montis nuncupatis concessa sunt, similiter concessa sint et esse intelligantur, etiam inter vivos et causa mortis donare et relinquere ac alias de illis disponere.

§ 9. Ecclesiis vero et locis piis quibuscumque, quae penes quaecumque idoneam personam aut aedem sacram et in quocumque loco pecunias, ad effectum

Ecclesiasticum ibi aedificantium privilegia.

Locorumque piolum.

illas in emptionem aliorum bonorum stabilium in evidentem utilitatem convertendi, depositas tenent vel in futurum tenebunt, illas in domorum, in dicta civitate Pia, aedificationem exponere; quae sic expositae in evidentem utilitatem ipsarum ecclesiarum et locorum piorum cecidisse et cedere censeantur.

Laicorum et clericorum,

§ 10. Ac laicis, etiam coniugatis, et clericis in ipsa civitate Pia aedificantibus, quod pensiones super beneficiorum ecclesiasticorum fructibus, redditibus et proventus sibi assignatas, ad ratam decem scutorum, pro quolibet centenariis per eos in fabricando pro tempore expenso, recipere, retinere et percipere, ac alias in quasvis personas, etiam in mortis articulo, et prout eorundem Sanctorum Petri et Pauli ac Pii nuncupati milites, iuxta privilegia per nos et praedecessores nostros sibi concessa, formamque eis traditam, etiam absque consensu dicta beneficia obtinentium desuper habendo, pariformiter transferre. Ita quod privilegia eadem sic aedificantibus laicis, etiam clericis, etiam praelatis et religiosis concessa et communicata censeantur.

Impudicae mulierum ibi aedificant. privileg. contra const. Leonis X et Clem. VII et Pauli III.

§ 11. Impudicae vero, quas curiales vulgus appellat, et aliae inhonestae mulieres, quae in dicta civitate Pia ad minus pro scutis quingentis aedificaverint, tam de suis aedificiis huiusmodi quam aliis earum bonis quomodocumque, etiam ex turpi quaestu acquisitis et acquirendis, similiter testari et disponere libere et licite valeant; nec tales mulieres, testatae vel ab intestato decedentes, aliquam partem monasterio Convertitarum de Urbe, iuxta dispositionem Leonis X ac recolendae memoriae Clementis VII et Pauli III, Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, et eorum privilegia, debitam relinquere teneantur, sed dicta eorum bona libere et integraliter, tam ex testamento quam ab intestato, ad earum haeredes pervenire debeant.

§ 12. Quodque domus et aedificia quaecumque, per quosvis in dicta civitate Pia pro tempore constructa, ex quocumque crimine et delicto, praeterquam haeresis et laesae maiestatis, confiscari non possint, ad instar privilegiorum montis fidei, sed eorum dominis et successoribus suis, perinde ac si delicta non commisissent, perpetuo firma et illaesa remanere debeant, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo concedimus et indulgemus etc.

Aedificia ibidem constructa confiscari nequeunt, iuxta privilegia montis fidei.

§ 13. Ceterum, ne in ipsa civitate Pia aedificare volentes a fundorum dominis ullo modo retrahantur, etiam perpetuo statuimus et ordinamus quod, intra annum a data praesentium computandum, in quovis civitatis Piae loco aedificare volentibus, domini fundi, si ipsi aedificare noluerint, seu se aedificare velle dicentes, nisi infra trimestre aedificare coeperint, fundum huiusmodi pro annuo censu perpetuo, ad rationem unius iulii pro qualibet canna, dare et locare teneantur, et ad id compelli possint et debeant. Ipsique conductores sive censuarii a solutione primi semestris omnino liberi et exempti sint et esse intelligantur. Quodque, tam fundorum domini quam conductores et censuarii, infra sex menses a data praesentium, a die locationis respective computandos, fabricas huiusmodi omnino inchoare: et in fundo centum cannarum, conductores, mille; fundi vero domini, quingentorum scutorum summas in fabricam exponere; et ita proportionabiliter aedificare volentes, tam domini soli quam conductores, pro situs quantitate et ad ratam huiusmodi, fabricare teneantur.

Domini fundorum ibidem existentium debent aedificare aut aedificare volentibus locare, ut hic.

§ 14. Conductores autem praefati eorumque haeredes et successores, quomodocumque sibi placuerit, eosdem fundos, etiam ad ecclesias, hospitalia vel alia quaecumque loca pia quomodolibet pertinentes, iuxta facultates sanctae memoriae Sixti IV et Alexandri VI et Leonis X,

Conductores autem eorumdem fundorum, aucta decima parte, eos affrancare possunt.

etiam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, aucta decima parte census, francare, et se ab huiusmodi censu liberare ac totaliter eximere valeant.

Aliud privilegium aedificantium.

§ 15. Praeterea, qui in civitate Pia aedificaverint, in venditionibus viridariorum, vinearum et terrenorum in partibus Transiberim existentium, quoquo modo pro tempore faciendis, aliis qui in dicta civitate Pia non aedificaverint, etiam si vicini rerum et bonorum venalium huiusmodi existant omnino, arbitrio tamen praefato, praeferrari possint et debeant, prout et quemadmodum si ius congrui seu protimeseos, ratione vicinitatis, communio- nis vel alias quomodocumque, haberent, in quibus etiam qui prius aedificaverint, ceteris praeferratur.

Civitas Pia gaudeat omnibus privilegiis civitatis Leoninae.

§ 16. Porro dictam civitatem Piam, postquam constructa et aedificata fuerit, etiam ex nunc prout ex tunc, regimini, administrationi, gubernio et iurisdictioni eiusdem moderni et pro tempore existentis praefecti, ad instar ipsius civitatis Leoninae, aequae principaliter et sine aliqua differentia, subiicimus; eandemque omnibus et singulis privilegiis, honoribus, favoribus, gratiis et facultatibus, necnon statutis et consuetudinibus, quibus dicta civitas Leonina utitur, potitur et gaudet, uti, potiri et gaudere similiter aequae principaliter posse; dictumque praefectum pro tempore existentem utriusque civitatis, Leoninae videlicet atque Piae, capitaneum seu praefectum principaliter denominari et describi debere volumus.

Executorum deputatio et facultates.

§ 17. Dilecto filio Vitellotio, Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio nuncupato, moderno, et pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario, necnon eiusdem modernis et pro tempore existentibus praefecto et viarum magistris, motu proprio et ex certa scientia, districtè praecipiendo, mandantes quatenus ipsi vel duo aut unus eorum,

Bull. Rom. Vol. VII.

49

per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte alicuius praedictorum fuerint requisiti, solemner publicantes, ac conductores et aedificantibus, eorumque haeredibus et successoribus, ac omnibus et singulis aliis supra nominatis, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, praesentes literas et omnia in eis contenta ab omnibus, etiam sub poenis eorum arbitrio imponendis et applicandis, firmiter et inviolabiliter observari, illasque debite executioni demandari procurent. Nos enim illis et eorum cuilibet, omnia et singula praemissa faciendi et exequendi, et quae in eis dubia inciderint, declarandi et interpretandi, ac tempus et tempora in praemissis prorogandi et moderandi, ceteraque in his et circa ea necessaria et opportuna gerendi, plenam, liberam et omnimodam facultatem et potestatem concedimus per praesentes.

Decretum irritans.

§ 18. Necnon omnia et singula praemissa, valida et efficacia existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari, ac singulis supradictis suffragari. Sicque in omnibus et singulis praemissis per camerarium praefatum et dilectos filios dictae Camerae praesidentes et clericos, ac quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac ipsius sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Clausulae derogatorie.

§ 19. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Camerae Urbis et basilicae praedictarum et aliarum ecclesiarum ac monasteriorum et Ordinum quo-

rumcumque, necnon quibusvis aliis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis, eorum superioribus, magistratibus, ac etiam dilectis filiis populo Romano, sub quibusvis tenoribus et formis ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam per nos, etiam consistorialiter et alias quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales item importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter insertis et expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vicedumtaxat, specialiter et expresse, pari motu, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poen. § 20. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 23 augusti 1565, pontif. anno vi.

CXX.

Confirmatio et extensio iurisdictionis sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis camerarii et magistrorum viarum almae Urbis.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Inter multiplices curas, quae mentem nostram undequaque sollicitant, illi sum-

ma ope iampridem incumbendum nobis esse statuimus ut almam Urbem nostram, perpetuam vicarii Christi spiritualisque imperii Sedem, longe felicioribus, quam priscum illud temporale partum fuerat, auspiciis stabilitam, in communemque totius christiani populi patriam, sicut bonis moribus omniue virtutum genere perornatam, ita templorum et aliarum, tam sacrarum et publicarum quam privatarum aedium, platearum et viarum pulchritudine, necnon murorum propugnaculorumque firmitate decoratam, ac etiam pomeriis suis longe lateque ¹ insigniter ampliatam, cum Dominus huic nostrae peregrinationi modum duxerit imponendum, relinquamus; et, ut haec votis nostris respondeant, eorum curam sollicitudinemque egregiorum civium prudentiae libenter committimus, qui sciant, velint et valeant id muneris diligenter amplexari et fideliter exercere.

§ 1. Dudum siquidem felicitis recordationis Sixtus Papa IV, praedecessor noster, cupiens ipsius Urbis etc. ²

§ 2. Et successive pia memoriae Leo Papa X, etiam praedecessor etc. ³

§ 3. Nos autem eiusdem almae Urbis ornatui, ampliationi, decori et pulchritudini aerisque salubritati, non minus quam ipsi praedecessores consuluerunt, quantum in nobis est, consulere, et quemadmodum illam civitatem nostram Piam ampliavimus, moenibusque ac propugnaculis munivimus, eam quoque ut munitam ita etiam ornatam ac speciosam reddere cupientes; eorumdem praedecessorum vestigiis inhaerendo, similiter motu proprio et ex certa scientia nostra ac de pari potestatis plenitudine, singulas Sixti et Leonis praedecessorum eorumdem literas praedictas, cum supradictis ac etiam aliis omnibus et singulis in eis contentis clausulis, ac inde secuta quaecumque, aucto-

¹ Prolatis addit Cherub. (n. r.). ² Omittitur relatio huius bullae, quia eam habes in tom. v, pag. 273, *Etsi de cunctarum*. ³ Omittitur etiam haec relatio, quoniam ipsa bulla est in tom. v, pag. 685, *Inter curas*.

Sixtus IV edidit bullam hic citatam.

Leo etiam X

Hic Pontifex confirmat dictas constitut. Sixti IV et Leonis X;

ritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo confirmamus, approbamus et innovamus. Decernentes easdem literas in omnibus et singulis illarum partibus, etiam hic non expressis, etiam in quibus forsitan hactenus usu receptae non sunt seu non esse dici possent, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter et ad unguem ab omnibus observari debere, ac omnes et singulos ad illarum observationem omnino teneri et efficaciter obligatos existere et censi. Ac ad id opportunis iuris et facti remediis, etiam per censuras et poenas in eisdem literis appositas et inflictas, cogi posse et etiam debere.

Prefigitque terminum ad aedificandum illis qui aedificare promiserunt, et sub tali praetexta vicinorum domos sibi vendi fecerunt;

§ 4. Praeterea, cum non sine animi nostri displicentia intellexerimus ea, quae per praefatos praedecessores in praenarratis literis, pro publico almae Urbis commodo et honore, ordinata fuere, contrarium sortiri effectum, quandoquidem licet, iuxta earum tenorem, in praemissis et forsitan certis aliis ibi expressis casibus, camerarius et magistri viarum, qui pro tempore fuerunt, quamplures ad domos suas vicinis, se ibi aedificare velle dicentibus, seque id facturos etiam cum obligatione promittentibus, vendendum coegerint, multi tamen emptores huiusmodi, obligationibus per eos ad nova aedificia inchoandum et perficiendum, seu iam constructa ampliandum, pactis, modis et formis ac sub poenis in sententiis camerarii et magistrorum viarum, iuxta formam dictarum literarum promulgatis, contentis non obstantibus, postquam dictas domos, antiquis dominis electis, habuerunt, nova aedificia per se promissa facere seu iam constructa ampliare non curarunt, memoratas praedecessorum praefatorum constitutiones et antiquos domorum dominos, simul eludendo, et poenas praefatas damnabiliter incurrando; indignitatibus huiusmodi, ut par est, providere volentes, eisdem auctoritate et tenore statuimus, volumus et ordinamus ut qui, infra sex menses a die publicationis praesentium, promissiones per eos a vi-

ginti annis citra factas et in futurum faciendas non adimpleverint, ac propterea poenas, iuxta formam dictarum literarum, incurrant, manu regia ad solutionem poenarum huiusmodi per camerarium et viarum magistros praefatos cogantur; quarum poenarum una fabricae seu munitioni murorum civitatis nostrae Piae, et altera medietates camerario et viarum magistris praefatis applicentur; et nihilo minus ipsi elusores ad dictas domos pro eodemmet pretio, quo illas emerunt, primis dominis retrovendendum a camerario et magistris praefatis cogi possint.

§ 5. Et quum pluries hactenus sit in literis Sixti praedecessoris huiusmodi dubitatum an domini vendere volentes deberent requirere vicinos super venditionibus domorum, plateolarum, sediminum, situum vel casalenorum ipsis vicinis contiguorum, per eosdem dominos faciendis, ad obviandum litibus, quae ex hac causa deinceps oriri possent, hac nostra perpetuo valitura sanctione, statuimus et ordinamus ut in futurum, sive vicinus requisierit prius venditorem seu vendere volentem super venditione domus, plateolae, sediminis, situs vel casaleni, sive non requisierit, semper ad hoc ut venditio, aliis quam vicinis facta vel facienda, valida sit, suumque sortiatur effectum, venditor sive emptor domus huiusmodi vicinum, ipso personaliter reposito, si haberi poterit, per unum; sin autem, facta diligentia, personaliter reperiri commode non poterit, per duos ex mandatariis vel nostris cursoribus domi dimissa copia; in absente vero per edictum publicum requirere vel requiri facere debeat et teneatur an ipse vicinus velit domum venditam seu venalem huiusmodi pro pretio, per dictum emptorem seu emere volentem, non vicinum, vere et non fecte, oblato, soluto aut promisso et cum eisdemmet pactis et conventionibus.

§ 6. Qua quidem requisitione seu intimatione per venditorem seu emptorem sic facta, si vicinus aut vicini, si plures

Declarat etiam venditiones domorum, etc. semper intimandas esse vicinis;

Vicinus quoque post intimationem adimplere debet indicta;

fuerint, intra quindecim dies non acceptaverint, et summam cum emptore seu emere volente non vicino conventam non promiserint, et de fabricando ad certam summam arbitrio magistrorum viarum, sub certa poena eisdem magistris benevisa, se non obligaverint, et deinde intra alios quindecim dies dictam summam realiter et cum effectum, si vere et realiter in primo instrumento vel contractu ¹ aut obligatione vel conventionem contenta non adimpleverint, tunc venditio, aliis quam vicinis facta vel facienda huiusmodi, firma et valida remaneat. Sin vero praefata intimatio modo quo supra facta non fuerit, tunc venditio, iuxta praefatarum Sixti praedecessoris litterarum formam, facta pro vicino intelligatur. Et si praedicta intimatio facta non fuerit, volumus quod ad rescissionem primi instrumenti huiusmodi venditionis unusquisque vicinorum praedictorum semper et quodcumque admittatur, nec illi via sit praecclusa, nisi post annum a die scientiae venditionis, quam scientiam declaramus sufficere tantum in generali, nempe scire rem fuisse venditam, etiam quod pretium et aliae qualitates fuerint ignoratae.

Vicinos quoque praefatos esse inquit, declaratur;

§ 7. Et concurrentibus, in cuiusvis seu quorumvis domorum, plateolarum, sediminum, situum et casalenorum emptione, inquilino et vicino, ipse vicinus eidem inquilino ac alias, servata praecursorum litterarum forma, omnino semper praeferratur et praeferrere debet.

Simulata quoque venditiones annullat, et contrahentibus poenam imponit;

§ 8. Et, ad obviandum simulationibus et fictionibus, quae plerumque in similibus instrumentis venditionum, etiam forsitan ad eludendum huiusmodi nostras et nostrorum praedecessorum ordinationes, inter venditores et emptores, praecipue exprimendo maius pretium in instrumento quam vere et realiter sit solutum vel conventum, intercedere consueverunt, volumus quod venditiones, in quibus huius-

¹ Cherub. hic addit: fuerit soluta, non solverint; et si nondum fuerit soluta, omnia in eodem instrumento vel contractu (n. r.).

modi simulationes, praesertim circa pretii quantitatem, intervenerint, omnino nullae sint; et nihilominus, tam pretium per emptorem solutum vel promissum quam res sic vendita ad nos et Sedem Apostolicam eo ipso devolvatur, pro una fabricae civitatis nostrae Piae seu illius murorum, et pro altera medietatibus camerario et magistris praefatis irremissibiliter applicanda, prout ex nunc applicamus.

§ 9. Et insuper, pro maiori officii dilectorum filiorum Horatii Nari et Hieronymi Pichi, modernorum, et successorum suorum pro tempore existentium magistrorum viarum dictae Urbis dignitate simul et auctoritate, ac ad obviandum cavillationibus, quae in dies, super eorum officio et privilegiis ac facultatibus suis, subinde emergere possent, omnia et singula ac quaecumque privilegia, facultates, gratias, praerogativas et indulta magistris viarum Urbis eorumque officio huiusmodi per praefatos et quosvis alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam per nos et dictam Sedem hactenus quomodolibet et specialiter per unam motus proprii schedulam a pia memoriae Paulo Papa III, similiter praedecessore nostro, editam, incipientem *Inter alias innumerabiles et graves*, concessa, in primis et ante omnia, eisdem auctoritate et tenore, approbantes, similiter perpetuo statuimus, ordinamus, decernimus et declaramus quod quaelibet pars et clausula sive constructio, tam praedictarum per Sixtum et Leonem ac Paulum, ac quarumvis aliarum, per quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores et etiam respective successores nostros, ac nos et Sedem eandem editarum et quodcumque edendarum litterarum, et etiam, pari motu, signatorum rescriptorum, officium et facultates magistrorum viarum Urbis huiusmodi quomodolibet concernentium et respicientium,

Confirmat e-
tiam quacum-
que Pontificum
consist. editas
circa officium
et facultates
magistror. via-
rum, et dubia
in ornatum Ur-
bis interpretari
decevit.

sic, ubi sensus erit vel videbitur esse dubius, semper in dictae Urbis favorem et ornatum intelligatur, accipiat et interpretetur, ac intelligi, accipi et interpretari, et ita a camerario et magistris praefatis, in causis coram eis vertentibus, iudicari et definiri debeat; iusque ipsum in literis et rescriptis praefatis, si opus sit, favorable, non autem odiosum sit et esse censeatur; et etiam ad effectum praefatum casus dicatur comprehensus, potius quam extensus, quacumque interpretatione, sensu, intelligentia, opinione aut alia re in contrarium quomodolibet faciente non obstante.

Vicinis etiam
fabricare volentibus,
decevit alios vicinos domos,
tam locari solitas quam non,
vendere debere;

§ 10. Praeterea, ne fabricare suaeque aedificia ad Urbis ornatum ampliare volentes, propter loci defectum, cum interdum domos vicinas locari solitas, quas eis, vigore litterarum praedictarum, emere liceat, non habeant, seu domus ipsae vicinae a propriis illarum dominis sint habitatae, a suo proposito abstrahantur, et non possint, propter situs carentiam, fabricas et palatia sive domos, ut aiunt, requadrare, ideo statutum dicti Sixti praedecessoris super domorum locari solitarum dominis ad illarum venditionem vicino seu vicinis fabricae, domumque seu domos suas ampliare volentibus, faciendam compellendis, ut praefertur, editum, ad quascumque domos, hortos, terrena, etiam per proprios eorum dominos inhabitari solita; casu quo videlicet vicinus palatium aut aliquam magni momenti fabricam, domum, hortum seu terrenum vicini a duobus lateribus ad minus circumdantem, et domus, horti vel terreni convicini pretium seu valorem quadruplo excedentem, inchoaverit seu inchoatum perficere voluerit, etiam si tales domus, horti et terrena, quorumvis monasteriorum, ecclesiarum vel hospitalium vel aliorum piorum locorum, extra tamen septa monasteriorum, ecclesiarum aut piorum

locorum huiusmodi, dictisque monasteriis et aliis locis piis minime contigua existant, ita quod statutum Sixti huiusmodi, non solum in locari sed etiam, casu praedicto, in per proprios eorum dominos habitari solitis domibus, hortis et terrenis, locum omnino habeat et ad unguem observari debeat. Ac domini domorum, hortorum et terrenorum ipsorum, etiam per eos habitatorum, ad illorum venditionem vicino seu vicinis huiusmodi fabricam construere seu perficere volenti seu volentibus, et etiam in domo fabricanda seu amplianda non habitantibus nec habitare solitis, per camerarium et magistris viarum praefatos, pro pretio aestimando, et plus decima illius parte, et alias iuxta litterarum Sixti et Leonis huiusmodi formam et tenorem, faciendam, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, per eos, etiam manu regia, cogi et compelli possint.

§ 11. Et insuper Sixti praedecessoris statutum ad casalena per plures pro indiviso possessa, et in maximum Urbis detrimentum plerumque diruta vel discoperta, ita quod ipsi omnes consortes eorum casalenorum possessores ad dicta casalena restaurandum et cooperiendum, ac inibi magistrorum praefatorum arbitrio fabricandum, vel, si et prout eisdem magistris melius videbitur, uno vel pluribus ipsorum consortium fabricare volenti seu volentibus, reliqui consortes fabricare nolentes vel differentes, ad suas portiones consorti vel consortibus fabricare volenti seu volentibus, pro pretio per peritos aestimando, vendendum; et consors seu consortes fabricare volens seu volentes, ad portiones praedictas emendum; aut si nullus ipsorum fabricare voluerit, ipsi omnes ad dicta casalena vicino seu vicinis domorum contiguarum pro pretio, ut praefertur, aestimando, vendendum; ac idem vicinus seu

Idemque servari mandatum in casalensis;

vicini ad illa emendum per camerarium et magistros praefatos, eorum arbitrio, etiam manu regia, sub poenis sibi benevisis, respective compelli possint, et nihilominus contravenientes caducitatis et alias in praesentibus appositae poenas incurrant, perpetuo extendimus et ampliamus.

§ 12. Et cum multae viae, in eadem Urbe iampridem de novo inchoatae, imperfectae remaneant, ac in pluribus earumdem viarum locis, non solum illae domus, sed ne parietes quidem seu muri constructi reperiantur, et variis in locis domus ad invicem divisae, distantes, separatae et truncatae remaneant, in eiusdem Urbis non modicam deformitatem et locorum eorumdem deturpationem, et (quod peius est) in dictis locis sic desertis sordes et immunditiae passim proiciantur; nos, huiusmodi incommodis obviare cupientes, volumus et ordinamus ut in omnibus et singulis huiusmodi locis unusquisque dominus, sive directus sive utilis, in domo a se possessa vel casaleno, sic truncata vel truncato, aut in situ vel solo aut alio loco suo proprio, saltem muro seu pariete claudere, illamque, illud vel illum, infra sex menses a die publicationis praesentium pro tempore faciendae; in domibus vero de novo incidendis, pro viis seu plateis construendis, infra sex menses a die integrae satisfactionis, a magistris vel aliis ipsis dominis domorum factae, computandos, muris seu parietibus, saltem usque ad primum solare, includere debeat et teneatur, sub poena ad arbitrium eorumdem magistrorum viarum imponenda, per quemlibet contravenientem eo ipso toties, quoties contraverit, incurrenda; et si loca ipsa sint censualia sive emphyteutica, et ecclesiis, monasteriis seu aliis locis vel personis quibusvis respondentia, ipsa, dictis sex mensibus elapsis, ad suos directos

Domus quoque tam directi quam constructi, viis et plateis, reaptari debere decernit;

dominos cum eodem onere fabricandi seu muro claudendi, dummodo, si personae ecclesiasticae sint, eorum liberationem sive affrancationem, iuxta formam praedictarum literarum faciendam, non impederint, devoluta sint et esse censeantur: etiamsi domus, situs et casalena praedicta sint ecclesiarum, monasteriorum seu piorum locorum quorumcumque. Et ita per quoscumque iudices iudicari debere mandamus. Possint tamen dicti viarum magistri eundem terminum sex mensium, pro qualitate locorum et personarum, ubi eis videbitur, prorogare.

§ 13. Et nihilominus ex nunc quibusvis locorum praefatorum inquilinis seu afflictuariis, ne, facta prius ipsis simplici dictorum magistrorum inhibitione, locorum eorumdem pensiones vel census dominis suis, sub poena iterandae solutionis, persolvant, sed eas et eos, etiam invitis dominis, in expensis pro praemissis necessariis convertant, et muros ad dictam altitudinem, si sat erit, perficiant, donec et quousque eisdem locis, ut praefertur, fabricatum fuerit, inhibemus pariter et interdiciamus; quodque deinceps domini conductoribus ipsis illas bonas facere teneantur; et in eventum contraventionis, ac soluta per ipsos inquilinos seu conductores pensione, et dicto pariete ad minus usque ad primum solare non perfecto, eosdem inquilinos seu conductores de suo proprio ad dictam constructionem teneri et obligatos esse volumus et etiam declaramus.

§ 14. Et in domibus ita incisis sive de novo incidendis earum domini per nos ita sint gravati ad fabricandum, vel muro claudendum, ut praefertur, ad minus usque ad primum solare, et multoties ipsi domini inhabitantes ex hac causa maximam recipiant incommoditatem, cum ex ipsa incisione domus ipsorum remaneant incommodae; idcirco in casu et casibus

Et inquilinos pensiones et census dominis illarum domorum solventes, in huiusmodi reaptatione exponere posse et debere declarati;

Domosque domorum pro construendis viis incisarum, vicinos etiam habitantes, ad eas sibi vendendas cogere posse decernit, si domus incisae incommodae effectae sint, et a dominis inhabitatae;

praefatis, ubi domus per dominos inhabitatae pro viis seu plateis construendis incisae fuerint, et sic incommodae effectae et resarcitae, ibidemque intra sex menses vel postea fabricatum fuerit, domos contiguas, etiam per dominos inhabitatas, qui non fabricaverint, praefatis dominis, qui fabricaverint sic domos incisas, dominos praefatos vicinos, etiam habitantes, ad vendendum pro pretio per duos peritos et, in eventum discordiae, per magistros praefatos aestimando, et plus decima illius parte, ut praefertur, per camerarium et magistros praefatos eorum arbitrio, etiam a tribus lateribus domos vicinorum non circumdantes, nec duplum, nec triplum in valore excedentes, manu regia compelli posse volumus et etiam mandamus.

Et dominos situm vacuum fabricare in eis debere, alioquin magistros viarum eos aliis locare vel vendere posse, ut ibi fabricetur, mandati;

§ 15. Cumque, tam in de Populo, et de Portugallo, ac Sanctissimae Trinitatis, et Piae nuncupatis, quam aliis dictae Urbis viis, quamplurimi situs seu praedia reperiantur muris domibusque omnino vacui, quo fit ut viae ipsae lateribus sterni seu pavimentari et ad ornatum reduci nequeant, pariter, sub poenis praefatis, volumus, statuimus et ordinamus quod situm praedictorum domini, infra eosdem sex menses, in dictis sitibus, vel muros, ut praefertur, vel edificia construere, seu construi facere debeant et teneantur. Ita quod, lapso sex mensium termino, praefati magistri viarum situs praefatos, in quibus, ut praefertur, fabricatum non fuerit, quibuscumque personis ac pro pretio reperibili, locare et concedere; seu, si camerario et magistris ipsis melius videbitur, situs ipsos quibuscumque personis pro pretio huiusmodi, in manibus eorum depositariorum, ad effectum illud postmodum dominis dictorum situm consignandi, facta tamen per dominos praefatos ratificatione venditionis praefatae per magistros factae, et datis idoneis

cautionibus in forma, iuxta formam statutorum Urbis, deponendo, vendere et alienare libere et licite ac valide etiam possint ad effectum praedictum.

§ 16. Et quoniam in alma Urbe quamplurimi adsunt viculi latitudinis duorum vel trium palmorum, aut circa, in quibus variae sordes et immunditiae continuo iniiciuntur, et muri circumcirca existentes, putrefactione corruptis, foetorem, cum pestiferi et mali aeris generatione, inducunt, adeo ut, tempore procedente, dicti muri corruant et collabantur et collapsi eliciantur, ut deinceps unicus murus pro utroque latere domorum contiguarum inserviat, sub eisdem poenis, quod de cetero nemo, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existens, in vel super muris huiusmodi trabes aut tigna seu quid aliud apponere, caminos vel quidpiam aliud construere, vel murum dicti viculi elevare, seu aliquod ibi aedificium fulcire, aut alias illis uti vel inuti queat, nec debeat. Muratoribus vero quibuscumque, ne de cetero, sub exilii a toto Statu Ecclesiastico et bonorum suorum confiscationis poena, in dictis muris, pro illarum reparatione aut de novo extructione, manum et operam apponere vel quicquam operis ibidem facere seu fabricare audeant vel praesumant. Et ulterius, ad tollendos dictos muros et viculos, volumus quod ille ex vicinis, qui primus voluerit fabricare, possit (habita tamen a praefatis magistris licentia, etiam absque alicuius pretii solutione cuiquam facienda) eosdem viculos sibi assumere, appropriare et vindicare, et super muro sui vicini tigna, lapides, caementa et trabes aliaque ad fabricam suam necessaria apponere, suamque fabricam desuper adaptare et, ut dicitur, appodiare et alias eodem muro communiter cum vicino per eundem fabricare volentem medietate dicti muri, ad aestimationem duo-

Viculusque inter domos existentes appropiari et occupari posse declarat ab eis qui ibi primo fabriaverunt;

rum peritorum per partes ipsas eligendorum et, in eventum discordiae, per magistros viarum taxandi.

§ 17. Et quia quamplurimae domus eiusdem Urbis quasdam parvas habent cloacas, clavichettas vulgariter nuncupatas, in viis publicis respondentes, et ab ipsis domibus aquam et immunditias in vias et loca publica evomentes, quibuscumque personis, ut infra eosdem sex menses, sub dictae caducitatis et aliis poenis praefatis, tam cloacas, quam etiam viculos praedictos, necnon quascumque latrinas seu cantaras et siccatoria, vulgo sciacquatoria nuncupata, et piscinas in vias publicas et vicos seu viculos aut plateas exeuntes et respondentes, obstruere; et si velint cantaras, in eorum cortibus seu cortilibus et cancis, non autem in vel super viis publicis seu plateis, fabricare debeant; ita quod inquilini domorum et locorum huiusmodi praemissa ex pecuniis eorum pensionis, etiam invitis dominis et contra eorum voluntatem, facere possint; et non facientes, ad poenam arbitrio praefatorum magistrorum viarum imponendam teneantur. Et nihilominus omnes pensiones decursas et praefatis dominis interim, contra inhibitionem eis faciendam, solutas consignare teneantur depositario dictorum magistrorum viarum, ad effectum cloacas aliaque praemissa claudendi, et cantaras, ut praefertur, faciendi, inhibemus, praecipimus atque mandamus.

§ 18. Et cum in viarum, quae pro tempore fiunt, constructione, ordinatione et ampliatione, ac in domorum, casalenorum et situum sive partium eorum applicatione seu venditione, in omnibus casibus supradictis, et aliis quomodolibet ex causis praefatis occurrentibus, interdum sit necesse domorum seu locorum ad usum viarum huiusmodi incisorum seu divisorum partes remanentes adiudi-

care, et multoties, propter fideicommissa apposita, dubitetur ne lites et controversiae oriantur; ad tollendum igitur litium materiam, huiusmodi fideicommissa, ad effectum praemissorum (ita tamen quod ea, quae fideicommisso subiecta erunt, sic adiudicentur, quod pretia illorum in tot bonis stabilibus reinvestiantur, quae bona remaneant eidem fideicommisso subiecta eodem modo, prout dicta bona sic adiudicata antea subiecta erant), penitus et omnino tollimus, cassamus et amovemus, illisque ad hunc effectum sufficienter et expresse harum serie derogamus.

§ 19. Et cum Urbs ipsa aedificiis et viridariis ornata et splendida esse debeat, intus vero et extra ac prope illam adsint quamplurima canneta, deformitatem Urbis generantia, aerisque serenitatem et salubritatem ac clarum fluminis conspectum impediunt, et etiam male agendi opportunitatem locumque subministrantia, quod quicumque, tam extra per centum et quinquaginta cannarum distantiam prope, quam intra moenia eiusdem Urbis, necnon etiam in Angelica et versus flumen in Pontis Milvii viis nuncupatis, ac per viginti cannarum distantiam, iuxta quascumque alias vias publicas, canneta habent, illa ac omnia canneta intus Urbem existentia, praeter ea quae sunt extra vias publicas in locis absconditis seu remotis, infra praefatos sex menses, sub poenis praedictis, funditus extirpare, evellere atque tollere, ac ad terrenum et culturam vinearum seu viridariorum reducere debeant.

§ 20. Necnon, cum Angelicam ac Castellum nuncupatas vias, per vineas et prata, ad maximum civitatis nostrae Piae, per nos noviter constructae, ornatum, fecerimus, intellexerimusque quod nonnulli prata praedicta ad canneta, vineas ac hortos faciendi impudenter claudere cogitant, ideo quod nullus in posterum, etiam si

Canneta etiam tolli et ad culturam reduci mandant;

Prata etiam sita prope viam Angelicam, ad canneta vel hortos reduci prohibet;

propriarius existat, dicta prata ad alium usum, praeterquam ad pascua foenumque colligendum, destinare possit; quodque omnes et quicumque, qui ab eo tempore, quo, divina favente clementia, ad summi apostolatus apicem assumpti fuimus, huiusmodi prata restrinxerunt, ac ibi vineas, canneta sive hortos fecerunt, ad illa in pristinum statum, nempe ad pratum, reducenda, per camerarium et viarum magistros praefatos cogi et compelli possint et debeant, praecipimus et ordinamus.

§ 21. Et similiter quia horti prope Urbem consistentes, propter aquarum irrigationem, malum et pestiferum solent generare aerem, et maxime in burgo nostro Sancti Petri, ac dicta civitate nostra Pia, ad cuius ornamentum, decorem et aeris salubritatem summopere intendimus; desiderantes igitur ut, quemadmodum dictam civitatem Piam muris et propugnaculis cinximus, et ab hostilibus offensionibus securam reddidimus, ita quoque aeris salubritate non careat, statuimus quod omnes horti existentes in pratis extra portam Angelicam (exceptis dumtaxat cardorum, vulgo carciofolorum, hortis, in quibus aquarum irrigatio nullo modo sit) penitus tollantur et aboleantur, ac ad vinearum et pratorum usum reducantur, sub caducitatis, quoad dominos; et quoad inquilinos seu afflictuarios, sub exilii et bonorum confiscationis, aliisque dictorum magistrorum viarum arbitrio infligendis poenis.

§ 22. Et quoniam in variis almae Urbis locis viae publicae diversis modis sunt impeditae, et inter alia a certis scalis et bastonis, ut vulgariter dicitur, factis, quae multis in locis vias publicas fere per unam eandem viarum praeiudicium et obstaculum, adeo ut duo currus concurrentes commode pertransire nequeant, idcirco,

Scalas quoque vias Urbis impediunt de cetero fieri prohibet, et factas tolli praecipit;

sub praemissis et aliis arbitrio camerarii et magistrorum praefatorum imponendis poenis, districte praecipiendo, mandamus ut in posterum nemo, quo minus via pro duabus rhedis, cochis vulgariter nuncupatis, concurrentibus lata spatiosaque remaneat, dictas scalas audeat ita componere, sed tantummodo duos vel tres palmos ultra ianuam excedere; factas vero scalas praemissas, ad dictos duos vel tres palmos, infra eosdem sex menses, sub similibus poenis, reducere et restringere unusquisque debeat. Muratores autem ibi aliter operantes, exilii et bonorum confiscationis poenas incurrere et exolvere volumus.

§ 23. Praeterea, cupientes non solum ipsam Urbem interioriorem, sed etiam illius suburbia et circuitum ac vineas decorari, cum nobis innotuerit nonnullos, pulchras et deliciosas vineas ac possessiones facere et ampliare volentes, a vicinis illis terrenum aut vineas, locari tamen seu ad medietatem fructuum vel alias dari et concedi solitas, ad id vendere nolentibus, impediri, praefatis camerario et viarum magistris, ut quoscumque, sive saeculares sive ecclesiasticos, etiam si monasteria quorumvis, etiam Mendicantium, Ordinum, necnon ecclesiae, hospitalia aut alia pia loca fuerint, terrena, vineas aut canneta, locari tamen aut ad medietatem fructuum vel alias, ut supra, dari solita, ab una; non solita vero locari, a tribus seu duabus partibus circumdata, extra tamen septa monasteriorum eorundem, habentes vel habentia, ad illorum, vel in parte, etiam pro vialium directura et accommodatione faciendam, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, venditionem vicinis illa sic circumdantibus et ampliare volentibus, pro iusto et rationabili pretio, per duos peritos per partes eligendos et, in eventum discordiae, per praefatos magistros, habita dictorum

Et hanc constitutionem in-
ris congrui ad
vineas et casa-
lia intra duo
decim millaria
ab Urbe exten-
dit;

1 In toto addit Cherub. (R. T.).

electorum relatione, estimando, faciendam, etiam manu regia, cogere possint et debeant, etiam si loca ipsa non sint vel fuerint locari solita, et absque ulla difficultate id etiam procedere volumus in vinea, canneto vel terreno sic convicino, ubi domus commoda pro domini habitatione non fuerit, concedimus et ordinamus. Necnon huiusmodi nostram ordinationem non solum ad vineas, sed etiam ad casalia intra duodecim milliaria ab Urbe consistentia, ad dictae Urbis ornatum et commoditatem dominorum casalium, extendimus, ac extendi debere praecipimus et mandamus. Cumque intellexerimus multa casalia magnae quantitatis rubrorum habere incorporata nonnulla terrarum portiones aut petia modicae quantitatis, pedichae vulgariter nominata, volumus etiam et ordinamus ut quicumque casale habuerit centum rubrorum aut minus, et hoc maxime ubi aliquod nobile sive commodum aedificium pro habitatione existat, et aliquam pedicham vicinam et contiguam habeat, si ab uno latere tantum rubra centum, decem; et si a duobus, viginti; si a tribus, triginta; et si casale excedat summam centum, ad dictam ratam, ut supra. Et si aliquod etiam multorum rubrorum casale in alio incorporatum existat, videlicet cum aliqua lingua, quatenus dicta lingua sit incorporata, illam sibi, arbitrio dictorum camerarii et magistrorum, pro pretio perperitos aestimando, et aucta decima parte pluris, vendicare possint.

§ 24. Et insuper eisdem viarum magistris, ut quoscumque ad scalas quaslibet extra domos et in viis seu plateis publicis existentes, quarum praesertim in regionibus Transiberinis et Trivii maxima adest copia, et quae vias publicas non parum impediunt et occupant; necnon ad moeniana, alias curritoria lignea, mignani vulgo nuncupata, extra muros domorum

multum vel modicum se porrigentia et eminentia, in vias publicas prospectum habentia, infra annum a die publicationis praesentium, destruendum et tollendum, arbitrio camerarii et magistrorum eorumdem cogere et compellere. Necnon domorum inquilinis, ut pensiones per eos pro tempore debitas, etiam invitis dominis, retinere, et in expensas pro destructione scalarum et curriteriorum huiusmodi necessarias, absque eo quod ad iteratam dominis suis solutionem teneantur, convertere valeant et debeant. Quinimo inquilini ipsi dictas pensiones, donec scale et curritoria huiusmodi ablata fuerint, post simplicem inhibitionem eis faciendam, suis dominis, sub poena solutionis dictis magistris viarum iterato faciendae, nullatenus persolvere possint; quod tamen unicuique ferrea seu lapidea moeniana, quae vulgo arengherias aut balauostos vocant, habere liceat impune permittentes.

§ 25. Quodque quilibet, infra annum praedictum, suas porticus seu porticalia penitus et omnino destruere et demoliri aut muris claudere habeant; dummodo porticus ipsae non sint modernae et insignes, iudicandae et dignoscendae iudicio eorumdem magistrorum viarum. Illae vero porticus, quae pro viarum dilatatione incidendae erunt, ita manere tolerantur, quousque per praefatos viarum magistros excisae fuerint.

§ 26. Et praeterea quod inter casamenta, seu in locis eiusdem Urbis habitatis non liceat cuique habere hortos seu viridaria sepibus conclusa, sed illorum domini, sub poenis praedictis, illa muris circumdare teneantur.

§ 27. Omnesque pontes lignei per vias publicas transversi, cum situm publicum occupent, et dictae Urbis ornatum offendant, infra eiusdem anni terminum, exceptis tantum illis, qui non in principa-

Porticalia demoliri aut muris claudi iubet;

Hortosque in casamentis Urbis existentes muris claudi praecipit;

Pontes ligneos transversos in viis publicis amoveri mandat;

libus, sed transversalibus viis aut in viculis consistentes, visum et lucem non impediunt, iudicio eorumdem magistrorum dignoscendis.

Faleimenta in domibus ruinosis tolli iubet;

§ 28. Et ulterius omnes pontelli in quibusvis domibus ruinosis, in viis sive plateis existentes, infra sex menses a die publicationis praesentium, per illorum respective dominos seu inquilinos, sub poenis praemissis, omnino tollantur et auferantur, auferrique debeant.

Artium divisionem et situationem in certis viis per camerarium et magistros fieri, et factam servari praecipit;

§ 29. Et quoniam ad dictae Urbis decorem et ornatum non parum cederet, si unaquaeque ars, ab aliis artibus separata et in unum collecta ac unita, suis loco et ordine collocaretur, et praecipue illa, quae ad victum sic sparsa non est necessaria, cum artifices ipsius Urbis, quasi absque ulla distinctione invicem confusi, atque maxima ordinis perturbatione, ornatusque et decoris publici praeiudicio, habitare noscantur, qui quorumque tabernae et officinae, si in suis quique locis et vicis segregatis ordinarentur, tam Urbis ornatui, quam etiam illorum commoditatus non parum consuleretur, ut omnis inter eos confusio amoveatur, et ipsi ab invicem iuxta species suas separati, in quantum poterit, decorem Urbi deferant simul et commoditatem. Ideo quod, quoties et postquam per camerarium et magistros viarum huiusmodi artium divisio et situatio statuta et ordinata fuerit, quicumque artifex, cuiuscumque artis et exercitii, in aliquo vico, via aut platea dictae Urbis, ubi suae artis exercitium magis vigeat et constitutum fuerit, ut praefertur, habitare voluerit, possit et exercitii artificem, inibi commorantem seu commorari volentem, expellere et eiicere, ac expelli et eiici facere, et in illius locationes, dummodo ad longum tempus seu ad vitam vel generationem non sint factas, subintrare pro eodemmet pretio, data tamen cautione de exercendo dictam suam artem in dicto

1 Possit quemcumque alium, cuiuscumque alterius etc., Cherub. (R. T.).

loco ad minus per annum et ultra, arbitrio camerarii et magistrorum viarum praefatorum, exceptis tamen semper dominis in propriis domibus habitantibus. Et, ad evitandas controversias, possint ipsi camerarius et viarum magistri semper et quandocumque arbitrio suodecernere et declarare quae ars in uno loco magis vigeat quam altera, ac etiam artificii inquilino sic pro tempore expellendo unius mensis aut longiorem ipsis magistris benevisum terminum ad evacuandum praefigere. Et insuper fines, limites et vicos, infra quos unaquaeque ars et illius artifices suo ordine stare et consistere debeant, constituere et declarare, prout et quando eis videbitur et placuerit, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 30. Et quia aeris putrefactio non solum ex malis humoribus et immunditiis, sed etiam ex malis odoribus et foetoribus, generatur, sicque ars candelariorum diffusa per Urbem, tetrum putorem reddens, multum nocet civitati; idcirco, quemadmodum artes vaccinariorum seu coriariorum necnon artificum chordas musicales ex animalium fibris facientium, malum reddentes odorem, ad fluminis Ripam separatae reperiuntur, ita et dictam candelariorum artem, ut is putor exhalationem habeat, prope flumen ad Sixti, sive QuatuorCapitum, aut Sanctae Mariae nuncupatos pontes, ubi camerario et viarum magistris praefatis magis videbitur expedire, infra mensem a die publicationis praesentium, sub confiscationis omnium bonorum ipsorum candelariorum et aliis, etiam in eorum personam, arbitrio camerarii et magistrorum praefatorum infligendis poenis, reduci; ac in locationes aliis personis ibi factas, prout eisdem magistris videbitur, subintrare debere, volumus et mandamus.

§ 31. Et quoniam Urbs ipsa nimium est humiditati subiecta, sicque in certis

Candelotlariorum, chordariorum et vaccinariorum artes prope flumen exereeri mandat;

Et vias Urbis non amplius si-

licibus sed co-
tilibus lateribus
sterni praeci-
pit;

partibus silicibus strata humidior effi-
ciatur; propterea omnibus et singulis
muratoribus, sub exilii aliisque pecunia-
riis et etiam corporalibus dictorum magi-
strorum arbitrio infligendis poenis; domi-
nis vero, sub ducentorum ducatorum, ut
praefertur, applicandorum poena, ne de-
inceps viam silicibus sternere, seu ali-
quas silicatas ante domos suas facere au-
deant seu praesumant, inhibemus. Vo-
lumus autem quod omnes viae ipsius
Urbis coctilibus sternantur lateribus, una
cum suis interlineis, quas guidas vocant,
piperino, tiburtino aut siliceo lapide,
arbitrio dictorum magistrorum; nec sint
aliquo pacto intervisatae, sed in unaqua-
que via sint omnes guidae ex piperino,
tiburtino aut siliceo lapide.

Camerarioque
et magistris dat
facult. cogendi
dominos pos-
sessionum con-
tignarum viis
principalib. ad
ibi struendum
muros etc.

§ 32. Et insuper praefatis magistris via-
rum in perpetuum et pro decore eiusdem
Urbis ac structura viarum principalium,
praesertim intus et extra Urbem in via
Flaminia, de Populo nuncupata, infra
unum milliare, dominos vinearum et alia-
rum possessionum viis ipsis contiguarum,
ad muros et alia, pro dictarum viarum
principalium structura et decore, arbi-
trio camerarii et magistrorum eorundem,
necessaria conficiendum, fabricandum et
resarciendum, vel ratam expensarum, ip-
sos dominos et quemlibet ipsorum pro
praedictis et eorum singulis respective
quomodolibet tangentem, solvendum et
seu depositandum, prout ipsis magistris
videbitur. Et si aliquis vel aliqui dictorum
dominorum muros construere, aut alia,
ut praefertur, facere, vel dictam ratam
solvere recusaverint, praefati viarum ma-
gistri, pro celeriori expeditione, ipsos do-
minos sic renitentes et morosos, ad suas
vincas sive possessiones, in toto vel parte,
alteri seu aliis, pro iusto et rationabili
pretio, ut supradictum est aestimando,
vendendum, etiam manu regia, cogere et
compellere.

§ 33. Ac, ad tollendas disputationes,
iidem camerarius et magistri viarum, om-
nes et singulas ac quascumque difficul-
tates et dubia, quae super praemissis
aliisque omnibus et singulis, in praesen-
tibus contentis et descriptis, ac illorum
sensu, intelligentia vel significatione oriri
quandocumque contigerit, interpretari et
dissolvere arbitrio suo libere et licite pos-
sint et valeant, licentiam, facultatem, po-
testatem et auctoritatem omnimodam im-
partimur.

Et dubia super
praemissis. in-
telligent. eorum
arbitrio dissol-
vendi.

§ 34. Praeterea statuimus, et de novo
etiam ordinamus quod in causa sternen-
darum viarum huiusmodi, praefati magi-
stri sint meri iudices et executores, ac
ab eorum decretis et mandatis, in hac
parte, sicuti in causa mercedis, non pos-
sint quoquo modo, nisi facto actualiter
deposito penes notarium ipsorum magi-
strorum in pecunia numerata, consignando
postea actori, vel restituendo reo, prout
deinde per camerarium seu viarum prae-
sidem, ad quem recursus fuerit, esset
vel erit iudicatum, appellari; vel recur-
sus ad quempiam, etiam pro tempore
existentes camerarium, clericos vel prae-
sidentes Camerae Apostolicae, aut quos-
libet alios iudices haberi; sed mandata
praefata executioni demandari debeant,
non obstantibus quibuscumque significa-
tionibus per praedictos vel quoscumque
alios forsan faciendis.

In quibus cau-
sis ab eis non
appellatur.

§ 35. Et ut eorundem magistrorum
viarum officium in sua auctoritate et di-
gnitate, prout decet, habeatur, illorum-
que mandata diligentius executioni de-
mandentur, et causae super arte mura-
toria pro tempore nascentes sagacius et
maturius, veluti per expertos, et pro mi-
nori partium dispendio, decidentur, om-
nes et quascumque causas, lites, quae-
stiones, controversias et differentias, tam
inter quoscumque muros et fornacia-
rios, quam eos et quosvis alios artifices

Causasque
artis muratorum
eisdem magist.
audiendas com-
mittit;

aut alias, tam ecclesiasticas quam saecu-
lares, personas, super dicta arte muratoria
et rebus ad illam quomodolibet pertinen-
tibus, ex nunc deinceps perpetuis futuris
temporibus, tam active quam passive,
movendas, cum omnibus et singulis suis
incidentibus, dependentibus, emergenti-
bus, annexis et connexis ac toto negotio
principali, per praefatos Horatium Narum
et Hieronymum Picum, modernos et pro
tempore existentes magistrorum viarum di-
ctae almae Urbis, qui coniunctim proce-
dere debeant, simpliciter et de plano, ac
sola facti veritate inspecta, etiamsi, et
quando eis videbitur, sine strepitu et fi-
gura iudicii, nullaue tela iudiciaria ser-
vata, etiam manu regia procedendo, au-
diendas, cognoscendas, decidendas, fine-
que debito terminandas esse et fore de-
cernimus, volumus, statuimus, declara-
mus et ordinamus. Non praeiudicando
tamen nec derogando praedictarum artium
consulatibus, ita tamen quod a sententiis
ipsorum consulum non possit ad aliquod
aliud tribunal appellari nec recursus
haberi, praeterquam ad magistrorum viarum
praefatos et dictae Urbis conservatores
seu camerarium nostrum. Cum potestate
citandi et inhibendi, quos, quibus, ubi,
quando et quoties opus fuerit, etiam per
edictum publicum, constituto summarie et
extraiudicialiter de non tuto accessu vel
absentia aut latitatione, sub pecuniariis
aliisque ipsorum magistrorum viarum et
conservatorum respective arbitrio impo-
nendis et moderandis poenis. Et in even-
tum non paritionis, inobedientes poenas
ipsas incurrisse, unica tantum citatione
praevia, declarandi et ab eis exigendi; di-
ctasque causas in quocumque statu reas-
sumendi, omniaque alia et singula desu-
per necessaria seu quomodolibet oppor-
tuna faciendi, dicendi, gerendi, exercendi
et exequendi. Ita tamen quod neque gu-
bernator neque vicarius dictae Urbis,

neque Curiae causarum Camerae Aposto-
licae generalis auditor, neque eiusdem
Urbis senator, nec praesidens Ripae seu
Ripettae, neque (praeter tamen camera-
rium nostrum dumtaxat) quicumque alius
vel alii eiusdem Urbis vel extra eam ubi-
libet constituti iudices ordinarii vel ex-
traordinarii, delegati vel subdelegati, aut
quaevis aliae personae, cuiuscumque di-
gnitatis, status, gradus, ordinis vel con-
ditionis existant, etiam si cardinalatus
honore praefulgeant, et etiam habeant pri-
vilegia vel indulta quod ipsi sint iudices
vel protectores aliquarum societatum vel
locorum, etiam piorum, aut causarum
illorum auditores, quatenus ipsi viarum
magistri in causarum huiusmodi cogni-
tione praevenerint, causas artis mura-
toriae huiusmodi nullatenus, in toto vel in
parte, audire, cognoscere, decidere, seu
se in illis quomodolibet et quovis prac-
textu intromittere possint neque debeant;
et quicquid secus factum fuerit, irritum
sit et inane, ac pro infecto habeatur et
per praedictos viarum magistrorum, si prae-
venerint, ut praefertur, omnino revocari
quandocumque possit (salvo tamen quod
clerici et praesidentes Camerae Apostoli-
cae se in huiusmodi causis, iuxta Pauli III
litteras praedictas dumtaxat, et non alias
intromittere possint), perpetuo committi-
mus et mandamus; ac eosdem magistrorum
viarum, causarum et litium huiusmodi
iudices et executores speciales et genera-
les, ita quod in eis, ut praefertur, alte et
basse procedere valeant, constituimus et
deputamus. Salvo tamen recursu, si par-
tes voluerint, ad ipsum camerarium.

§ 36. Mandantes propterea dilectis filiis
Vitellotio S. Mariae in Via-Lata diacono
cardinali Vitellio nuncupato, moderno et
pro tempore esistenti camerario, et prae-
sidentibus et clericis praefatis, quatenus
statim, visis praesentibus, nullo alio desu-
per a nobis vel successoribus nostris aut

Et hanc con-
stitutionem in
Camera recipi
et registrari
mandat;

dicta Sede seu aliundecumque expectato mandato, omni mora, dilatione et contradictione cessantibus, easdem praesentes in dicta Camera recipiant et admittant, ac in illius libris registrari mandent, illasque inviolabiliter et ad unguem, in omnibus et per omnia, perpetuo observent, ac ab omnibus et singulis observari faciant realiter et cum effectu.

Clausulas
praeservat. ap-
ponit;

§ 37. Ac praesentes literas perpetuo durare et valere, perpetuique roboris firmitate subsistere, neque de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis, aut quod praemissa et quodlibet praemissorum non fuerint usu-recepta, aut alio quocumque vitio, seu etiam intentionis nostrae vel eiusdem Sedis, aut quovis alio defectu notari vel impugnari, neque etiam per nos vel successores nostros aut dictam Sedem revocari, alterari, suspendi, modificari aut illis in aliquo derogari umquam posse.

Decretum Ir-
ritans addit.

§ 38. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, etiam legatos de latere, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

Executores
deputat;

§ 39. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi et Portuensi ac Tusculanensi episcopis per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorundem magistrorum viarum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque, in praemissis omnibus et singulis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate

nostra eosdem viarum magistros approbatione, confirmatione, innovatione, singulis statutis, voluntatibus, ordinationibus, extensionibus, ampliationibus, mandatis, praeceptis, inhibitionibus, interdictis, concessionibus, indultis, commissionibus, deputationibus, decretis, declarationibus, revocatione, aliisque praemissis, iuxta praesentium tenorem, pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel ab eis causam habentes, per camerarium, praesidentes et clericos praefatos aut quosvis alios, quacumque auctoritate fungentes, contra praemissa vel eorum aliquod quomodolibet indebite molestari, inquietari vel perturbari. Contradictores quoslibet, inobedientes et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ac hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulas de-
rogatorias sub-
iicit.

§ 40. Non obstantibus praemissis, ac certa per nos dudum motu simili edita super poenarum per elusores, qui fabricas praemissas non fecerunt nec faciunt, incursarum ampliatione, impressioni librorum de ordine nostro a civitate Venetiarum ad Urbem traductae facta sive concessa, quam, tenore praesentium, quoad praemissa, omnino revocamus; ac etiam nostra de non tollendo iure quaesito; necnon recolendae memoriae Pauli secundi et Pauli quarti de rebus ecclesiasticis non alienandis, ac alienatis recuperandis; necnon Bonifacii octavi, etiam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de una et duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon aliis quibusvis apostolicis ac in generalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis et edendis constitutionibus et ordinationibus; ac Urbis et Curiae Romanae ac Camerae Apostolicae eiusdemque Curiae

tribunalium, ac quarumvis ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium et aliorum piorum locorum, necnon Ordinum, consulatuum et societatum ac universitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stylis, usibus, naturis, decretis, capitulis et etiam novis reformationibus, legibus pontificiis et imperialibus, sacris canonibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis, illorumque respective populo, civibus, incolis et superioribus, ac tam supranominatis quam quibusvis aliis personis et etiam iudicibus ecclesiasticis et saecularibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, vel ad quorumvis instantiam, in genere et specie, ac etiam consistorialiter et alias quomodolibet concessis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illarum tenores, formas et decreta in eis apposita, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, motu et scientia similibus, specialiter et expresse derogamus ac sufficienter derogatum fore et censi volumus et decernimus. Necnon omnibus illis, quae Sixtus, Leo et Paulus III, praedecessores praefati, in eisdem suis literis non ob stare voluerunt, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab

eadem sit Sede indultum quod Interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod illarum transumptis seu copiis, etiam impressis, manu alicuius¹ praelati sigillo munitis, eadem prorsus fides, etiam in iudicio, adhiheatur, quae praesentibus, si ubicumque forent exhibitae vel ostensae, adhiberetur.

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

§ 41. Et ne quispiam ullo unquam tempore praesentium ignorantiam praetendere possit, volumus, et eadem auctoritate decernimus quod ipsae praesentes literae, in Camerae Apostolicae et Curiae Capitolii valvis, ac in acie Campi Florae de Urbe, per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, intra mensem a die affixionis huiusmodi computandum, perinde afficiant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 23 augusti 1565, pontif. anno VI.

CXXI.

Approbatio plurimarum declarationum ad Regulam fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in eorum generali capitulo editarum, ad ipsius Ordinis reformationem 2.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae copiosa benignitas piis quarumlibet, regulari sub castimonia

Promium.

¹ Alicuius notarii publici subscriptis, et alicuius praelati etc., Cherub. (R. T.). ² Aliae extant pontificiae declarationes dictae Regulae et nonnullae dicti Ordinis reformationes, quas indicavi in constitutione LXXVII Honorii III, Solet, tom. III, pag. 394.